

การพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรวงพร กุศลส่ง

สาขาวิชาการศึกษปฐมว้ย คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประเภทวิจัยเพื่อการเรียนการสอนประจำปีงบประมาณ 2557

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบทักษะการวิจัยด้านปฐมวัยของนักศึกษา
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรวงพร กุศลส่ง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบ
คู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่เรียนใฝ่รู้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดย 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
สำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา 2) เพื่อสร้างและหา
ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา 3) เพื่อทดลองใช้และ
ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา 4) เพื่อประเมินความพึง
พอใจของนักศึกษาใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว One Group Pre-test Post-test Design
กลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 50 คนที่กำลังศึกษา สาขาการศึกษาปฐมวัย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์ครูผู้สอน ร่างแผนการจัดกิจกรรม แบบวัดความสามารถการใฝ่เรียนใฝ่รู้ก่อนเรียน แผนการจัด
กิจกรรม 4 สัปดาห์ แบบบันทึกการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถการใฝ่เรียนใฝ่รู้หลังเรียน แบบคู่สัญญา
แฟ้มสะสมงาน และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

หลังการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ของนักศึกษาที่มีการใฝ่เรียนใฝ่รู้
สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ .05 โดยพบว่านักศึกษามีความรู้และความเข้าใจกระบวนการวิจัยสูงขึ้น

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา
2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญามีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมาก
3. การใฝ่เรียนใฝ่รู้ของนักศึกษาหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 แสดงให้เห็นว่าการ
จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ส่งผลให้
นักศึกษามีการใฝ่เรียนใฝ่รู้สูงขึ้น
4. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาอยู่ในระดับ
มาก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ
คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณา และขอกราบ
ขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่เลี้ยง
ดูและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

สรวยพร กุศลส่ง

Abstract.

Developing the research skills of students in the field of Early childhood education

This research aims to develop a model for learning activities with the parties themselves. To enhance learning learning for students Rajabhat University by 1) the basis for model development activities for learning self a party to the second) to generate , and the efficiency of the model, the learning activities . self a party to three) to try and study the patterns of activities for learning self a party 4) to evaluate the satisfaction of the students in the experimental models of the same group one Group Pre-test. Post-test Design samples. Undergraduate students at four -year study of 50 people. Early Childhood Education Faculty, Phetchabun Rajabhat University . Tools used in this research include interviews, questionnaires, and teachers. The planning of activities. An ability to self- learning prior knowledge. 4 weeks to plan a learning log . An ability to self-study learning contract after learning portfolio assessment and student satisfaction. Data analysis using the (t-test).

The results showed that

After learning activities with the parties themselves. Students with learning learning increased significantly by 0.05 shows that participants with the knowledge and understanding of the research process increased.

1. The form of activity learning with the parties themselves.
2. Performance model for self organized learning model is appropriate in a lot of parties.
3. The learning of students in the learning trials increased significantly to 0.05 shows that the teaching and learning by using learning activities with the parties themselves. As a result, students are learning higher learning.
4. Students were satisfied with the learning activity by bringing the parties themselves at a high level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	I
Abstract	II
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ	V
บทที่ 1 บทนำ1	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
สมมติฐานของการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
รูปแบบการเรียนการสอน	15
นวัตกรรมการศึกษาระดับปฐมวัย	60
การเรียนรู้แบบนำตนเอง Self-directed Learning	84
สัญญาการเรียน Learning Contracts	122
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	125
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	135
วิธีการดำเนินการวิจัย	137
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเครื่องมือ	138
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	145
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	149
บทที่ 5 บทสรุป	164

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปผลการวิจัย	166
การอภิปรายผลการวิจัย	169
ข้อเสนอแนะ	172
บรรณานุกรม	174
ภาคผนวก	179

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากลพัฒนาด้านพุทธพิสัย	28
2	แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากล เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย .	36
3	แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากลเน้นการพัฒนาด้านทักษะ กระบวนการ.....	45
4	แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากล เน้นการบูรณาการ	55
5	ขั้นตอนที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	105
6	บทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนนำตนเอง	110
7	แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดลองก่อน-หลังการจัดกิจกรรม (One Group Pretest – Posttest Design)	142
8	แสดงผลค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของรูปแบบการสอนและแผนการสอนที่ พัฒนา.....	153
9	แสดงการเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาก่อนและหลังเรียน ของกลุ่มทดลอง	158
10	แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาก่อน และหลังเรียนของกลุ่มทดลอง	160
11	แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา	161

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ.....	70
2 PRO (Personal Responsibility Orientation)Model	98
3 รูปแบบการสอนแบบนำตนเอง	134
4 กรอบการดำเนินการวิจัย	136
5 กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น	150
6 แสดงเปรียบเทียบผลการเรียนของนักศึกษา ก่อนและหลังทดลอง	159

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขนั้น คงจะไม่เพียงพอ คนเก่งในสังคมปัจจุบันไม่สามารถเอาตัวรอดได้ ดังจะพบเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ นักเรียนฆ่าตัวตาย เพราะเกรดไม่สูงดังที่ตั้งใจไว้ หรือเอนทรานซ์ไม่ได้ (ผ่องศรี สมยา, 2545, หน้า 13) จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของยุคโลกาภิวัตน์ โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและในการประกอบอาชีพ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 4) ซึ่งนอกจากจะพัฒนาชีวิตมนุษย์ให้เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ รวมถึงคุณธรรมในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขแล้ว ยังต้องพัฒนาสังคมไทยให้เข้มแข็ง มีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ รวมถึงสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรกัน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 2) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า สังคมแห่งการเรียนรู้ ต้องสร้างเยาวชนของชาติ ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มุ่งมั่นที่จะให้เยาวชนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ รู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียนและชุมชน ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สร้างองค์การเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเอง อันนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (อุดมศักดิ์ พลอยบุตร, 2544, หน้า 2) ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551ประการหนึ่งที่ว่า มุ่งให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน รักการค้นคว้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งในการเรียนรู้ของบุคคล

กรอบแนวคิดใหม่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหา แสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองที่เรียกว่าการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (SelfDirected Learning) การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนี้เป็นกระบวนการซึ่งผู้เรียนมีความตระหนักและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจะทำการวางแผน และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เลือกวิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเองโดยจะมีผู้ช่วยเหลือหรือ ไม่มีก็ได้ (Hiemstra, 1994) การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองถือได้ว่าเป็นบุคคลผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นผู้มีลักษณะดังนี้ (สมคิด อิศระวัฒน์, 2532)

1. มีความสมัครใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง (voluntarily to learn) มีเจตนาที่จะเรียนด้วยความอยากรู้
2. ใช้ตนเองเป็นแหล่งข้อมูลของตนเอง (self resourceful) กล่าวคือผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ และวิธีประเมินผลการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่และบทบาทเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี
3. รู้ “วิธีการที่จะเรียน” (know how to learn) รู้ว่าตนจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร
4. มีบุคลิกภาพเชิงบวก มีแรงจูงใจและมีการเรียนแบบร่วมมือกับเพื่อนหรือบุคคลอื่น มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการเรียนในเชิงบวก (charismatic organizational player)
5. มีระบบการเรียนและการประยุกต์การเรียน และมีการชื่นชมและสนุกสนานกับกระบวนการเรียน (responsible consumption)
6. มีการเรียนจากข้อผิดพลาดและความสำเร็จ และเข้าใจถึงศักยภาพของตน (feedback and reflection)
7. มีความพยายามในการหาวิธีการใหม่ๆ ในการหาคำตอบ การหาโอกาสในการพัฒนา และค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา (seeking and applying)
8. มีการชี้แนะ อภิปรายในห้องเรียน แสดงความคิดเห็นส่วนตัวและพยายามมีความเห็นที่แตกต่างไปจากผู้สอน (assertive learning behavior)
9. มีการรวบรวมข้อมูลจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและมีวิธีการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้นักการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เช่น คิดด์ (Kidd cited in Brockett and Hiemstra, 1991) ให้ความเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นเป้าหมายของการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาโดยทั่วไป เพราะทำให้สิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นคงอยู่อย่างต่อเนื่องและผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งลักษณะนี้เองแสดงถึงความสอดคล้องกันระหว่างการนำตนเอง (self-direction) กับการพัฒนาตนเองไปสู่การตระหนักรู้ตนเอง (self-actualization) ที่เป็นความรู้สึกลึกซึ้งโดยทั่วไปของมนุษย์ที่จะมีความสมบูรณ์ในตนเองและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่า (Brockett and Hiemstra, 1991) และผลของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองยังส่งผลทางบวกกับผลการปฏิบัติงานและการเรียน จากงานวิจัยของกุกลิเอลมิโน และ กุกลิเอลมิโน (Guglielmino and Guglielmino, 1994) ที่ได้ศึกษากับพนักงานของบริษัทเอทีแอนด์ที (AT&T) ในสหรัฐอเมริกา จำนวน 753 คน และโรเบิร์ตส (Robertscited in Guglielmino and Guglielmino, 1994) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพนักงานของบริษัทฮ่องกงเทเลโฟน (Hong Kong Telephone Company)

จำนวน 655 คน มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองและคะแนนผลการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของเวลช์ (Welch; อ้างถึงในสิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ , 2540) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนแบบเรียนด้วยการชี้นำตนเองเกี่ยวกับการตั้งคำถามปากเปล่าวิชาสังคมศาสตร์ของนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยโอกลาโฮมาสเตท ภาคใต้ พบว่ากลุ่มที่เรียนฝึกตั้งคำถามด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองมีผลการเรียนแตกต่างจากกลุ่มที่ฝึกตั้งคำถามโดยไม่ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บ็อกซ์ (Box; อ้างถึงใน จิระวัฒน์ ขวอมรพิทักษ์, 2544) ที่ได้ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษาที่กำลังศึกษาขณะนั้นและผู้ที่สำเร็จการศึกษาโปรแกรมพยาบาลจาก Tulsa JuniorCollege และงานวิจัยของนรินทร์ บุญชู (2532) ที่ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยใช้แนวคิดของกุกลิเอลมิโน ที่ต่างก็พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ในด้านคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับคะแนนรวมของเกรดเฉลี่ยสะสม และที่สำคัญการเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ (Gibbons, Maurice, 2002) นอกจากนี้เมซซิโรว์ (Mezirow, 1981) ได้กล่าวถึงวิธีการในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ดังนั้น การที่จะฝึกหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น จำเป็นต้องอาศัยครู ที่ทำหน้าที่ที่สำคัญในการเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ และการเรียนรู้จะสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดีเมื่อบุคคลมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยเหตุนี้การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของบุคคลจึงจำเป็นต้องศึกษาและวัดได้ในรูปของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ความสามารถที่จะเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (Selfdirectionin learning, SDL) คือ การที่บุคคลเห็นว่าตนเองมีเจตคติความรู้ความสามารถที่จะเรียนรู้โดยมิต้องให้ผู้อื่นกำหนดหรือสั่งการพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองวินิจฉัย กำหนดและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการเรียนรู้และการประเมินการเรียนรู้ทั้งที่อาจด้วยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม การเรียนรู้แบบที่ชี้นำตนเองในการเรียนรู้อย่อมเป็นบุคคลที่มีโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและไม่มีวันสิ้นสุดแม้มีข้อจำกัดที่กล่าวมาในเบื้องต้นแล้วก็ตาม นอกจากคุณลักษณะ SDL แล้ว สิ่งที่สำคัญอื่นในการพัฒนาตนเองคือ “กระบวนการรู้จักตนเอง”(the process of knowing oneself)โดยการตรวจสอบตนเองให้รู้ชัดและตระหนักในค่านิยม (value) เกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนการสอน ค่านิยมดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการเลือกที่จะปฏิบัติและเลือกที่จะไม่ปฏิบัติใดในกระบวนการเรียนการสอนที่ App(อ้างถึงใน; Heimlich and Norland, 1994)เรียกว่า“การรู้จักฐานรากของตนเอง ” (knowingour foundations) ยิ่งรู้จักตนเองมาก

เท่าไรยังสามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองได้มากขึ้นเท่านั้นไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองของนักศึกษาในกระชั้นหรือในระยะยาวในอนาคตกระบวนการรู้จักตนเองทำให้รู้จักฐานรากของตนเองและสามารถประมวลเป็น “ปรัชญาการศึกษาของตนเอง” ได้ในที่สุดปรัชญาการศึกษาช่วยให้ตรวจสอบและคิดที่กระทำใดทางการศึกษา(means)ที่สอดคล้องและนำไปสู่เป้าหมาย(ends)

คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อผู้เรียน ที่ควรส่งเสริมผู้เรียนให้รักการเรียนรู้ ชอบศึกษาหาความรู้และตื่นตัวกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว อยากรู้ อยากเห็น เสาะแสวงหาความรู้ มีวิจารณญาณ เลือกตัดสินใจ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดหาเหตุผล คิดจินตนาการ ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ เกาะติดสถานการณ์ รู้จักซักถาม ค้นหาคำตอบ กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้ชีวิตของผู้เรียนมีความหมายมีชีวิตชีวาตลอดจนสำเร็จการศึกษา รับผิดชอบงาน รับผิดชอบชีวิตของตนเอง สามารถปรับตัวเองให้ทันสมัย ทันยุค ทันเหตุการณ์ ทันโลกและทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (อารี พันธมณี, 2545, หน้า 15)

นอกจากนี้คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่ง ที่สร้างศักยภาพในการนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จ เป็นคุณลักษณะที่พบเห็นโดยทั่วไปในแถบประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลกแต่แทบจะไม่มี ในสังคมไทย ฐานความรู้ของคนไทยจึงอ่อนแอไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 71) โดยเฉพาะวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่นิยมนำหนังสือติดตัวไปไหนเหมือนคนต่างชาติที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วยการนำหนังสือติดตัวไปตลอดเวลาไม่ว่าจะอยู่บนรถไฟ รถทัวร์ รถเมล์ (วิชาญ อัครวนสกุล, 2545, หน้า 14) หากบุคคลไม่มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนหรือเรียนรู้ตลอดชีวิต ก็จะกลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันคน ไม่ทันโลก ลำบากต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เข้ากับกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลายในยุคโลกาภิวัตน์ เพราะเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ยังเพียงพอก็ไม่เพียงพอ ต้องรับรู้เรียนรู้ที่วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะและประเมินค่าของข้อมูลข่าวสารให้ถูกต้องก่อนนำไปใช้ประโยชน์ (อารี พันธมณี, 2545, หน้า 15-16) ความไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนของคนในสังคม นอกจากจะนำความพ่ายแพ้มาสู่ชีวิตแต่ละคนแล้วยังส่งผลเสียต่อชาติบ้านเมืองอีกด้วย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 71)

การพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดจิตพิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่ในเยาว์วัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งอุทัย ดุลยเกษม (2543, หน้า 21, 32-33) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างสถาบันครอบครัวกับสถาบันการศึกษาในระดับอื่น ๆ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ

ผู้เรียน เพราะจิตพิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนหรือความรู้สึกเป็นพลังสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยนี้ (อายุ 7-14 ปี) ถ้าผู้เรียนเข้ามาอยู่ในโรงเรียนแล้วได้รับการจัดการเรียนการสอนที่ไม่คำนึงถึง อารมณ์หรือ ความรู้สึกของผู้เรียนแล้ว ก็จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกเครียด เบื่อหน่ายและเกิด ความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการเรียน เรียนรู้ด้วยความทุกข์ ไม่อยากมาโรงเรียน ฝ่าฝืนแต่รอวันที่จะจบ การศึกษา และเมื่อจบการศึกษาในระดับนี้แล้วก็ไม่อยากเรียนต่อหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษาให้เกิดจิตพิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

จากการศึกษาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำ ตนเองเพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองมากยิ่งขึ้น และทำให้เกิดพฤติกรรมในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ในเรื่องที่ตนเองสนใจ และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้าง การใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้าง การใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีคุณภาพ

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมที่พัฒนาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการนี้นักศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านแหล่งข้อมูล และด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโครงสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา โดยแบ่งออกเป็น

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาข้อมูลด้านเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน คือ

1.1 สภาพปัญหา และความต้องการจะเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาในเรื่องเกี่ยวกับความหมาย แนวคิดทฤษฎี และแนวทางในการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์จริงของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย การนำนวัตกรรมระดับปฐมวัยไปใช้ รูปแบบนวัตกรรมการศึกษาระดับปฐมวัย การจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล คุณลักษณะผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการสอน

1.2 เนื้อหาด้านการพัฒนารูปแบบการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก คือ ความหมายของรูปแบบการสอน แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการสอน การนำเสนอรูปแบบการสอนแบบต่างๆ การพัฒนารูปแบบการสอน และการประเมินรูปแบบการสอน

1.3 เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

1.4 เนื้อหาด้านรูปแบบและแนวทางในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วยงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยในต่างประเทศ

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1. แหล่งข้อมูลด้าน เอกสาร งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอน ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอน นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ กำหนดกรอบแนวคิดที่จำเป็นในการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

2.2. แหล่งข้อมูลจากบุคคล ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบการสอนนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย และเป็นอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย จำนวน 10 ท่าน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาคือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบการสอน และเป็นผู้สอนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เกี่ยวกับแนวทางในการสร้างรูปแบบการสอนนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย แนวทางการจัดกิจกรรม สื่อการสอน การวัด และประเมินผล ความพึงพอใจ การใช้รูปแบบการสอนเพื่อให้ได้แนวคิด และข้อสรุปนำไปสู่การสร้างรูปแบบการสอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ แบ่งเป็น

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการสอนตามเนื้อหาที่ได้ศึกษามาตามขั้นตอนที่ 1 มีขอบเขตดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่สำคัญของโครงร่างรูปแบบการสอน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระและกระบวนการ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

1.1.1 ทฤษฎีและแนวคิดการออกแบบการสอน เป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้ที่เป็นหลักการกว้างๆ เพื่อนำไปสู่วิธีการออกแบบการสอน ใช้อธิบายหรือพยากรณ์ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในขอบเขตของทฤษฎีนั้น สามารถอธิบายกฎ หลักการ และข้อเท็จจริงย่อยๆ ที่อยู่ในขอบเขตทฤษฎี ประกอบด้วยรูปแบบการสอน กิจกรรม สื่อการสอน แบบวัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอน

1.1.2 หลักการของรูปแบบการสอน เป็นความเชื่อและแนวคิดจากทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน จะเป็นตัวชี้แนะ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการสอน

1.1.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน สารและกระบวนการ เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการสอน

1.1.4 กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ เมื่อนำรูปแบบการสอนไปใช้

1.1.5 ประเมินผลการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยหลักการ จุดประสงค์ สารและกระบวนการ กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน และการวัดและประเมินผลโดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

1.2 เอกสารประกอบรูปแบบการสอนที่เป็นแบบการสอนสำหรับผู้สอนที่จะนำรูปแบบการสอนไปใช้ ประกอบด้วย

1.2.1 เอกสารประกอบรูปแบบการสอน ประกอบด้วย คู่มือแนะนำการใช้รูปแบบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ วัตรกรรมระดับปฐมวัยแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง แบบวัดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา โดยเน้นที่กระบวนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยวางแผนการดำเนินการเรียนการสอนในระยะเวลา 6 สัปดาห์ ตามตารางกำหนดการเรียนการสอน และสอดคล้องไว้ในกำหนดการสอนของรายวิชาการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัย และสามารถนำไปปรับใช้ในกรณีที่น่าไปใช้สอดคล้องกับรายวิชาอื่นได้

1.2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดให้มี 4 แผน ซึ่งการดำเนินการตามขั้นตอนแต่ละครั้งอาจมีการยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ และการปรับแผนการสอนจะดำเนินการร่วมกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน

1.2.3 แบบวัดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นแบบวัดที่กำหนดโดยพิจารณาจากประสบการณ์ของนักศึกษา หรือจากประสบการณ์ที่ตนเองเป็นบุคคลในสถานการณ์ที่นักศึกษาได้ตัดสินใจเลือกตามสถานศึกษาเป็นฐานในการเรียนรู้ในการเลือกนวัตรกรรมระดับปฐมวัยสู่การปฏิบัติ

1.3 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสอน และเครื่องมือ ในการวิจัยซึ่งเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องตามแนวคิดและทฤษฎีในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาข้อบกพร่อง และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพต่อไป โดยการสร้างแบบประเมินดังนี้

1.3.1 ประเมินความเหมาะสมรูปแบบการสอน จะทำการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสอน จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยจะทำการสอบถามเกี่ยวกับประเด็นความเป็นมาของรูปแบบ แนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ การสอน และการวัดผลและประเมินผล

1.3.2 การประเมินความเหมาะสมของกลุ่มการใช้รูปแบบการสอน จะประเมินเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบในกลุ่มการใช้รูปแบบการสอน

1.3.3 การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอนในภาพรวม และองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแยกออกเป็นองค์ประกอบย่อย เช่น แนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล

1.3.4 การประเมินความเหมาะสมของแบบวัดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน จะประเมินความสมบูรณ์ของแบบวัด 5 ด้าน คือ 1. เป็นคนช่างสังเกตและอยากรู้อยากเห็น 2. มีความพยายามและตั้งใจ 3. มีความขยันและอดทน 4. มีความรับผิดชอบ 5. มีความคิดริเริ่มและมั่นใจในตนเอง

1.3.5 การประเมินความเหมาะสมของแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบการใช้และอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อประสิทธิภาพขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการสอน

3.2 ความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

3.3 ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขั้นตอนในการทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มาทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวโดยวิธี One group, Pretest-Posttest design จากนั้นจึงนำไปทำการวิเคราะห์ และสรุปผล เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนที่ต้องการ ซึ่งรูปแบบการสอนดังกล่าวมุ่งเสริมสร้างให้นักศึกษาเกิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

3.2 ตัวแปรตาม คือ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอน การศึกษาขั้นนี้ เป็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการประเมินผลของการใช้รูปแบบการสอน หลังสิ้นสุดโครงการ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 การประเมินความพึงพอใจด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการประเมินปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการสอน ได้แก่ โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการสอน อาจารย์ นักศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน และสถานที่ทำการทดลอง

1.2 การประเมินความพึงพอใจด้านกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินปัจจัยต่างๆ ที่อยู่ในขั้นการนำรูปแบบการสอนไปใช้ เพื่อตรวจสอบว่า กิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ของการใช้รูปแบบการสอนในสภาพที่เป็นจริงเป็นอย่างไร ปัญหาหรือข้อบกพร่องหรือไม่ เวลาที่ใช้มีความเหมาะสมเพียงใด

1.3 การประเมินความพึงพอใจด้านผลผลิต (Output) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอนนั้น ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ โดยตรวจสอบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเข้าใจวิธีการใช้รูปแบบการสอนหรือไม่เพียงใด นักศึกษามีคุณสมบัติตรงตามจุดมุ่งหมายของการใช้รูปแบบการสอนหรือไม่ ประเมินคุณลักษณะต่างๆ ของนักศึกษา เช่น คุณลักษณะนิสัย ซึ่งรวมไปถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การตระหนักถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต ภาวะการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นต้น

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

นักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 เป็นกลุ่มเป้าหมาย

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ความคิดเห็น ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self directed Learning) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ควบคุมการเรียนรู้และปรับปรุงการเรียนของตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ผู้เรียนต้องวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ที่แท้จริงของตนเอง กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ วางแผนการเรียนโดยเลือกออกแบบยุทธวิธีการเรียนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การเลือกกิจกรรมการเรียนตามความถนัดและความสนใจ การกำหนดสื่อการเรียน แหล่งความรู้และเลือกผู้ชำนาญการศึกษานุเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง บรรยายภาพที่เป็นอิสระ โดยจะดำเนินกิจกรรมการเรียนด้วยการนำตนเองและมีอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ ของสัญญาการเรียนมี 5 ขั้น ประกอบด้วย 1. ขั้นเตรียม เป็นการให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับวิชา และการสร้างความคุ้นเคยกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนควรทราบทักษะและความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้อาจใช้การทดสอบก่อนเรียน ศึกษาผลการสอบ

ที่ผ่านมา เพื่อประกอบการพิจารณาในการทำสัญญาการเรียน 2. ขึ้นร่างสัญญา ผู้เรียนจะร่างข้อความที่เป็นจุดประสงค์ของการเรียนของตน กิจกรรมการเรียนที่วางแผนไว้ และการประเมินการเรียน ในการร่างสัญญาผู้เรียนอาจปรึกษาผู้สอนได้ 3. ขึ้นตกลงสัญญา ในขั้นนี้จะพิจารณาไปตามลำดับคือจุดประสงค์การเรียน กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียน หลังจากการตกลงสัญญาเป็นที่พอใจของผู้สอนและผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนนำผลดังกล่าวไปเขียนในแบบฟอร์มสัญญาการเรียน และทั้งสองฝ่ายลงชื่อในสัญญาดังกล่าว 4. ขึ้นทำกิจกรรมการเรียน หลังจากทำสัญญาการเรียนแล้ว ผู้เรียนจะใช้สัญญาการเรียนเป็นแนวทางในกระบวนการเรียน โดยปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ 5. ขึ้นประเมินผลการเรียน หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนตามสัญญาการเรียนแล้ว ขึ้นต่อไปเป็นการประเมินผลการเรียนตามที่กำหนดไว้ในสัญญานั้น เพื่อเป็นการรับรองว่าได้เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการจริง

3. การใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่แสดงถึงความปรารถนาความอยากรู้อยากเห็นความกระตือรือร้นความสนใจความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งความรู้ด้านการเรียนและสภาพแวดล้อมรอบตัวสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ สรุปเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้

3.1 เป็นคนช่างสังเกตอยากรู้อยากเห็น หมายถึง คนที่มีลักษณะชอบฟังชอบอ่าน ชอบค้นคว้าความรู้ ชอบติดตามข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตนเองอยู่เสมอ

3.2 มีความพยายามและตั้งใจ หมายถึง ความสนใจ มุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมให้สำเร็จตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้เต็มความสามารถ เช่น ตั้งใจฟังครูสอน ตั้งใจทำการบ้านโดยไม่มีใครบังคับ

3.3 มีความขยันและอดทน หมายถึง การมีความมุ่งมั่นขยันขันแข็งในการศึกษาเล่าเรียน การแสวงหาความรู้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และความยากลำบาก เช่น ทำการบ้านมากกว่าที่ครูมอบหมาย

3.4 มีความรับผิดชอบ หมายถึง การเอาใจใส่ต่อการศึกษเล่าเรียนและการทำงานโดยไม่ละทิ้งหรือหลีกเลี่ยง ติดตามผลงานที่ได้กระทำลงไปเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จที่ดียิ่งขึ้น ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งในด้านดีและไม่ดี เช่น จัดตารางเรียนและเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนมาโรงเรียน

3.5 มีความคิดริเริ่มมั่นใจในตนเอง หมายถึง การแสดงซึ่งความเชื่อมั่น และความกล้าในการทำกิจกรรม และแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เช่น กล้าซักถามครูในสิ่งที่ตนเองสงสัย เข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองสนใจ เป็นต้น

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังการจัดการเรียนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงกว่าก่อนการจัดการกิจกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
 2. ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนที่ทำให้นักศึกษาู้และเข้าใจ กระบวนการคิด การตระหนักรู้ การมุ่งมั่น และวิธีการกำกับตนเองให้บรรลุเป้าหมาย และสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้สำหรับตนเองในอนาคต และตามความต้องการของสังคม
- การได้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาที่สามารถบูรณาการการเรียนรู้ ไปเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาตนเองด้านอื่นๆต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอน
 - 1.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน
 - 1.2 แนวคิด และทฤษฎีรูปแบบการเรียนการสอน
 - 1.3 การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอน
 - 1.4 การประเมินรูปแบบการเรียนการสอน
2. นวัตกรรมการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 2.1 นวัตกรรมการศึกษา
 - 2.2 หลักสำคัญในการนำนวัตกรรมศึกษามาจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 2.3 การศึกษาแบบนีโอฮิวแมนนิส (Neo-Humanist Education)
 - 2.4 การศึกษาวอลดอร์ฟ (Waldorf Education)
 - 2.5 แนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการสอนแบบมอนเตสซอรี
 - 2.6 หลักสูตรไฮ/สโคป (High/Scope Curriculum)
 - 2.7 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia Approach)
 - 2.8 การสอนแบบโครงการ (The Project Approach)
 - 2.9 การสอนภาษาโดยรวม (Whole Language Approach)
 - 2.10 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นพื้นฐาน (Brain-Based Learning)
3. การเรียนรู้แบบนำตนเอง Self-directed Learning
 - 3.1 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 3.2 ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 3.3 องค์ประกอบและลักษณะของการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 3.4 บทบาทและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 3.5 การประเมินผลการเรียนรู้แบบนำตนเอง

4. สัญญาการเรียน Learning Contracts
 - 4.1 ความหมาย
 - 4.2 แนวคิดการทำสัญญากับตนเอง
 - 4.3 องค์ประกอบของการทำสัญญากับตนเอง
 - 4.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. รูปแบบการเรียนการสอน

1.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน (Teaching Learning Model) ในทางศึกษาศาสตร์ มีคำที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ คือ รูปแบบการสอน Model of Teaching หรือ Teaching Model และรูปแบบการสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน Instruction Model หรือ Teaching Learning Model คำว่า รูปแบบการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

Joyce,B. and (Weil, M. 1980, p.114) กล่าวว่า แบบแผนการจัดการเรียนรู้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดกระทำ เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการสอนนั้น เป็นแนวทางหรือชุดของยุทธศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของวิธีสอนของครู

กิ่งฟ้า สันธวัชย์ (2543, หน้า11) ได้ให้ความหมายรูปแบบการสอนว่าหมายถึง แบบหรือแผนของการสอน รูปแบบการสอนหนึ่งจะมีจุดที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบการสอนจึงอาจมีจุดหมายที่แตกต่างกัน

ฉันทนา ภาคบงกช (2542, หน้า 48) กล่าวว่ารูปแบบการสอน คือ แผนหรือแบบซึ่งสามารถใช้การสอนในห้องเรียน หรือสอนพิเศษในกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการสอนซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกสอน โปรแกรมคอมพิวเตอร์และรูปแบบการสอนรายวิชา รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะเป็นแนวในการออกแบบสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบนั้นๆ กำหนด

กาญจนา คุณารักษ์ (2542, หน้า 28) กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง แผนแสดงการเรียนการสอน สำหรับนำไปใช้สอนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด แผนดังกล่าวจะแสดงถึงลำดับความสอดคล้องกัน ภายใต้หลักการของแนวคิดพื้นฐานเดียวกัน องค์ประกอบทั้งหลายได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และทักษะที่

ต้องการสอน ยุทธศาสตร์ วิธีการสอน กระบวนการสอน ขั้นตอนและกิจกรรมการสอน และการวัด ประเมินผล

ดังนั้น สรุปได้ว่า นักการศึกษาไทยส่วนใหญ่ใช้คำว่ารูปแบบการสอน มากกว่ารูปแบบ การสอนและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีคุณลักษณะเป็นโครงสร้างที่ใช้เป็นแนวในการ สร้างกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ดังนั้นรูปแบบการ สอนจึงหมายถึงโครงสร้างที่แสดงถึงแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกัน และกันระหว่างองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในจัดการเรียนการสอน เช่นหลักการ จุดมุ่งหมาย สารและ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้งกิจกรรม สนับสนุนอื่นๆ โดยผ่านขั้นตอนตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 แนวคิด และทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ทิสนา แคมมณี (2547, หน้า 221-296) กล่าวว่า จากการสังเกตและวิเคราะห์ผลงานของ นักการศึกษาผู้คิดค้นระบบและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนต่างๆ พบว่านักศึกษานิยมใช้คำ ว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ๆ เช่นระบบการศึกษา หรือถ้าเป็นระบบการเรียน การสอนก็จะครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญๆ ของการเรียนการสอนในภาพรวม และนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ” กับระบบที่ย่อยกว่า โดยเฉพาะกับ “วิธีสอน” ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบ การเรียนการสอน ดังนั้นการนำวิธีสอนใดๆ มาจัดทำอย่างเป็นระบบตามหลักและวิธีการจัดระบบ แล้ว วิธีสอนนั้นจะกลายเป็น “ระบบวิธีสอน” หรือที่นิยมเรียกว่า “รูปแบบการสอน”

รูปแบบการสอนที่เป็นสากลซึ่ง ทิสนา แคมมณี ได้คัดเลือกมานำเสนอล้วนได้รับการ พิสูจน์ทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว และมีผู้นิยมนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยทั่วไป แต่ เนื่องจากรูปแบบการสอนดังกล่าวมีจำนวนมาก เพื่อความสะดวกในการศึกษาเปรียบเทียบข้อดีของ กระบวนการและรูปแบบ ที่มีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป จึงได้จัดกลุ่มของรูปแบบเหล่านั้นตามลักษณะ ขอบวัตถุประสงค์เฉพาะหรือตามเจตนารมณ์ของรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- 1.2.1 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain)
- 1.2.2 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาคติพิสัย (affective domain)
- 1.2.3 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนากายะพิสัย (psycho-motor domain)
- 1.2.4 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนากายะกระบวนการ (process skill)
- 1.2.5 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนากายะบูรณาการ (integration)

เนื่องจากจำนวนรูปแบบและรายละเอียดของแต่ละรูปแบบมากเกินไปที่จะนำเสนอไว้ ในที่นี้ทั้งหมด จึงได้คัดสรรและนำเสนอเฉพาะสาระที่เป็นแก่นสำคัญของรูปแบบ 4 ประการ คือ ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์และผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบ ลำดับขั้นตอน

ของการใช้รูปแบบ ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้สอนเพื่อส่งเสริม จริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป ซึ่งรูปแบบการสอนที่นำเสนอนี้ ล้วนเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น เพียงแต่มีความแตกต่างกันตรงจุดเน้นของด้านที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้เรียนและปริมาณของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีมากน้อยแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามแม้รูปแบบแต่ละกลุ่มจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ก็มีได้หมายความว่า รูปแบบนั้นใช้ไม่ได้ หรือพัฒนาความสามารถด้านอื่นๆ ไม่ได้เลย อันที่จริงแล้ว การสอนแต่ละครั้งมักประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เพราะองค์ประกอบทั้งหมดมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด การจัดกลุ่มของรูปแบบ เป็นเพียงเครื่องแสดงให้เห็นว่ารูปแบบนั้นมีวัตถุประสงค์หลักมุ่งเน้นไปทางใดเท่านั้น แต่ส่วนประกอบด้านอื่นๆ ก็ยังคงมีอยู่ เพียงจะมีน้อยกว่าจุดเน้นเท่านั้นดังรายละเอียดที่จะนำเสนอ ดังนี้

1.2.1 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain)

รูปแบบการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งเน้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด รูปแบบที่คัดเลือกมานำเสนอในที่นี้มี 5 รูปแบบ ดังนี้

1.2.1.1 รูปแบบการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model)

1.2.1.2 รูปแบบการสอนตามแนวคิดของกาเกน (Gagne's Instructional Model)

1.2.1.3 รูปแบบการสอนโดยการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า

(Advance Organizer Model)

1.2.1.4 รูปแบบการสอนเน้นความจำ (Memory Model)

1.2.1.5 รูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model)

1.2.1.6 รูปแบบการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model)

จอยส์ และวีล (Joyce and well, 1996, pp.161-178) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรูเนอร์ กูดโนว และออสติน (Bruner, Goodnow and Austin) การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ใช้และสิ่งที้นั้นออกจากกันได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ จะเน้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างเข้าใจ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง

ขั้นตอนของรูปแบบการสอบแบบมโนทัศน์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับผู้เรียนฝึกหัดจำแนก ผู้สอนเตรียมข้อมูล 2 ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน ในการเลือกตัวอย่างข้อมูลชุดที่ 2 ชุดข้างต้น ผู้สอนจะเลือกหาตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอที่ครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการนั้น ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่องที่ยากแก่ผู้เรียน ผู้สอนเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้นำตัวอย่างมโนทัศน์เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่างๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 2 ผู้สอนอธิบายกติกาในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกัน โดยชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธีการและให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอกจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจพอสมควร

ขั้นที่ 3 ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน การนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบ แต่ละแบบมีจุดเด่นและจุดด้อย เช่น

1. นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนครบหมดทั้งชุดเช่นกัน โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าคุณสมบัติของสิ่งที่จะสอน ผู้เรียนต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง 2 ชุด และคิดว่าคุณสมบัติรวมและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างมโนทัศน์ได้เร็วแต่ใช้กระบวนการคิดน้อย
2. เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบเทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรก แต่ใช้กระบวนการคิดมากกว่า
3. เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนอย่างน้อยละ 1 ข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูล โดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ตัวอย่างที่จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการทดลองสอบสมมุติฐานของตนไปที่ละขั้นตอน
4. เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนอย่างน้อยละ 1 ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้นอีก

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการจะสอน จากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้นๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะของตัวอย่างที่ใช่และไม่ใช่สิ่งที่คุณต้องการสอนและทดสอบคำตอบของตน หากคำตอบของตนผิดผู้เรียนก็จะต้องหาคำตอบใหม่ซึ่งก็

หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมุติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนจะค่อยๆสร้างความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นขึ้นมา ซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอน เมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือคำจำกัดความ

ขั้นที่ 6 ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการหาคำตอบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเอง

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โนทัศน์จากการคิดวิเคราะห์และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรงคือ จะเกิดความเข้าใจในมโนทัศน์ และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่นๆ ต่อไปได้รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลโดยการอุปนัย

(Inductive reasoning) อีกด้วย

1.2.2 รูปแบบการสอนตามแนวคิดของกาเย่(Gagne's Instructional Model)

กาเย่ (Gagne,1985, pp.70-90) ได้พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ซึ่งมี 2 ส่วนใหญ่ๆ คือทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ อธิบายว่า ปรากฏการณ์การเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1. ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่างๆของมนุษย์ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill)ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง กลวิธีในการเรียนรู้ (cognitive Strategy) ภาษาหรือคำพูด (verbal information) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skill) และเจตคติ (attitude)

2. กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดทำข้อมูล

3. ในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และขณะที่กระบวนการการจัดข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้นเหตุการณ์ภายนอก ร่างกายมนุษย์มีผลต่อวิธีการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กาเย่จึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ละส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพการณ์ภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในสมองของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ จะเน้นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน

ขั้นตอน รูปแบบของกาเยประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่เรียนรู้อย่างดี

ขั้นที่ 2 การแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง

ขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม เป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่มีอยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน เพื่อสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

ขั้นที่ 6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

ขั้นที่ 8 การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 9 การส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ได้

ผลจากการที่ผู้เรียนจะได้จากการเรียนตามรูปแบบของกาเยนี้ จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สาระที่จะนำเสนอได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่เรียนรู้อย่างได้นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดการจัดระบบข้อมูล สร้างความหมายของข้อมูล สร้างความหมายของข้อมูลรวมทั้งการแสดงความสามารถของตนเองด้วย

1.2.3 รูปแบบการสอนโดยการนำเสนอโน้ตส์กว้างล่วงหน้า(Advance Organizer Model)

แนวคิดและทฤษฎีการนำเสนอโน้ตส์กว้างล่วงหน้า เป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย การเรียนรู้จะมีความหมายเมื่อสิ่งที่เรียนรู้สามารถเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของผู้เรียน ดังนั้นในการสอนสิ่งใหม่ สารความรู้ใหม่ ผู้สอนควรวิเคราะห์หาความคิดรวบยอดย่อยๆของสาระที่จะนำเสนอ จัดทำผังโครงสร้างของความคิดรวบยอดเหล่านั้นแล้ววิเคราะห์หาโน้ตส์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อยๆ ที่จะสอนหากนำเสนอโน้ตส์ที่กว้างดังกล่าวแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระใหม่ ขณะที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้สาระใหม่ ผู้เรียนจะสามารถนำสาระใหม่นั้นมาเชื่อมโยงเชื่อมโยกับมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้ล่วงหน้าแล้ว ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระ ข้อมูลต่างๆอย่างมีความหมาย วิธีการสอนตามรูปแบบการสอนโดยการนำเสนอโน้ตส์กว้างล่วงหน้านี้ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรงคือ เกิดการเรียนรู้เรื่องในเนื้อหาสาระ ข้อมูลของบทเรียนอย่างมีความหมาย เกิดความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียน และสามารถจัดโครงสร้างความรู้ของตนเองได้ นอกจากนั้นได้พัฒนาทักษะและอุปนิสัยในการคิดและเพิ่มพูนความรู้ได้ดี

ขั้นตอน รูปแบบการสอนนำเสนอโน้ตส์กว้างล่วงหน้า ได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมมโนทัศน์กว้าง โดยการวิเคราะห์หาโน้ตส์ที่กว้างและครอบคลุมเนื้อหาสาระใหม่ทั้งหมด มโนทัศน์ที่กว้างนี้ไม่ใช่สิ่งเดียวกับมโนทัศน์ใหม่ที่จะสอนแต่จะเป็นมโนทัศน์ในระดับที่เหนือขึ้นหรือสูงกว่า ซึ่งจะมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่าปกติมักจะเป็นมโนทัศน์ของวิชานั้นหรือสายวิชานั้น การนำเสนอโน้ตส์กว้างนี้ล่วงหน้าก่อนการสอนจะเป็นเสมือนการ “preview” บทเรียน ซึ่งจะเป็นคล้อยอย่างกับการ “over view” หรือการให้ดูภาพรวมของสิ่งที่สอน การนำเสนอภาพรวมของสิ่งที่สอน การทบทวนความรู้เดิม การซักถามความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน การบอกวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเหล่านี้ไม่นับว่าเป็น “advance organizer” ซึ่งจะต้องมีลักษณะที่กว้างครอบคลุม และมีความเป็นนามธรรมอยู่ในระดับสูงกว่าสิ่งที่สอน

ขั้นที่ 2 การนำเสนอโน้ตส์ของบทเรียน

1. ผู้เรียนชี้แจงวัตถุประสงค์ของบทเรียน

2. ผู้สอนนำเสนอโน้ตชนกกว้างด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การบรรยายสั้น แสดงผังโน้ตชนก ยกตัวอย่าง หรือใช้การเปรียบเทียบเป็นต้น

ขั้นที่ 3 การนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบริษัทเรียน ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ตามปกติแต่ในการนำเสนอ ผู้สอนควรกล่าวเชื่อมโยงหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่ให้ไว้ล่วงหน้าเป็นระยะๆ

ขั้นที่ 4 การจัดโครงสร้างความรู้ ผู้สอนส่งเสริมกระบวนการจัดโครงสร้างความรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ส่งเสริมการผสมผสานความรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนรู้ และทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น

1. อธิบายภาพรวมของเรื่องที่เรียน
2. สรุปลักษณะสำคัญของเรื่อง
3. บอกหรือเขียนคำนิยามที่กะทัดรัดชัดเจน
4. บอกความหมายแตกต่างของสาระในแง่มุมต่างๆ
5. อธิบายเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนสนับสนุนหรือส่งเสริมมโนทัศน์กว้างที่ให้ล่วงหน้าอย่างไร
6. อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระใหม่กับมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้ล่วงหน้า
7. ยกตัวอย่างเพิ่มเติมมากสิ่งที่เรียน
8. อธิบายแก่นสำคัญของสาระที่เรียนโดยใช้คำพูดของตัวเอง
9. วิเคราะห์สาระในแง่มุมต่างๆ

1.2.4 รูปแบบการสอนเน้นความจำ (Memory Model)

ทฤษฎีหลักการ และแนวคิดรูปแบบนี้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก 6 ประการเกี่ยวกับ

1. การตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งกล่าวว่า การที่บุคคลจดจำสิ่งใดได้ดีนั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ
2. การเชื่อมโยง (association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำง่าย
3. ระบบการเชื่อมโยง (link system) คือ ระบบในการเชื่อมความคิดที่หลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะไปกระตุ้นให้สามารถจำอีกความคิดหนึ่งได้
4. การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะให้อีกบุคคลจดจำได้ดีนั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลกเป็นไปไม่ได้นั้น ขวนให้ขบขัน มักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน

5. ระบบการใช้คำทดแทน

6. การใช้คำสำคัญ (key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษร หรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบก็คือจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีได้นาน และได้เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่นๆ ได้อีก ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบการสอนเน้นความจำ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่างๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่นๆ ได้อีกนาน

ขั้นตอน รูปแบบการสอนเน้นความจำ มีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเกตหรือการศึกษารายอย่างตั้งใจ ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่เรียน โดยการเทคนิคต่างๆ เช่น ให้อ่านเอกสารแล้วขีดเส้นใต้คำ/ประเด็นที่สำคัญ ให้ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ให้หาคำตอบจากคำถามต่างๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การสร้างความเชื่อมโยง เมื่อผู้เรียนได้ศึกษารายอย่างที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่างๆ ที่ต้องการจดจำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น กับคำ ภาพหรือความคิดต่างๆ

ขั้นที่ 3 การใช้จินตนาการ เพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระต่างๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขัน เกินความเป็นจริง

ขั้นที่ 4 การฝึกใช้เทคนิคต่างๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวนความรู้และเนื้อหาสาระต่างๆ จนกระทั่งจดจำได้

รูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนโดยใช้กราฟิก ที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไปนี้เป็นรูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มพุทธิพิสัย (Cognitive Demean) โดยจะพิจารณาและวิเคราะห์ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญในการนำไปสู่กระบวนการพัฒนารูปแบบการสอนที่เหมาะสมต่อไป จำนวน 4 ตัวอย่าง ตามลำดับต่อไปนี้

1. รูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิก ของ โจนส์ และคณะ (1989, pp. 20-25) ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญๆ 5 ขั้นตอนดังนี้

- ผู้สอนเสนอตัวอย่างการจัดข้อมูลด้วยผังกราฟิกที่เหมาะสมกับเนื้อหาวัตถุประสงค์
- ผู้สอนแสดงวิธีสร้างผังกราฟิก

- ผู้สอนชี้แจงเหตุผลของการใช้ผังกราฟิกนั้นอธิบายวิธีการใช้
- ผู้เรียนฝึกการสร้างและใช้ผังกราฟิกในการทำความเข้าใจเนื้อหา

เป็นรายบุคคล

- ผู้เรียนเข้ากลุ่มและนำเสนอผังกราฟิกของตนแลกเปลี่ยนกัน

2. รูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิกของคล้าก (Clak, 1991,pp. 526-529)

ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนการสอนที่สำคัญๆ ดังนี้

2.1 ขั้นก่อนสอน

- ผู้สอนพิจารณาลักษณะของเนื้อหาที่จะสอนสาระนั้นและวัตถุประสงค์ของการสอนเนื้อหาสาระนั้น

- ผู้สอนพิจารณาและคิดหาผังกราฟิกหรือวิธีหรือระบบในการจัดระเบียบเนื้อหาเหล่านั้นๆ

- ผู้สอนเลือกผังกราฟิก หรือวิธีการจัดการจัดระเบียบเนื้อหาที่เหมาะสมที่สุด

นั้น

- ผู้สอนคาดคะเนปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนในการใช้ผังกราฟิก

นั้น

2.2 ขั้นสอน

- ผู้สอนเสนอผังกราฟิกที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาสาระแก่ผู้เรียน
- ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาสาระและนำเนื้อหาสาระใส่ลงในผังกราฟิกตามความเข้าใจ ของตน

- ผู้สอนซักถาม แกไขความเข้าใจผิดของผู้เรียน หรือขยายความ

เพิ่มเติม

- ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเพิ่มเติม โดยนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา แล้วให้ผู้เรียนใช้ผังกราฟิกเป็นกรอบในการคิดแก้ปัญหา

- ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน

3. รูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิกของจอยส์และคณะ (Joyce,et al. 1992, pp, 159-161) จอยส์และคณะ นำรูปแบบการสอนของคร้ากมาปรับใช้โดยเพิ่มเติมขั้นตอน 8 ขึ้น ดังนี้

3.1 ผู้สอนชี้แจงจุดมุ่งหมายของบทเรียน

3.2 ผู้สอนนำเสนอผังกราฟิกที่เหมาะสมกับเนื้อหา

- 3.3 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมเพื่อเตรียมสร้าง
ความสัมพันธ์กับความรู้ใหม่
- 3.4 ผู้สอนเสนอเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
- 3.5 ผู้สอนเชื่อมโยงเนื้อหาสาระกับผังกราฟิก และให้ผู้เรียนนำเนื้อหา
สาระใส่ลงในผังกราฟิกตามความเข้าใจของตน
- 3.6 ผู้สอนให้ความรู้เชิงกระบวนการโดยชี้แจงเหตุผลในการใช้ผัง
กราฟิกและวิธีใช้ผังกราฟิก
- 3.7 ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายผลการใช้ผังกราฟิกกับเนื้อหา
- 3.8 ผู้สอนซักถาม ปรับความเข้าใจและขยายความจนผู้เรียนเกิดความ
เข้าใจกระจ่างชัด

4. รูปแบบการสอนโดยการใช้ผังกราฟิกของสุปรียา ต้นสกุล

สุปรียา ต้นสกุล (2540, หน้า 40) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลการใช้รูปแบบ
การสอนแบบการจัดข้อมูลด้วยแผนภาพ (Graphic Organizer) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
ความสามารถทางการแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 คณะสาธารณสุขศาสตร
มหาวิทยาลัยมหิดล” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
และความสามารถทางการแก้ปัญหาสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.001 รูปแบบการสอนดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การทบทวนความรู้เดิม
2. การชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะของบทเรียน ความรู้ที่คาดหวังให้
เกิดแก่ผู้เรียน
3. การกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความรู้เดิม เพื่อเตรียมสร้าง
ความสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนและการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพ
4. การนำเสนอตัวอย่างการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพ ที่เหมาะสม
กับลักษณะของเนื้อหาความรู้คาดหวัง
5. ผู้เรียนรายบุคคลทำความเข้าใจเนื้อหาและฝึกใช้แผนภาพ
6. การนำเสนอปัญหาให้ผู้เรียนใช้แผนภาพเป็นกรอบในการแก้ปัญหา
7. การทำความเข้าใจให้กระจ่างชัด

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่
เรียนและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้การใช้ผังกราฟิกในการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่ง

ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระอื่นๆ และจะพบว่าส่วนมากจะเน้นให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมและสร้างความหมายและความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้ และจัดระเบียบข้อมูลที่ผู้เรียนรู้ด้วยผังกราฟิก ซึ่งจะช่วยให้ง่ายแก่การจดจำมากขึ้น และท้ายสุดผู้เรียนจะเข้ากลุ่มและนำเสนอผังกราฟิกของตนแลกเปลี่ยนกัน

จากหลักการ และแนวคิด ทฤษฎีรูปแบบทั้ง 4 ตัวอย่างเข้าด้วยกันข้างต้นจะทำให้พบว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ความจำ ข้อมูล กระบวนการทางปัญญา และเมตาคอกนิชัน ความจำข้อมูลประกอบด้วย ความจำจากการรู้สึกสัมผัส (sensory memory) ซึ่งจะเก็บข้อมูลเพียงประมาณ 1 วินาทีเท่านั้น ความจำระยะสั้น (short-term memory) หรือความจำปฏิบัติการ (work memory) ซึ่งเป็นความจำที่เกิดขึ้นหลังจากการตีความสิ่งที่เรารู้มาแล้ว ซึ่งจะเก็บข้อมูลไว้ได้ชั่วคราวประมาณ 20 นาทีและทำหน้าที่ในการคิด ส่วนความจำระยะยาว (long-term memory) เป็นความจำที่มีความคงทนมีความจุไม่จำกัดสามารถคงอยู่เป็นเวลานาน เมื่อต้องการใช้จะสามารถเรียกคืนได้ สิ่งที่อยู่ในความจำระยะยาว 2 ลักษณะ คือ ความจำเหตุการณ์ (episodic memory) และความจำความหมาย (semantic memory) เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง มโนทัศน์ กฎ หลักการต่างๆ องค์ประกอบด้านความจำข้อมูลนี้ จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางปัญญาของบุคคลนั้น ซึ่งประกอบด้วย

1. การใส่ใจ หากบุคคลมีความใส่ใจในข้อมูลที่ได้รับเข้ามาทางการสัมผัส ข้อมูลนั้นก็จะนำเข้าไปสู่ความจำระยะสั้นต่อไป หากไม่ได้รับการใส่ใจ ข้อมูลนั้นก็จะเลือนหายไปอย่างรวดเร็ว
2. การรับรู้ เมื่อบุคคลใส่ใจในข้อมูลที่ได้รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส บุคคลก็จะรับรู้ข้อมูลนั้น และนำข้อมูลนี้เข้าสู่ความจำระยะสั้นต่อไป ข้อมูลที่รับรู้นี้จะมีความจริงตามการรับรู้ของบุคคลนั้น ซึ่งอาจไม่ใช่ความจริงเชิงปรนัย เนื่องจากเป็นความจริงที่ผ่านการใช้ความรู้สึกจากบุคคลนั้นมาแล้ว
3. การทำซ้ำ หากบุคคลมีกระบวนการรักษาข้อมูล โดยการทบทวนซ้ำแล้วซ้ำอีก ข้อมูลนั้นก็จะยังคงถูกรักษาไว้ในความจำปฏิบัติการ
4. การเข้ารหัส หากบุคคลมีกระบวนการสร้าง ตัวแทนทางความคิดเกี่ยวกับข้อมูลนั้น โดยมีการนำข้อมูลนั้นเข้าสู่ความจำระยะยาวและเชื่อมโยงเข้าสิ่งที่มีอยู่แล้วในความจำระยะยาว การเรียนรู้จะมีความหมายก็จะเกิดขึ้น
5. การเรียกคืน การเรียกคืนข้อมูลที่เก็บไว้ในความจำระยะยาวเอนำออกมาใช้ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเข้ารหัส หากการเข้ารหัสทำให้เกิดการเก็บความจำได้ดีมีประสิทธิภาพ การเรียกคืนก็จะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย

ด้วยหลักการดังกล่าว การเรียนรู้จึงเป็นการสร้างความรู้บุคคล ซึ่งต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การเลือกข้อมูลที่สัมพันธ์กัน 2) การจัดระเบียบข้อมูลเข้าสู่โครงสร้าง 3) การบูรณาการ การเติมข้อมูล และ 4) การเข้ารหัสข้อมูลการเรียนรู้เพื่อให้คงอยู่ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกคืนมาใช้ได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ การให้ผู้เรียนมีโอกาสเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับโครงสร้างความรู้เดิมๆ และนำความรู้ความเข้าใจมาเข้ารหัสหรือสร้างตัวแทนทางความคิดที่มีความต่อเนื่องขึ้น จะส่งผลให้การเรียนรู้นั้นคงอยู่ในความจำระยะยาวและสามารถเรียกคืนมาใช้ได้

จากแนวคิดรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ทั้ง 5 รูปแบบที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาเป็นลำดับ คือ รูปแบบการสอนมโนทัศน์ รูปแบบการสอนตามแนวของกาเย่รูปแบบการสอนโดยการนำเสนอโนทัศน์ล่วงหน้า รูปแบบการสอนเน้นความจำ และรูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิก ซึ่งแต่ละรูปแบบมีความหมาย และจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไป และเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นแนวคิดหลักของรูปแบบการสอนแต่ละแบบ ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นทฤษฎี หลักการและแนวคิดรูปแบบ วัตถุประสงค์ กระบวนการนำไปใช้ ขั้นตอนสื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบ/กระบวนการ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับ (ไพโรจน์ นิยมนาค, 2553, หน้า 136-147)ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากลพัฒนาด้านพุทธิพิสัย

ประเด็น/รูปแบบ	มโนทัศน์	กาย	มโนทัศน์กว้างล่วงหน้า	เน้นความจำ	ผังกราฟิก
ผู้คิดค้น/พัฒนาปี	แนวคิดผู้พัฒนา Joyce and well,(1996,pp.161-178)	แนวคิดผู้พัฒนา Joyce and well, (Gagne,1985, pp. 70-90)	แนวคิดผู้พัฒนา Joyce and well, (1996, pp.265-278)	แนวคิดผู้พัฒนา Joyce and well (1996,pp.161-178)	Jones et al1989,pp. 20-25) clak,1991,pp. 526-534) สุปรีศ ดันสกุล, (2540, หน้า 40)
ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด/รูปแบบ	การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคูสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น	1. ผลการเรียนรู้ ความสามารถด้านต่างๆของมนุษย์มี 5 ประเภทคือ ทักษะทางปัญญา ประกอบ ด้วยการจำแนก แยกแยะ การสร้าง กระบวนการ หรือกฎขั้นสูง ต่อไปคือกลวิธีในการเรียนรู้ภาษาหรือคำพูด ทักษะการเคลื่อนไหวและเจตคติ 2. กระบวนการจดจำของมนุษย์	เพื่อการเรียนรู้อย่างมีความหมายผู้สอนควรจัดผังโครงสร้างของความคิดรวบยอด แล้ววิเคราะห์หาโมทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อยๆที่จะสอน	- การตระหนักรู้ - การเชื่อมโยง - ระบบการเชื่อมโยง - การเชื่อมโยงที่นำขบขัน - ระบบการใช้คำทดแทน - การใช้คำสำคัญ	- กระบวนการ - การรับรู้ - การทำซ้ำ - การเข้ารหัส - การเรียกคืน
วัตถุประสงค์	เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่างๆอย่างเข้าใจ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์ด้วยตนเอง	เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆได้อย่างฉิวไว้วัดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียกได้นาน	เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระข้อมูลต่าง อย่างมีความหมาย	ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนได้ดีและได้นานและได้เรียนรู้วิธีการจดจำนำไปใช้ในการเรียนสาระอื่น	ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมความรู้ใหม่กับความรู้เดิม จัดข้อมูลเรียนรู้ด้วยผังกราฟิกช่วยในการจำ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น/รูปแบบ	มโนทัศน์	กาย	มโนทัศน์กว้างล่วงหน้า	เน้นความจำ	ผังกราฟิก
กระบวนการเรียนการสอน/ขั้นตอน	ขั้นที่ 1 ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับผู้เรียน ฝึกหัดจำแนกขั้นที่ 2 ผู้สอนอธิบายหลักการในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกัน ขั้นที่ 3 ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอน ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอน	ขั้นที่ 1 การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ขั้นที่ 2 การแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าเนื้อหาสาระใหม่ ขั้นที่ 5 ให้แนวการเรียนรู้และจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย ขั้นที่ 6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ	ขั้นที่ 1 การจัดเตรียมมโนทัศน์ที่กว้าง ขั้นที่ 2 การนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน ขั้นที่ 3 การนำเสนอเนื้อหาสาระของบทเรียน ขั้นที่ 4 การจัดโครงสร้างความรู้	ขั้นที่ 1 การสังเกตหรือศึกษาสาระอย่างตั้งใจ ขั้นที่ 2 การสร้างความเชื่อมโยง ขั้นที่ 3 การใช้จินตนาการ ขั้นที่ 4 การฝึกใช้เทคนิคต่างๆ	1. แบบโจนส์ และคณะ (1989 : 20-25) ขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอตัวอย่างการเสนอข้อมูลด้วยผังกราฟิก ขั้นที่ 2 ผู้สอนแสดงวิธีการสร้างผังกราฟิก ขั้นที่ 3 ผู้สอนชี้แจงเหตุผลของการใช้กราฟิก ขั้นที่ 4 (เรียนฝึกการสร้างและใช้ผังกราฟิกในการทำงานความเข้าใจเนื้อหาเป็นรายบุคคล 2 แบบ คล้าก (Clake,1991 : 526 – 534) (ขั้นก่อนสอน) ขั้นที่ 1 ผู้สอนผู้สอนพิจารณาลักษณะของเนื้อหา ขั้นที่ 2 ผู้สอนพิจารณาและคิดหาผังกราฟิก ขั้นที่ 3 ผู้สอนเลือกผังกราฟิก ขั้นที่ 4 ผู้สอนคาดคะเนปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน (ขั้นสอน) ขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอผังกราฟิกที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน ขั้นที่ 2 ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 3 ผู้สอนซักถามแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้เรียน ขั้นที่ 4 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเพิ่มเติมโดยนำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ขั้นที่ 5 ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน 3.แบบจอยส์ และคณะ (Joyce et al., 1992,pp. 159-161) ขั้นที่ 1 ผู้สอนชี้แจงจุดมุ่งหมายของบทเรียน ขั้นที่ 2 ผู้สอนนำเสนอผังกราฟิกที่เหมาะสมกับเนื้อหา ขั้นที่ 3 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิม ขั้นที่ 4 ผู้สอนเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเนื้อหา ขั้นที่ 5 ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน 3. แบบจอยส์ และคณะ (Joyce,et al., 1992,pp. 159- 161) ขั้นที่ 1 ผู้สอนชี้แจงจุดมุ่งหมายของบทเรียน ขั้นที่ 2 ผู้สอนนำเสนอกราฟิกที่เหมาะสมกับเนื้อหา ขั้นที่ 3 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิม ขั้นที่ 4 ผู้สอนเสนอเนื้อหา ขั้นที่ 5 ผู้เรียนรายบุคคลทำความเข้าใจเนื้อหา และฝึกใช้แผนภาพ ขั้นที่ 6 นำเสนอปัญหาให้ผู้เรียนใช้แผนภาพ ขั้นที่ 7 การทำความเข้าใจให้กระจ่างชัด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น/รูปแบบ	มโนทัศน์	กาย	มโนทัศน์กว้างล่วงหน้า	เน้นความจำ	ฟังก์กราฟิก
สื่อที่เหมาะสมกับ รูปแบบ/ กระบวนการ	รูปภาพต่างๆ ประกอบการเกี่ยวกับ เรื่องราวดังกล่าว	รูปภาพหรือเรื่องราวที่กำหนดขึ้นตาม หัวข้อที่สอน	ภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆในการนำเสนอ เรื่องราวดังกล่าว	คำและภาพรวมทั้งเรื่อง ราวในกิจกรรม การเรียนการสอน	รูปภาพหรือเรื่องราวต่างๆที่เป็นฟังก์กราฟิกใน เนื้อหานั้นๆ
ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ	เกิดความเข้าใจในมโน ทัศน์นั้นและได้เรียนรู้ ทักษะการสร้างมโน ทัศน์	ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอ ได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ ได้นาน	เกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระและข้อมูล บทเรียนและสามารถจัดโครงสร้างความรู้ ตนเอง	ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ สามารถนำไปใช้กับสาระอื่น	มีความเข้าใจกับเนื้อหาสาระที่เรียน จดจำสิ่งที่ เรียนรู้ได้ดี

จากตาราง จะพบว่าแต่ละแนวคิดของรูปแบบการสอนเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัยจะมีความหมายที่คล้ายๆ กัน ดังจะแยกให้เห็นแต่ละประเด็น โดยเฉพาะทฤษฎี หลักการและแนวคิด รูปแบบ วัตถุประสงค์ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับ ดังนี้

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดรูปแบบของบลูมจอยส์และวิล และแซฟเทลและแซฟเทล

พบว่าหลักการของบลูมจอยส์และวิล และแซฟเทลและแซฟเทล ต่างก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป บลูมได้ให้แนวคิด 5 ขั้นตอน คือ ขั้นรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นการจัดระบบ และขั้นการสร้างลักษณะนิสัย ส่วนจอยส์และวิล ได้กล่าวเป็นภาพรวมๆ ถึงแนวทางในการนำไปใช้ โดยเฉพาะการเลือกแนวทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยกระทบต่อสิ่งอื่นๆ น้อยที่สุด ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหา แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น วิเคราะห์หาคำนิยามที่อยู่เบื้องหลังปัญหา ประมวลข้อมูล ตัดสินใจมีเหตุผล ส่วนแซฟเทลและแซฟเทล เน้นที่การเรียนรู้ว่าควรจะต้องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลได้แสดงสิ่งที่ตนนึกคิดออกมาก่อนที่จะเรียนรู้ จึงจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

พบว่าวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนที่ดีควรจะต้องส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกรู้สึก เจตคติ คำนิยาม คุณธรรม หรือจริยธรรมที่ดี เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ โดยเฉพาะสาระที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาขัดแย้งต่างๆ ซึ่งยากแก่การตัดสินใจ ช่วยให้ผู้เรียนได้นำแนวคิด กระบวนการต่างๆ มาใช้และทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ คำนิยาม และพฤติกรรมของตนให้เหมาะสม

ขั้นตอนการนำรูปแบบการสอนไปใช้

พบว่า ในการนำรูปแบบการสอนไปใช้นั้น ผู้สอนต้องมีการจัดเตรียมหนังสือและเอกสาร หรือการให้ดูภาพยนตร์เพื่อผู้เรียนได้ศึกษาและเล่าเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการสร้างสถานการณ์เรื่องราวต่างๆ ให้ครบถ้วน จึงจะทำให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ

พบว่า แนวการใช้รูปแบบเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย ถ้าผู้เรียนได้รับการปลูกฝังคำนิยาม ที่พึงประสงค์ จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ผู้เรียนก็จะสามารถนำไปใช้ในการปลูกฝังคำนิยามด้านอื่นๆ และจะเกิดความกระฉ่งในความคิดของตนเองเกี่ยวกับคำนิยาม เกิดความเข้าใจในตนเอง และช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนได้ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น จริยธรรมของผู้อื่น รวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

2.3 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psycho-motor domain)

รูปแบบการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย รูปแบบที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านนี้ ที่สำคัญๆ ซึ่งจะนำเสนอในที่นี้มี 3 รูปแบบดังนี้

2.3.1 รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน

(Instructional Model Based on Simpson's Processes for psycho-Motor Skill Development)

2.3.2 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's Instructional

Model for psychomotor Domain)

2.3.3 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instructional Model

for Psychomotor Domain)

รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Instructional Model Based on Simpson's Processes for psycho-Motor Skill Development)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson, 1972) ได้กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลายๆ ส่วนการทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและมีความชำนาญ และผู้เรียนจะสามารถกระทำ หรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

ขั้นตอน การสอนตามแนวพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้สิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการณ์ทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงาน หรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหว หรือแสดงทักษะนั้นๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้นๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เองเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้นๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้นๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้คล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะ หรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่างๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ๆ ในการกระทำ หรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's Instructional Model for psychomotor Domain)

ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow, 1972, pp. 96-99) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ดังนั้นการกระทำจึงเริ่มจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย ลำดับขั้นดังกล่าวได้แก่การเลียนแบบการลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่างๆ กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

ขั้นตอน รูปแบบทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนสังเกตการณ์กระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ ซึ่งผู้เรียนย่อมจะรับรู้หรือสังเกตเห็นรายละเอียดต่างๆ ได้ไม่ครบถ้วน แต่อย่างน้อยผู้เรียนจะสามารถบอกได้ว่า ขั้นตอนหลักของการกระทำนั้นๆ มีอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง เมื่อผู้เรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้ผู้เรียนลงมือทำโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็นผู้เรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอน หรือทำตามคำสั่งที่ผู้สอนเขียนไว้ในคู่มือก็ได้ การลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนี้ แม้ผู้เรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำและค้นพบปัญหาต่างๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ การกระทำที่ถูกต้อง แม่น ตรง พอดี สมบูรณ์แบบ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องสามารถทำได้ในขั้นนี้

ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนมากขึ้นจนกระทั่งสามารถกระทำสิ่งนั้นๆ ได้ถูกต้องสมบูรณ์แบบอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น และด้วยความมั่นใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้นๆ อย่างสบายๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อยๆ ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instruction Model for Psychomotor Domain)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดรูปแบบสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' 1971, pp. 50-56) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อยๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีเร็วขึ้น

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้ มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติทักษะได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอน รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือกระทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติไม่ช้าหรือเร็วเกินไปนัก ก่อนการสาธิต ครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อยๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็นส่วนย่อยๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามไปทีละส่วนอย่างช้าๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มี การสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใด ผู้สอนควรให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตย่อยส่วนต่อไป และให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วน

ขั้นที่ 4 ขั้นใช้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่น ทำได้ประณีตสวยงามขึ้น ทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบและฝึกปฏิบัติหลายๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

จากแนวคิดรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาการด้านทักษะพิสัย ทั้ง 3 รูปแบบที่ผู้วิจัยได้เสนอมาเป็นลำดับ คือรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ และรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies) ทำให้เราทราบแนวคิดของแต่ละรูปแบบมีความหมาย และจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไป และเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นแนวคิดหลักของรูปแบบการสอนแต่ละแบบ ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นทฤษฎี หลักการและแนวคิดรูปแบบ วัตถุประสงค์ กระบวนการนำไปใช้ ขั้นตอนสื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบ/กระบวนการ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับ (ไพโรจน์ เนียมนาท, 2553, หน้า 148-158) ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากล เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย

ประเด็น/รูปแบบ	จิมพ์ซัน	แฮร์โรว์	เดวิส
ผู้คิดค้น/พัฒนา/ปี	แนวคิดผู้พัฒนา simpson(1972)	แนวคิดผู้พัฒนา Harrow (1972,p.96-99)	แนวคิดผู้พัฒนา Davies(1971,p.50-56)
ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดรูปแบบ	เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ ทางการของผู้เรียน สามารถพัฒนาการด้วยการ ฝึกฝน	ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ในด้านทักษะปฏิบัติ 5 ขั้น โดยเริ่มจากลำดับที่ซับซ้อนน้อยไปถึงลำดับที่มี ความซับซ้อนมาก	การพัฒนาทักษะปฏิบัติว่าทักษะส่วนใหญ่จะ ประกอบไปด้วยทักษะย่อยๆ จำนวนมาก การฝึก ให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อยๆเหล่านั้นได้ก่อน แล้วค่อยเชื่อมโยง
วัตถุประสงค์	ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัย การเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของ กล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี	ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะ ปฏิบัติ ด้านทักษะปฏิบัติต่างๆ อย่างสมบูรณ์และชำนาญ	มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของ ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วย ทักษะย่อยจำนวนมาก
กระบวนการเรียนการสอน/ขั้นตอน		ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือ กระทำตามคำสั่ง ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่าง สมบูรณ์ ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก ขั้นที่ 5 ขั้นการ กระทำอย่างเป็นธรรมชาติ	ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ขั้น ให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิค วิธีการ ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ
สื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบ/ กระบวนการ	อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรม เพื่อให้ ผู้เรียนฝึกฝนเกิดทักษะความชำนาญ	อุปกรณ์ต่างๆที่ให้ผู้เรียนกระทำที่ต้องการเรียนรู้โดย ไม่มีแบบอย่างหรือคู่มือการใช้	อุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตให้ผู้เรียนดู ตั้งแต่ต้นจน จบ เช่น ส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ เพื่อ ประกอบเครื่องขึ้นมา
ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ	สามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้ผู้เรียนด้วย	ผู้เรียนจะเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จน สามารถสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์	ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างดีมี ประสิทธิภาพ

จากตารางจะพบว่าแต่ละแนวคิดของรูปแบบการสอนเน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยจะมีความหมายที่คล้ายๆกัน ดังจะแยกให้เห็นแต่ละประเด็น โดยเฉพาะทฤษฎี หลักการและแนวคิด รูปแบบ วัตถุประสงค์ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับ ดังนี้

ทฤษฎีหลักการและแนวคิดรูปแบบ

พบว่าหลักการของรูปแบบการสอนเน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาของผู้เรียน โดยวิธีการเชื่อมโยงแต่ละขั้นเข้าด้วยกัน โดยเริ่มจากขั้นเลียนแบบ การลงมือกระทำอย่างสมบูรณ์ การแสดงออก จนถึงขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งควรเน้นที่การฝึกฝนเป็นหลัก จะทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและสามารถจดจำ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้นาน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

พบว่าวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนที่ดีควรมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติหรือทำงานโดยอาศัยการเคลื่อนไหว หรือการประสานงานของกล้ามเนื้อ เป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่างๆ อย่างสมบูรณ์ และชำนาญ

ขั้นตอนการนำรูปแบบการสอนไปใช้

พบว่า ในการนำรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยไปใช้นั้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียม ประกอบด้วยการรับรู้ จากการสาธิตหรือการกระทำให้ดู เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติ ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นการตอบสนองภายใต้การควบคุม ลงมือกระทำ ตามคำสั่ง ด้วยการใช้เทคนิควิธีการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญ สมบูรณ์ โดยอาศัยการเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ เข้าด้วยกัน ขั้นสรุป ผู้เรียนอธิบายลำดับขั้นตอนการปฏิบัติได้ ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ผู้เรียนสามารถนำแนวคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาอื่นๆ ได้ดี

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ

พบว่าแนวการใช้รูปแบบเน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย ผู้เรียนสามารถที่จะทำ และแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่เรียนมีความสนใจ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้ผู้เรียนด้วย จะเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ

1.2.4 รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (process skill)

ทักษะกระบวนการเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดต่างๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ปัจจุบันการศึกษาให้ความสำคัญกับเนื้อเรื่องนี้น่ามาก เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต ในที่นี้จะนำเสนอรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะกระบวนการ 4 รูปแบบ ดังนี้

1.2.4.1 รูปแบบการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group-Investigation Instructional Model)

1.2.4.2 รูปแบบการสอนกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model)

1.2.4.3 รูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synaptic Instructional Model)

1.2.4.4 รูปแบบการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์เรนซ์ (Torrance's Future Problem Solving Instructional Model)

1.2.4.5 รูปแบบการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group-Investigation Instructional Model)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ซึ่งทำการพัฒนาขึ้นโดย จอยซ์และวีล (Yoyce and Weil, 1996, pp. 80-88) โดยได้พัฒนารูปแบบนี้มาจากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) เขาได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่แสวงหาคำตอบ นอกจากนั้นปัญหาที่ชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคมต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มจึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางจัดแก้ไขหรือจัดการทำความเข้าใจให้เป็นที่น่าพอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนเรื่อง “ความรู้” นั้น เธเลนมีความเห็นว่าความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบสอบโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ ซึ่งผลที่ได้ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้นและได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะการทำงานกลุ่ม

ขั้นตอน รูปแบบการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ตั้งคำถาม สงสัย ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ต่อไปนี้เป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจะต้องมีลักษณะที่ชวนให้ตั้งคำถาม สงสัย เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนที่มีความคิดเห็นเดียวกันรวมกลุ่มกัน หรืออาจรวมกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันได้

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ เมื่อกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่าจะแสวงหาข้อมูลอะไร กลุ่มจะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไรและจะไปแสวงหาที่ไหน หรือจะได้ข้อมูลนั้นมาได้อย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะวิเคราะห์อย่างไรและจะสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยทำอะไร จะใช้เวลาเท่าใด ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผลเมื่อรวบรวมข้อมูลได้มาแล้ว กลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล จากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผล อภิปรายร่วมกันทั้งนั้นและประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป การสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้นช่วยให้กลุ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่ศึกษาและอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหาชวนงุนงงสงสัยหรือยากรู้ต่อไป ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ใหม่ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 เป็นต้นไป การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ตามความสนใจของผู้เรียน

1.2.4.2 รูปแบบการสอนกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนกระบวนการคิดอุปนัยได้ ทำการพัฒนาขึ้นโดยจอยซ์และวิล (Yoyce and Weil, 1996, pp. 149-159) พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดของทาบ (Taba, 1967, pp. 90-92) ซึ่งเชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่สอนได้ การคิดเป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลและกระบวนการนี้มีลำดับขั้นตอน ดังเช่น การคิดอุปนัยจะต้อง เริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ก่อนแล้วจึงถึงขั้นการตีความข้อมูลและสรุปต่อไป จึงนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนกระบวนการคิดอุปนัยนี้มุ่งพัฒนาการคิดแบบอุปนัย ของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดดังกล่าวในการสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์ ต่างๆ ได้ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะสามารถสร้างมโนทัศน์และ ประยุกต์ใช้มโนทัศน์นั้นด้วยกระบวนการคิดแบบอุปนัย และผู้เรียนสามารถนำกระบวนการคิด ดังกล่าวไปใช้ในการสร้างมโนทัศน์อื่นๆ ต่อไปนี้

ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างมโนทัศน์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ

1. ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่จะศึกษาและเขียนรายการสิ่งที่สังเกตเห็น หรืออาจ ใช้วิธีอื่นๆ เช่น ตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องได้รายการของสิ่งต่างๆ ที่ใช่หรือไม่ใช่ ตัวแทนของมโนทัศน์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
2. จากระายการของสิ่งที่เป็นตัวแทนละไม่เป็นตัวแทนของมโนทัศน์นั้นให้ ผู้เรียนจัดหมวดหมู่ของสิ่งเหล่านั้น โดยการกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ซึ่งก็คือคุณสมบัติที่ เหมือนกันของสิ่งเหล่านั้น ผู้เรียนจะจัดสิ่งที่มีคุณสมบัติเหมือนกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน

3. ตั้งชื่อหมวดหมู่ที่จัดขึ้น ผู้เรียนจะต้องพิจารณาว่าอะไรเป็นหัวข้อใหญ่ อะไรเป็นหัวข้อย่อยและตั้งชื่อหัวข้อให้เหมาะสม

ขั้นที่ 2 การตีความและสรุปข้อมูล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ระบุความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและตีความข้อมูลเพื่อให้เข้าใจข้อมูล และเห็นความสัมพันธ์ที่สำคัญๆ ของข้อมูล

2. สำรวจความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ในลักษณะของเหตุและผล ความสัมพันธ์ของข้อมูลในหมวดนี้กับข้อมูลในหมวดอื่น จนสามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลต่างๆ สัมพันธ์กันอย่างไรและด้วยเหตุผลใด

3. สรุปอ้างอิง เมื่อค้นพบความสัมพันธ์หรือหลักการแล้ว ให้ผู้เรียนสรุปอ้างอิงโดยโยงสิ่งที่ค้นพบไปสู่สถานการณ์อื่นๆ

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ข้อสรุปหรือหลักการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อสรุปมาใช้ในการทำนายหรืออธิบายปรากฏการณ์อื่นๆ และฝึกตั้งสมมติฐาน

2. อธิบายให้เหตุผลและข้อมูลสนับสนุนการทำนายและสมมติฐานของตน

3. พิสูจน์ ทดสอบ การทำนายและสมมติฐานของตน

1.2.4.3 รูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synaptic Instructional Model)

รูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์นี้ เป็นรูปแบบที่จอยส์และวิล (Yoyce and Weil, 1996, pp. 239-253) พัฒนารวมมาจากแนวคิดของกอร์ดอน (Gordon) ที่กล่าวว่า บุคคลทั้งปวงมักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ของตน โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคอดของผู้อื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิม หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดโดยสมมติตัวเองเป็นคนอื่น และถ้ายังให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา ก็จะยิ่งได้วิธีวิธีการที่หลากหลายขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจอยส์และวิล จึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตัวเอง ให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่นสภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ๆ ขึ้นได้ จอยส์และวิลเสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปมัยเพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ๆ ไว้ 3 แบบ คือ การเปรียบเทียบแบบตรง การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของและการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง

วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างสรรคงานทางศิลปะ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์นี้มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ ซึ่งผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบจะเกิดความคิดใหม่ๆ และน่าสนใจมากขึ้น นอกจากนั้นผู้เรียนอาจเกิดความตระหนักในคุณค่าของความคิดและความคิดของผู้อื่น

ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียนบรรยาย เล่า ทำ วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้นๆ ตามปกติที่เคยทำเสร็จแล้วให้เก็บผลงานไว้ก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาว เหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำคู่ที่ผู้เลือกมาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ให้ผู้เรียนทำในขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหลายๆ คู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแสดงความรู้สึกออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้าจะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำหรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเองเช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชื้อคนีม เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างงาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ในงานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

1.2.4.4 รูปแบบการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์

แรนซ์ (Torrance's Future Problem Solving Instructional Model)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหา อนาคตตามแนวคิดของทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962) ซึ่งได้นำองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่มมาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหาและการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมอง เกือบทุกขั้นตอน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตและเรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดจำนวนมาก ซึ่งผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบจะได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาและตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหามาใช้ในการแก้ปัญหาปัจจุบันและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคต

ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การนำสภาพการณ์อนาคตเข้าสู่ระบบการคิด นำเสนอสภาพการณ์อนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และจินตนาการในการทำนายสภาพการณ์ว่าอาจจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้างในอนาคต

ขั้นที่ 2 การระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหาจากสภาพการณ์อนาคตในขั้นที่ 1 ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่าอาจจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้างในอนาคต

ขั้นที่ 3 การสรุปปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ผู้เรียนนำปัญหาที่วิเคราะห์ได้มาจัดกลุ่ม หรือจัดความสัมพันธ์เพื่อกำหนดว่าอะไรเป็นหลัก อะไรเป็นปัญหารองและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 4 การระดมสมองหาวิธีแก้ปัญหา ผู้เรียนร่วมกันคิดแก้ปัญหาโดยพยายามคิดให้ได้ทางเลือกที่แปลกใหม่จำนวนมาก

ขั้นที่ 5 การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด เสนอเกณฑ์หลายๆเกณฑ์ที่จะใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาแล้วตัดสินใจเลือกเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในแต่ละสภาพการณ์ ต่อไปนี้จะนำเกณฑ์ที่คัดเลือกไว้มาใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยพิจารณาถึงน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์แต่ละข้อด้วย

ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาอนาคต ผู้เรียนนำวิธีการแก้ปัญหาอนาคตที่ได้มาเรียบเรียง อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมข้อมูลที่จำเป็นคิดวิธีการนำเสนอที่เหมาะสมและนำเสนออย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ

จากแนวคิดรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการทั้ง 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และรูปแบบกลุ่มรูปแบบการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตามแนวคิดของทอรัเรนซ์ ทำให้เราทราบแนวคิดของแต่ละรูปแบบมีความหมายและจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไปและเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นแนวคิดหลักการของรูปแบบการสอนแต่ละแบบ ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นทฤษฎีหลักการและแนวคิดรูปแบบวัตถุประสงค์ กระบวนการนำไปใช้ ขั้นตอน สื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบ/กระบวนการและผลที่ผู้เรียนจะได้รับ (ไพโรจน์ เนียมนาค, 2553, หน้า 159-166)ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากลเน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ

ประเด็น/รูปแบบ	สืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม	คิดอุปนัย	คิดเชิงสร้างสรรค์	คิดแก้ปัญหา (ทอรัเรนซ์)
ผู้คิดค้น/พัฒนา/ปี	แนวคิดผู้พัฒนา Joyce and Weil (1996, pp. 80-88)	แนวคิดผู้พัฒนา Taba (1967, pp. 90-92) Joyce and Weil (1996, pp. 149-159)	แนวคิดผู้พัฒนา Gordon Joyce and Weil (1996, pp. 239-253)	แนวคิดผู้พัฒนา Torrance (1962)
ทฤษฎี/หลักการ/ แนวคิดรูปแบบ	แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหา ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้	เชื่อว่าคิดเป็นสิ่งที่สอนได้เริ่มจากการสร้าง ความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ก่อน แล้ว จึงถึงขั้นการตีความข้อมูลและสรุป	วิธีคิดแบบอุปมาอุปไมยเพื่อใช้กระตุ้น ความคิดใหม่ๆ	การคิดแก้ปัญหาอนาคตเพื่อเป็น องค์ประกอบในความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ 1. การคิดคล่องแคล่ว 2. การคิดยืดหยุ่น 3. การคิดริเริ่ม องค์ประกอบทั้ง 3 มาใช้ประกอบ กระบวนการคิดแก้ปัญหาและการใช้ ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิด หลากหลาย โดนเน้นการใช้เทคนิคระดม สมองทุกขั้นตอน
วัตถุประสงค์	มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสวนเพื่อให้ ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยกลุ่ม ซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคม	มุ่งพัฒนากระบวนการคิดแบบอุปนัยของ ผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิด ดังกล่าวในการสร้างมโนทัศน์และ ประยุกต์ใช้มโนทัศน์ต่างๆได้	มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ให้เกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม	มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักและรู้ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็น/รูปแบบ	สืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม	คิดอุปนัย	คิดเชิงสร้างสรรค์	คิดแก้ปัญหา (ทอรัแรนซ์)
กระบวนการเรียนรู้การสอน/ขั้นตอน	ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาที่ชวนให้ตั้งคำถาม ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อมูล นำเสนออภิปรายผล ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบ	ขั้นที่ 1 การสร้างมโนทัศน์ ขั้นที่ 2 การตีความและสรุปผลข้อมูล ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ข้อสรุปหรือหลักการ	ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมานบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน	ขั้นที่ 1 การนำเสนอภาพการณ์จริง อนาคตเข้าสู่ระบบการคิด ขั้นที่ 2 การระดมสมองเพื่อแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การสรุปปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาขั้นที่ 4 การระดมสมองหาวิธีแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาในอนาคต
สื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบ/กระบวนการ	เรื่องราวต่างๆที่ทำให้ผู้เรียนได้สนใจหรืออยากรู้ เช่น ภาพยนตร์เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาคำตอบ	สิ่งของต่างๆที่ผู้สอนนำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อสร้างมโนทัศน์ เช่น เครื่องบดอาหาร	ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่างๆ เช่น ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น	ผู้สอนนำเรื่องราวต่างๆในอนาคตเพื่อให้ผู้เรียนหาปัญหา แก้ปัญหา ในเรื่องราวที่ผู้สอนนำมาให้ศึกษา เช่น สารคดีเกี่ยวกับขยะมูลฝอย เป็นต้น
ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ	ผู้เรียนสามารถสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	ผู้เรียนสามารถสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์นั้น	ผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่นำไปใช้ในงานของตน	อนาคตและสามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหามาใช้ในการคิดแก้ปัญหาปัจจุบันและป้องกัน

จากตารางจะพบว่าแต่ละแนวทางของรูปแบบการสอนเน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการจะมีความหมายที่คล้ายๆกัน ดังจะแยกให้เห็นแต่ละประเด็น โดยเฉพาะทฤษฎีหลักการและแนวคิดรูปแบบวัตถุประสงค์และผลที่ผู้เรียนจะได้รับ ดังนี้

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดรูปแบบ

พบว่าหลักการของรูปแบบการสอนเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการมีความเชื่อว่าการนำสิ่งที่ไปใช้สอนนั้น ผู้สอนควรเริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ให้ได้ก่อน แล้วจึงตีความของข้อมูลและสรุปเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย เพื่อใช้กระตุ้นความคิดใหม่ๆ การคิดแก้ปัญหาอนาคต โดยยึด 3 องค์ประกอบ คือการคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่นและการคิดริเริ่มมาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหาและการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมองทุกขั้นตอน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

พบว่าวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนที่ดีควรมุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสวน เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือทางสังคมมุ่งพัฒนากระบวนการคิดแบบอุปนัยของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์ต่างๆได้อย่างสร้างสรรค์ และเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม

ขั้นตอนการนำรูปแบบการสอนไปใช้

พบว่า ในรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการไปใช้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นการสร้างมโนทัศน์ ประกอบด้วย การกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบด้วยการสร้างอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบแล้วนำสภาพการณ์อนาคตเข้าสู่ระบบการคิด ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการที่ผู้เรียนระดมสมองหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ ดำเนินการแสวงหาความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล อธิบายความหมาย ขั้นสรุป ประกอบด้วยการสรุปผลข้อมูล สรุปปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา นำเสนอและอภิปรายผล ขั้นการประยุกต์ใช้ การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด การนำเสนอวิธีแก้ปัญหในอนาคตและการรำความคิดใหม่มาสร้างสรรคงาน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ

พบว่า แนวการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะกระบวนการผู้เรียนจะสามารถสืบเสาะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถที่จะสร้างมโนทัศน์และนำความคิดใหม่ๆไปใช้ในการแก้ปัญหาในงานของตนทั้งปัจจุบันและอนาคต

1.2.5 รูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration)

รูปแบบการสอนในหมวดนี้เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆของผู้เรียนไปพร้อมๆกัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้าน หรือการพัฒนาเป็นองค์รวม รูปแบบในลักษณะดังกล่าวที่นำมาเสนอในที่นี้มี 4 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

1.2.5.1 รูปแบบการสอนทางตรง (Direct Instruction Model)

1.2.5.2 รูปแบบการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline Method)

1.2.5.3 รูปแบบการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

1.2.5.4 รูปแบบการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Models of Cooperative Learning)

1.2.5.1 รูปแบบการสอนทางตรง (Direct Instruction Model)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนทางตรงที่พัฒนาโดยจอยส์และวีล (Yoyce and Weil, 1996, p. 334) อ้างว่า มีงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยที่ชี้ให้เห็นว่าการสอนโดยมุ่งเน้นให้ความรู้ที่ถูกต้องซึ่ง ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีบทบาทในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน การเรียนการสอนโดยจัดสาระและวิธีการให้ผู้เรียนอย่างดีทั้งทางด้านเนื้อหาความรู้และการให้ผู้เรียนใช้เวลาเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อการเรียนของผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนมีใจจดจ่อกับสิ่งที่เรียนและช่วยให้ผู้เรียน 80 % ประสบความสำเร็จในการเรียน นอกจากนั้นยังพบว่าบรรยากาศที่ไม่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียนสามารถสกัดกั้นความสำเร็จของผู้เรียนได้ ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในทางลบ เช่น การดูค่างกล่าว การแสดงความไม่พอใจหรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มุ่งช่วยให้ได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและมโนทัศน์ต่างๆ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่างๆ จนสามารถทำได้ดีและประสบผลสำเร็จได้ในเวลาที่จำกัด ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบการสอนแบบนี้ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ตรงไปตรงมา ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยได้เร็วและได้มากในเวลาที่จำกัดไม่สับสน ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามความสามารถของตน จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนและมีความรู้ที่ติดตัวตนเอง

ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ประกอบด้วย

1. ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและระดับการเรียนรู้หรือพฤติกรรม การเรียนรู้ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน
2. ผู้สอนชี้แจงสาระของเรียนและความสัมพันธ์กับความรู้และ ประสบการณ์เดิมอย่างคร่าวๆ
3. ผู้สอนชี้แจงกระบวนการเรียนรู้และหน้าที่รับผิดชอบของผู้เรียนในแต่ละ ขั้นตอน

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียน ประกอบด้วย

1. หากเป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระ ข้อความรู้หรือมโนทัศน์ ผู้สอนควร กลั่นกรองและสกัดคุณสมบัติเฉพาะของมโนทัศน์เหล่านั้นและนำเสนออย่างชัดเจนพร้อมทั้งอธิบาย และยกตัวอย่างประกอบให้ผู้เรียนเข้าใจ ต่อไปจึงสรุปคานิยามของมโนทัศน์เหล่านั้น
2. ตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ก่อนให้ผู้เรียนลง มือฝึกปฏิบัติ หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจต้องสอนซ่อมเสริมให้เข้าใจก่อน

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ ผู้สอนปฏิบัติให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างผู้เรียน ปฏิบัติตาม ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับให้การเสริมแรงหรือแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผู้สอนคอยดูแลอยู่ห่างๆ ผู้สอนจะสามารถประเมินการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนได้ จากความสำเร็จและความผิดพลาดของการปฏิบัติของผู้เรียนและช่วยเหลือผู้เรียน โดยให้ข้อมูล ป้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ

ขั้นที่ 5 การฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ หลังจากที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นที่ 4 ได้ อย่างถูกต้องประมาณ 85-90 % แล้วผู้สอนควรปล่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติต่อไปอย่างอิสระเพื่อช่วยให้ เกิดความชำนาญและการเรียนรู้ยู่คงทน ผู้สอนไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลป้อนกลับในทันทีที่สามารถให้ ภายหลังได้ การฝึกในขั้นนี้ไม่ควรทำติดต่อกันในครั้งเดียว ควรมีการฝึกเป็นระยะๆ เพื่อช่วยให้การ เรียนรู้ยู่คงทนขึ้น

1.2.5.2 รูปแบบการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline Method)

ทฤษฎีหลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนโดยการสร้างเรื่องที่ พัฒนาขึ้นโดย Bell, S and Harkness(2006-2007) จากสก็อตแลนด์เขามีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้

1. การเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะบูรณาการหรือเป็นสหวิทยาการคือเป็นการ เรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์หลายๆอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดมนการประยุกต์ใช้ในการ ทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านทางประสบการณ์ตรงหรือการกระทำหรือการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเอง

3. ความคงทนของผลการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนรู้หรือวิธีการที่ได้ความรู้มา

4. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คุณค่าและสร้างผลงานที่ดีได้ หากมีโอกาสได้ลงมือกระทำ

นอกจากนี้ความเชื่อดังกล่าวแล้ว การเรียนการสอนโดยวิธีการสร้างเรื่องนี้ยังใช้

หลักการเรียนรู้และการสอนอีกหลายประการ เช่น การเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่วิถีชีวิตจริง การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เขาได้บูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและทักษะการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์เรื่องขึ้นด้วยตนเอง โคนผู้สอนทำหน้าที่วางเส้นทางเดินเรื่องให้ การดำเนินเรื่องแบ่งออกเป็นตอนๆ แต่ละตอนประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่เชื่อมโยงกันด้วยคำถามหลัก ลักษณะของคำถามหลักที่เชื่อมโยงเรื่องราวให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมี 4 คำถามได้แก่ ที่ไหน ใคร ทำอะไร/อย่างไร และมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ผู้สอนจะใช้คำถามหลักเหล่านี้เปิดประเด็น ให้ผู้เรียนคิดร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างสรรค์ชิ้นงานประกอบกันไป การเรียนการสอนด้วยวิธีการดังกล่าวจึงช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์และความคิดของตนอย่างเต็มที่และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกัน อภิปรายร่วมกันและเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและเจตคติของผู้เรียนในเรื่องที่เรียน รวมทั้งทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น และผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบผู้เรียนจะเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนในระดับที่สามารถวิเคราะห์ได้รวมทั้งได้พัฒนากระบวนการต่างๆ

ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้เหมาะสม ผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตรและเลือกหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และจัดแผนการจัดการเรียนในรายละเอียด เส้นทางเดินเรื่อง ประกอบด้วย 4 ตอนด้วยกัน คือ ฉาก ตัวละคร วิถีชีวิตและเหตุการณ์ในแต่ละตอน ผู้สอนจะต้องกำหนดประเด็นหลักขึ้นมาแล้วตั้งคำถามนำให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบ ซึ่งคำถามเหล่านี้จะโยงไปยังคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่างๆที่ประสงค์จะบูรณาการเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 2 การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ไปตามลำดับ การเรียนการสอนแบบนี้อาจใช้เวลาเพียงไม่กี่คาบหรือต่อเนื่องกันเป็น

ภาคเรียนก็ได้ แล้วแต่หัวเรื่องและการบูรณาการว่าสามารถทำได้ครอบคลุมเพียงใด แต่ไม่ควรใช้เวลาเกิน 1 ภาคเรียน เพราะผู้เรียนอาจเกิดความเบื่อหน่าย ในการเริ่มกิจกรรมใหม่ผู้สอนควรเชื่อมโยงกับเรื่องที่ค้างไว้เดิมให้สานต่อกันเสมอและควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดของแต่ละกิจกรรม ก่อนจะขึ้นกิจกรรมใหม่ นอกจากนั้นควรกระตุ้นผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนชื่นชมผลงานของกันและกันและได้ปรับปรุงพัฒนางานของตน

ขั้นที่ 3 การประเมิน ผู้สอนใช้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง คือ การประเมินจากการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน การประเมินจะไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐานเท่านั้น แต่จะรวมถึงทักษะการคิด การทำงาน การร่วมมือ การแก้ปัญหา และอื่นๆ การประเมินให้ความสำคัญในการประสพผลสำเร็จในการทำงานของผู้เรียนแต่ละคน มากกว่าการประเมินผลการเรียนที่มุ่งให้คะแนนผลผลิตและจัดลำดับที่เปรียบเทียบกับกลุ่ม

1.2.5.3 รูปแบบการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

ทฤษฎีหลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT แม็คคาร์ธี (McCarthy, B, 1989) ได้พัฒนารูปแบบการสอนนี้ขึ้น ซึ่งเขาได้อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของ 2 มิติ คือ การรับรู้และกระบวนการจัดกระทำข้อมูล การรับรู้ของบุคคลมี 2 ช่องทาง คือ ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ส่วนการจัดการกระทำกับข้อมูลที่รับรู้นั้นมี 2 ลักษณะ เช่นเดียวกัน คือ การลงมือ ทดลอง ปฏิบัติ และการสังเกตโดยใช้ความคิดอย่างไตร่ตรอง เมื่อลากเส้นตรงของช่องทางการรับรู้ 2 ช่องทาง และเส้นตรงของการจัดกระทำข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตัดกัน แล้วเขียนเป็นวงกลมจะเกิดพื้นที่เป็น 4 ส่วน ของวงกลม ซึ่งสามารถแทนลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบ คือ

แบบที่ 1 เป็นผู้เรียนที่ถนัดจินตนาการ (imaginative learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมและการใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการสังเกตอย่างไตร่ตรอง

แบบที่ 2 เป็นผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ (analytic learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมและชอบใช้กระบวนการสังเกตอย่างไตร่ตรอง

แบบที่ 3 เป็นผู้เรียนที่ถนัดใช้สามัญสำนึก (commonsense learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมและชอบใช้กระบวนการลงมือทำ

แบบที่ 4 เป็นผู้เรียนที่ถนัดในการปรับเปลี่ยน (dynamic learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมและชอบใช้กระบวนการลงมือปฏิบัติ

แม้การรู้ และคณะได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของสมองทั้งสองซีก ทำให้เกิดเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้คำถามหลัก 4 คำถาม คือ ทำไม (Why) อะไร (What) อย่างไร (How) และถ้า (If) ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันทั้ง 4 แบบ ให้สามารถใช้สมองทุกส่วนของตนในการพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้สมองทุกส่วนทั้งซีกซ้ายและขวา ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่เรียน จะเกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ได้และสามารถสร้างผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆอีกจำนวนมาก

ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ผู้สอนเริ่มต้นจากการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตอบได้ว่า ทำไมตนจึงต้องเรียนรู้เรื่องนี้

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์หรือสะท้อนความคิดจากการจัดประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ และยอมรับความสำคัญของเรื่องที่เรียน

ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอดหรือแนวคิด เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนแล้ว ผู้สอนจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดขึ้นด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์และเกิดความคิดรวบยอดหรือแนวคิดพอสมควรแล้ว ผู้สอนจึงกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความคิดของตนให้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น โดยการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ในขั้นที่ 3 และ 4 นี้คือการตอบคำถามว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้คืออะไร

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ความคิดที่ได้รับจากการเรียนรู้ในขั้นที่ 3-4 มาทดลองปฏิบัติจริงและศึกษาผลที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง จากการปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นตอนที่ 5 ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยของแนวคิด ความเข้าใจแนวคิดนั้นจะกระจ่างขึ้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตน โดยให้นำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้หรือปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ดังนั้นคำถามหลักที่ใช้ในขั้นที่ 5-6 ก็คือ จะทำอย่างไร

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงานของตนตามความถนัดแล้ว ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานของตน ชื่นชมกับความสำเร็จและเรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์เพื่อปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้นและนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ขั้นนี้เป็นขั้นขยายขอบข่ายความรู้โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดแก่กันและกัน และร่วมกันอภิปรายเพื่อการนำการเรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและอนาคต คำถามหลักในการอภิปรายก็คือ ถ้า...? ซึ่งอาจนำไปสู่การเปิดประเด็นใหม่ของผู้เรียนในการเริ่มต้นวัฏจักรของการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ต่อไป

1.2.5.4 รูปแบบการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Models of Cooperative Learning)

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดของรูปแบบการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของ จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1974, pp. 213-240) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือคือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความแตกต่างกันประมาณ 3-6 คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่มแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่ต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกในกลุ่มทุกคน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบและประโยชน์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้ มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะสังคมต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะแสวงหาความรู้ ทักษะชีวิต การแก้ปัญหาและอื่นๆ การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้มีทักษะในการทำงานกลุ่ม

กระบวนการเรียนรู้การสอนของรูปแบบ

รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการหลักๆซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนนและระบบการให้รางวัลแตกต่างกันออกไป เพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะ แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดต่างก็ใช้หลักการเดียวกัน คือหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน มี 3 ลักษณะ คือ ลักษณะการแข่งขัน ลักษณะต่างคนต่างเรียน ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดย

มีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน คือเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุดโดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระ และวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัลเป็นประการสำคัญ

จากแนวคิดรูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการทั้ง 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการสอนทางตรง รูปแบบการสอนโดยการสร้างเรื่อง รูปแบบการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และรูปแบบการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทำให้เราทราบแนวคิดของแต่ละรูปแบบมีความหมายและจุดเด่นที่แตกต่างกันออกไป และเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นแนวคิดหลักของรูปแบบการสอนแต่ละแบบ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นทฤษฎี หลักการและแนวคิดรูปแบบ วัตถุประสงค์ กระบวนการนำไปใช้ ขั้นตอน สื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบ/กระบวนการ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับ ดังนี้ (ไพโรจน์ เนียมนาค, 2553, หน้า 167-176)

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่เป็นสากล เน้นการบูรณาการ

ประเด็น/รูปแบบ	ทางตรง	สร้างเรื่อง	วัฏจักรการเรียนรู้ MAT
ผู้คิดค้น/พัฒนา/ปี	แนวคิดผู้พัฒนา Joyce and Weil, 1996, p. 334	แนวคิดผู้พัฒนา Steve Bell and Sally Harkness	แนวคิดผู้พัฒนา McCarthy
ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดรูปแบบ	การสอนมุ่งเน้นให้ความรู้ลึกที่ลึกซึ่งช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีบทบาทในการเรียน	การเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะการบูรณาการ เป็นการเรียนรู้ที่ผ่านประสบการณ์ตรง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการกระทำ	การเรียนรู้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของ 2 มิติ คือ การรับรู้ และกระบวนการ การจัดกระทำข้อมูลการเรียนรู้ รูปธรรม และนามธรรม กระบวนการ-การจัดกระทำข้อมูล การลงมือปฏิบัติและสังเกตโดยใช้ความคิด เขียนเป็นพื้นที่ วงกลม 4 ส่วนได้ แบบที่ 1 เป็นผู้เรียนที่ถนัดจินตนาการ แบบที่ 2 เป็นผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ แบบที่ 3 เป็นผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก แบบที่ 4 เป็นผู้เรียนที่ถนัดในการเปลี่ยน
วัตถุประสงค์	มุ่งช่วยให้ได้เรียนรู้เนื้อหาสาระและมโนทัศน์ต่างๆ	ช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจและเจตคติของผู้เรียนในเรื่องที่เรียนรวมทั้งกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร	ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้สมองทุกส่วนทั้งซีกซ้ายและซีกขวาในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับตนเอง
กระบวนการเรียนการสอน/ขั้นตอน	ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียน ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติตาม ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ ขั้นที่ 5 การฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ	ขั้นที่ 1 การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้เหมาะสม ขั้นที่ 2 การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 3 การประเมิน	ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอดหรือแนวคิด ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวคิดในการนำไปประยุกต์ใช้ ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเด็น/รูปแบบ	ทางตรง	สร้างเรื่อง	วัฏจักรการเรียนรู้ MAT
สื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบ/กระบวนการ	หนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่ผู้เรียนจะศึกษาในวัตถุประสงค์นั้น	ฉากหรืออุปกรณ์ต่างๆที่ตัวละครจะแสดงเรื่องราวที่จะศึกษาตามหัวข้อที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของผู้สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้	ผู้สอนจัดเรื่องราวเพื่อให้เกิดประสบการณ์และให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่ศึกษา เช่นเปิดภาพยนตร์เรื่องต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้
ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ	ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านพุทธรพัสัยและทักษะพิสัยได้เร็ว ไม่สับสนจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทำให้ผู้เรียนมีแรงงในการเรียน	เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนในระดับสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ	สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่เรียน จะเกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ได้

จากตารางพบว่า แต่ละแนวคิดของรูปแบบการสอนเน้นการบูรณาการจะมีความหมายที่คล้ายๆกัน ดังจะแยกให้เห็นแต่ละประเด็น โดยเฉพาะทฤษฎี หลักการและแนวคิด รูปแบบ วัตถุประสงค์และผลที่ผู้เรียนจะได้รับ ดังนี้

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดรูปแบบ

พบว่าหลักการของรูปแบบการสอนเน้นการพัฒนาด้านบูรณาการ มุ่งเน้นให้กลไกซึ่ง ผู้เรียนมีบทบาทและประสบการณ์ตรงสามารถเรียนรู้จากการกระทำที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของการรับรู้และกระบวนการจัดทำข้อมูล คือการสังเกตโดยใช้ความคิดและการลงมือปฏิบัติ

1.3 การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนการนำรูปแบบการสอนไปใช้

พบว่า ในการนำรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านการบูรณาการไปใช้จริงควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ประกอบด้วย ขั้นนำเสนอบทเรียน การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้เหมาะสมขั้นการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วยการฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ การสร้างประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ การฝึกปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ และขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ ขั้นการวิเคราะห์ผลงาน เช่นการวิเคราะห์ประสบการณ์ขั้นการ ประเมิน ความคิด การสร้างชิ้นงานของตน การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ละขั้นสุดท้ายคือ ขั้นนำไปประยุกต์ ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ

พบว่าแนวการใช้รูปแบบเน้นการพัฒนาด้านบูรณาการ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัยได้เร็ว ไม่สับสน จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนในระดับที่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ได้

จากการนำเสนอรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทั้ง 5 ด้าน คือ รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) แบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psycho-motor domain) รูปแบบการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการ (process skill) และรูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการ (integration Instructional) โดยการวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นเพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างรูปแบบการสอนเป็นลำดับต่อไป

1.4 การประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544, หน้า 50) ได้กล่าวถึงหลักการนำรูปแบบประเมินผลด้วยวิธีต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อการประเมินรูปแบบการสอนนั้น มีมากมายหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ที่จะนำไปใช้ที่ต้องดูว่ามีปัจจัยและองค์ประกอบใดบ้างที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาเชื่อมโยงแล้วสร้างกรอบหรือแนวความคิด โดยเฉพาะกระบวนการและวิธีการประเมินผล ซึ่งกรอบและแนวความคิดของการนำมาประเมินผลนั้น ต้องศึกษาจากความเหมาะสมของกลุ่มการประเมินผลตามลักษณะที่เด่นหรือลักษณะที่สำคัญตามหลักและยุทธวิธีการประเมินผล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจและการจัดการ (Decision Making and Management Model) ได้แก่ CSE Model (Marvin, C. Alkin, n.d.) CIPP Model (DaneilStufflebeam, n.d.) และ Discrepancy Model (Malcolm, M. Provus, n.d.)

กลุ่มที่ 2 รูปแบบที่ยึดเกณฑ์การตัดสิน (Judgement Model) ได้แก่ Goal Free Model (Michael Scriven, n.d.) และ Countenance Model (Robert, E. Stake, n.d.)

กลุ่มที่ 3 รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมาย (Objective Model) ได้แก่ Goal-based Model (Ralph, W. Tyler, n.d.) และ Cube Model (Robert, L. Hammond, n.d.)

ทั้ง 3 กลุ่มนี้ ผู้ใช้ควรเลือกตามความเหมาะสมและความสอดคล้องบริบท หรือสถานการณ์กับสิ่งที่ต้องการทราบ

รัตนะ บัวสนธิ์ และคณะ (2544, หน้า 52) ได้กล่าวถึง การจำแนกประเภทของการประเมินรูปแบบการสอน ว่าทำได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ต้องใช้ในการจำแนก เช่น

1. จำแนกตามระยะเวลาที่ทำการประเมิน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

การประเมินก่อนการดำเนินงาน (pre-evaluation) จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ การประเมินความต้องการ (need assessment) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไข เพื่อนำมากำหนดเป็นนโยบายในการประเมินรูปแบบการสอน การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่าจะเลือกวิธีการประเมินผลแบบใด จะทำการตรวจสอบความเหมาะสมแบบใดและเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการประเมินเพื่อนำผลการศึกษามากำหนดนโยบายต่อไป

การประเมินระหว่างดำเนินการ (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการขณะที่กำลังปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องว่าการดำเนินงานขั้นตอนต่างๆ มีปัญหาการทำงานหรือไม่อย่างไร และเป็นการประเมินความก้าวหน้าของแผนงานว่าการดำเนินการเป็นไปตามนโยบายหรือแผนงานที่วางไว้หรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไข ให้การประเมินผลมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การประเมินหลักการดำเนินงาน (Summative Evaluation or Post Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการหรือแผนงานไปแล้ว เพื่อตรวจสอบว่านโยบายหรือแผนงานที่ดำเนินการแล้วนั้นประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2. จำแนกโดยเกณฑ์ จุดมุ่งหมายและลักษณะการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบว่าโครงการหรือแผนงานเป็นไปตามแผนหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อนำผลที่ได้ไปช่วยตัดสินใจในการปรับปรุงงานหรือโครงการในช่วงระยะเวลาที่เหลือ ช่วยลดโอกาสการสูญเสียค่าของการดำเนินงานและเพิ่มโอกาสความสำเร็จของการพัฒนางานมากขึ้น

การประเมินเพื่อผลสรุปรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นตรวจสอบ ผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานว่าเกิดผลดีหรือสัมฤทธิ์ผลตามที่คาดหวังหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจยกเลิกหรือขยายผลโครงการในวงกว้างมากขึ้นในอนาคต

3. จำแนกตามชนิดของข้อมูลในการประเมิน

ในการประเมินอาจจัดสิ่งที่จะประเมินได้อาศัยข้อมูลที่เป็นจำนวนหรืออาจจัดสิ่งที่จะประเมินในลักษณะนามธรรม โดยแบ่งตามชนิดของข้อมูลเป็น 2 ประเภท

การประเมินเชิงปริมาณ เป็นการประเมินที่วัดสิ่งที่ประเมินด้วยข้อมูลตัวเลขเชิงปริมาณ โดยให้ความสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวเลขและสถิติที่แน่นับได้

การประเมินเชิงคุณภาพ เป็นการประเมินที่วัดสิ่งที่ประเมินโดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณลักษณะที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิดเห็นในด้านต่างๆ เป็นต้น

Leake, D. (1988, p. 34) ได้กล่าวถึง การประเมินรูปแบบการสอนเป็นวิธีการต่างๆ ในการถ่ายทอดแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินอย่างเป็นระบบ เขาได้เสนอรูปแบบและการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนไว้หลายประเด็นที่น่าสนใจ โดยเฉพาะ 5 ขั้นตอนหลักที่ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเป็นว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับประเด็นที่ต้องการทราบ เช่น ขั้นตอนเตรียมการประเมินผล ขั้นตอนวางแผนการประเมินผล ขั้นตอนรวบรวมสถิติข้อมูล ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นการรายงาน

จากการที่นักการศึกษาทั้ง 3 ท่าน ที่ได้ให้ความสำคัญของการนำวิธีการประเมินผลไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ นั้น มีสาระที่สำคัญคล้ายกัน เช่น รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจและการจัดการและรูปแบบที่ยืดจุดมุ่งหมายสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการของ รัตนะ บัวสนธิ์ และคณะ ได้ โดยเฉพาะการประเมินหลักการดำเนินงาน การประเมินความก้าวหน้า การประเมินเพื่อ

ผลสรุปรวมที่ผู้วิจัยนำมาใช้ ทั้งการประเมินในเชิงปริมาณ ส่วนย่อยในขั้นตอนการวางแผนการประเมินขั้นตอนที่ 2 ด้วยวิธีการ IPO ของ Stake, R.E. (2004) ที่ได้เสนอแนะแนวทางการประเมินผลว่าควรประกอบด้วย 3 ประการ คือ การประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้ว ประเมินกระบวนการ และประเมินผลผลิตซึ่งนำมาใช้เป็นข้อมูลในการบรรยายสภาพตามที่คาดหลังว่าควรจะเป็นและสภาพจริงขณะนั้นเป็นอย่างไร มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น

ประโยชน์ของการประเมินผล

สำหรับประโยชน์ของการประเมินผล จะขอกล่าวในส่วนของการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

1. ช่วยให้อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารมองเห็นภาพรวม (Holistic) ของรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมจริยธรรมสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่ามีจุดบกพร่องที่ใด และจะดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนในแง่มุมต่างๆ ให้ดีขึ้นอย่างไร
2. ทราบผลของการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ว่ามีจุดดีจุดเสียหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
3. ช่วยให้ทราบว่ารูปแบบการสอนที่ใช้ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏว่าเป็นไปตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด

2. นวัตกรรมการศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะด้านต่างๆ โดยผ่านกิจกรรมการปฏิบัติทดลอง สำรวจ สืบค้น และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ กระบวนการคิดและเกิดทัศนคติที่ดี ต่อกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาและเกิดองค์ความรู้ ครูควรศึกษาหลักการ แนวคิด กระบวนการสอน และแนวทางการประเมินผลของนวัตกรรมศึกษารูปแบบต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหรือบูรณาการในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นกระบวนการคิด การเรียนรู้ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด ซึ่งนวัตกรรมศึกษาปฐมวัยมีหลายรูปแบบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้ การสอนแบบโครงการ การสอนแบบ BBL การสอนแบบไฮสโคป การสอนแบบมอนเตสซอรี การสอนแบบภาษาธรรมชาติการสอนแบบเรกจิโอ การสอนแบบวอลดอร์ฟ และการสอนแบบนิวโอฮิวแมนนิส เป็นต้น การจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย เพื่อส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ อาจนำนวัตกรรมการศึกษาวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือนำหลายวิธีมาบูรณาการ ทั้งนี้

ขึ้นกับบุคลิกภาวะ ความพร้อม และพัฒนาการของเด็กในการเรียนรู้และบริบทของสถานศึกษาแต่ละที่ ซึ่งเป็น การเพิ่มศักยภาพทางการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยสรวพร กุศลส่ง, 2554, หน้า 343)

2.1 นวัตกรรมการศึกษา

นวัตกรรม หรือ นวัตกรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 แปลว่า “การก่อสร้าง” ทางวงการศึกษาได้นำคำนี้มาใช้ประกอบกับการจัดการศึกษา หรือรูปแบบการศึกษา แนวทางใหม่ จึงให้ความหมายของนวัตกรรมว่า “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่ง หมายความว่าถึงหลักการ แนวคิด แนวทาง การจัดระบบ รูปแบบ เทคนิค วิธีการ กระบวนการ ขั้นตอน และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งได้นำมาคิดค้น ประยุกต์ หรือจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในการ พัฒนาศักยภาพของการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของคำ ว่า “นวัตกรรม” ดังนี้

ทอมัสฮิวส์ (Thomas Hughes, 1971) ได้กล่าวว่า คำว่า นวัตกรรม “เป็นการนำวิธีการ ใหม่ ๆ ที่มาปฏิบัติ หลังจากได้ผ่านการทดลอง หรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้นๆ แล้ว โดยเริ่มมา ตั้งแต่การคิดค้น (invention) พัฒนาการ (development)ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของโครงการทดลอง ปฏิบัติก่อน (pilot project)แล้วจึงนำมาปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิมที่เคย ปฏิบัติมา” (<http://ceit.it.sut.ac.th/km/wordpress/?p=138>)

กิดานันท์มลิทอง (2540, หน้า 245) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมเป็นแนวความคิดการปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ทันสมัย และใช้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ด้วย

“นวัตกรรมทางการศึกษา” (Educational Innovation) หมายถึง การนำเอาสิ่งใหม่ซึ่ง อาจจะอยู่ในรูปของความคิดหรือการกระทำ รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ก็ตาม เข้ามาใช้ในระบบการศึกษา เพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วเกิดแรงจูงใจในการเรียน และช่วยให้ประหยัดเวลาใน การเรียน เช่น การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้วิดีโอทัศน์เชิงโต้ตอบ (interactive video) สื่อหลายมิติ (hypermedia) และอินเทอร์เน็ตเหล่านี้ เป็นต้น นอกจากนี้ นวัตกรรมแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 มีการประดิษฐ์คิดค้น หรือเป็นการปรุงแต่งของเก่าให้เหมาะสมกับกาลสมัย

ระยะที่ 2 พัฒนาการ มีการทดลองในแหล่งทดลองจัดทำอยู่ในลักษณะของโครงการ ทดลองปฏิบัติก่อน

ระยะที่ 3 การนำเอาไปปฏิบัติในสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งจัดว่าเป็นนวัตกรรมขั้นสมบูรณ์

สรุปได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง ความคิดและการจัดกิจกรรมรูปแบบใหม่ๆ รวมทั้งสื่อ และกระบวนการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาประยุกต์จากของเดิมให้ดีขึ้น และเมื่อนำมาใช้งานก็ทำให้ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อนำนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษาเราเรียกว่า นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งนวัตกรรมควรได้รับการคิดค้น ทดลอง และพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือ และได้นำมาปฏิบัติใช้จนได้ผลดีทำให้เกิดความก้าวหน้าทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้มากขึ้น

2.2 หลักสำคัญในการนำนวัตกรรมการศึกษา มาจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จากความหมายของคำว่า นวัตกรรมและนวัตกรรมการศึกษาจะเห็นว่า ความหมายได้ให้ไว้แตกต่างกัน แต่มีหลักเกณฑ์พิจารณาได้ว่าสิ่งใดเป็นนวัตกรรมหรือไม่ โดยพิจารณานวัตกรรมได้ ดังนี้

1. นวัตกรรมนั้นอาจเป็นสิ่งที่คิดขึ้นมาใหม่ หรือพัฒนามาจากสิ่งเดิมที่ทำให้
 2. นวัตกรรมควรมีการจัดระบบวิธีการใช้ขึ้นตอนกระบวนการที่ชัดเจน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบทั้งส่วนของข้อมูล กระบวนการ และผลลัพธ์ ให้เหมาะสมก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงพัฒนารูปแบบใหม่
 3. นวัตกรรมควรมีการทดลอง ศึกษา ค้นคว้าและวิจัย เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
 4. นวัตกรรมควรเป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่เสริมให้เกิดองค์ความรู้ใหม่
 5. นวัตกรรมสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางการศึกษาได้ ดังนั้น การนำนวัตกรรมมาใช้ในระบบการศึกษานั้น ควรพิจารณาถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับความเหมาะสม และโอกาสในการเรียนรู้ ตลอดจนความคุ้มค่าของการนำมาประยุกต์ใช้ทางการศึกษาโดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้
1. นวัตกรรมที่จะนำมาใช้นั้นมีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดว่าวัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีมาน้อยเพียงใด
 2. นวัตกรรมนั้นมีความเหมาะสม หรือไม่ขัดกับระบบ หรือสภาพที่เป็นอยู่
 3. มีการวิจัย หรือกรณีศึกษาที่ยืนยันแน่นอนแล้วว่า สามารถนำมาใช้ได้ดีในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงดังนี้
 4. นวัตกรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใช้อย่างจริงจัง
- (กิดานันท์มลิทอง, 2540, หน้า 246)

สรุปได้ว่า นวัตกรรมทางการศึกษาที่นำมาประยุกต์ใช้สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น มีรูปแบบ และเทคนิค กระบวนการจัดประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งนวัตกรรมแต่ละรูปแบบมีส่วนในการ พัฒนาการศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสอดคล้องตามวัย และพัฒนาการของ เด็กที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่พัฒนาจากองค์ความรู้ เดิม ทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่รู้ในปัจจุบันการศึกษাপฐมวัยได้พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษাপฐมวัยที่มี ประสิทธิภาพ (สรวพร กุศลส่ง, 2552, หน้า 345)

2.3 การศึกษาแบบนีโอฮิวแมนนิส (Neo-Humanist Education)

หลักการ

สิ่งแวดล้อมและการศึกษาในวัยต้นๆ ของชีวิต มีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อความเฉลียวฉลาด คุณธรรมและความสุขของคนเราโดยเชื่อว่าความเก่ง ความฉลาด ซึ่งเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ แต่มนุษย์ดึงศักยภาพดังกล่าวออกมาใช้แค่ 5-10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ทั้งๆ ที่มนุษย์สามารถพัฒนาศักยภาพตัวเองได้สูงสูดมากกว่านี้ และเชื่อว่าความเป็นคนที่สมบูรณ์นั้นเกิดจากศักยภาพที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. ร่างกาย (PHYSICAL) จะต้องแข็งแรง
2. จิตใจ (MENTAL) ถ้ารูปร่างดีแข็งแรง แต่จิตใจไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ตัดสินใจด้วยตัวเองไม่ได้ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็ไม่มีประโยชน์
3. ความมีน้ำใจ (SPIRITUAL) มีความรักให้กับคนอื่นในวงกว้าง ช่วยเหลือคนอื่น โดยที่ไม่หวังผลตอบแทน มีความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ มีใจที่เปิดกว้าง
4. วิชาการ (ACADEMIC) ถ้าเราไม่มีวิชาการ ไม่มีความรู้ ก็ไม่มีทางที่เราจะมีอะไรมาบำรุงตัวเองทั้ง 4 ด้านคือหลักการสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษาที่ดีจะต้องจัดให้ครบทั้งหมดยุคนี้

กระบวนการ

เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายความเป็นคนที่สมบูรณ์ กิจกรรมที่ทำในโรงเรียนนีโอฮิวแมนนิส จะต้องสอดคล้องกับหลัก 4 ข้อ คือ คลื่นสมองต่ำ การประสานของเซลล์สมอง ภาพพจน์ต่อตัวเอง และการให้ความรัก ซึ่งต้องไปด้วยกัน เด็กจึงจะไปในทิศทางที่ดี

1. คลื่นสมองต่ำ นักวิทยาศาสตร์ได้ประดิษฐ์เครื่องมือวัดคลื่นสมอง ซึ่งสามารถตรวจพบว่าประสิทธิภาพการทำงานของคนเราจะแปรเปลี่ยนไปตามคลื่นสมองที่เราส่ง ยิ่งต่ำลงมากเท่าไรจะยิ่งมีประสิทธิภาพดีขึ้นเท่านั้น เพราะเราจะมีทางจิตใจอารมณ์ดี ใจเย็น มี

ความคิดสร้างสรรค์สูง เกิดสมาธิ จิตใจเป็นหนึ่งเดียว ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก กิจกรรมจึงต้องสร้างให้เด็กเกิดภาวะคลั่งสมองต่ำมากที่สุด เช่น ก่อนเข้าห้องเรียน เด็กๆ ได้ฝึกทำโยคะ นั่งสมาธิ อันถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้เขาเรียนหนังสือได้อย่างสบายใจ และมีความสุขในการรับรู้

โยคะและสมาธิ จะช่วยให้กล้ามเนื้อและประสาทผ่อนคลายขณะเด็กทำโยคะจิตใจเขาจะเป็นหนึ่งเดียว เรื่องอะไรที่วุ่นวายจะค่อยสงบลงๆ การเล่านิทาน การกอด เสียงเพลง และท่าที่คำพูดจากคนรอบข้าง ก็มีส่วนทำให้คลั่งสมองต่ำได้เช่นเดียวกัน ถ้าเด็กอยู่ใกล้คนคลั่งสมองต่ำ เขาก็จะต่ำด้วย แต่ถ้าใกล้คนที่คลั่งสมองสูง อารมณ์เขาก็พลอยรุนแรงสูงตามไปด้วย ดังนั้น บทบาทของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญครูต้องอารมณ์เย็น ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะพูดให้กำลังใจ และไม่พูดในแง่ลบ

อาหารการกินก็มีส่วนต่อคลั่งสมองของคนเราด้วยเช่นกัน ยิ่งถ้าเป็นอาหารธรรมชาติมากเท่าไร จะยิ่งส่งผลดีเท่านั้น อาหารที่โรงเรียนจึงเป็นแบบกึ่งมังสวิรัตินอกเหนือสัตว์ใหญ่ เช่น หมู เนื้อ แต่กินเนื้อสัตว์เล็กตั้งแต่ไก่ลงมา เน้นผัก ผลไม้ นมและดื่มน้ำมากๆ

2. การประสานของเซลล์สมอง เราเคยเชื่อว่าความฉลาดมาจากพันธุกรรม พ่อแม่เก่ง ลูกจะออกมาเก่ง แต่แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสม์ความเห็นต่างออกไปจากนั้น โดยเชื่อว่าความฉลาดสามารถฝึกฝนกันได้ ไม่ขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์ แต่ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า ว่าได้มีส่วนช่วยให้เซลล์สมองประสานกันมากขึ้นน้อยแค่ไหน

การที่คนไหนจะฉลาดหรือไม่ฉลาด เกิดจากเซลล์สมองประสานเข้าด้วยกันหรือที่เรียกว่าเซลล์ประสานประสาท ถ้าใครมีหลายๆคนนั้นจะฉลาด เรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้เร็ว อย่างเรามีเพื่อน ทำไมบางคนอ่านหนังสือสิบนาที จำได้หมด แล้วเรากลับจำไม่ได้ มีการค้นพบว่าเซลล์ประสานประสาทจะขยายตัวได้ดี เมื่อมือกับเท้าของเราทำงานมาก เพราะปลายประสาทจะอยู่ตรงส่วนนี้มาก ฉะนั้นในแนวคิดนี้จึงให้เด็กเรียนๆ เล่นๆ เรียนก็จริง แต่ต้องได้เคลื่อนไหวด้วย ดังนั้นกิจกรรมจึงมุ่งให้เด็กได้ออกนอกห้อง ได้ปีนป่าย ได้วิ่งเล่น เพื่อให้มือกับเท้าทำงานมากที่สุด

นีโอฮิวแมนนิสจะไม่เชื่อเรื่องให้เด็กเรียนอย่างเดียว หรือเล่นอย่างเดียว เพราะในช่วง 3-6 ปี จะเป็นช่วงที่สมองของคนเราเจริญเติบโตมากที่สุด ถ้าไม่ทำให้เรียนเสียเลย แล้วมาเรียนตอน 7-8 ขวบจะยิ่งช้าไป ดังนั้นจึงต้องเรียนบ้าง โดยกระจายให้เหมาะสม และใช้วิธีการที่จูงใจให้เด็กเรียนรู้ด้วยคลื่นอัลฟาหรือคลั่งสมองต่ำมากที่สุด

ส่วนวิธีการสอนแม้เป็นนามธรรม แต่ก็มีวิธีจูงใจอย่างมีระบบจากรูปธรรมง่ายๆ ไปสู่สิ่งที่ป็นรูปธรรมยากๆ แล้วจึงค่อยไปสู่นามธรรมโดยที่เด็กแทบจะไม่รู้ตัวเลย เช่น แทนที่เด็กจะต้องท่องตัวอักษรต่างๆ เขาก็จะรู้จักเจ้าตัวพวกนี้ผ่านเกม โดยวิ่งไปตามพื้นห้องให้เป็นรูปตัวอักษร ทำตัวเองให้เป็นรูปนั้น หรือเล่นเกมบัตรคำสนุกๆและแทนที่จะต้องหลับหูหลับตาท่อง

ตัวเลขมากมายอย่างไรความหมาย พวกเขาก็จะได้เรียนรู้การใช้จากของจริงเช่น นับตัวเลข จาก ลูกปัดหอย หรือผลไม้ ถ้าหากจะเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูก็จะพาพวกเขาไปสัมผัสกับ ประสบการณ์จริงนอกห้องเรียน อาจพาไปคุปปลาในบ่อ พาไปรู้จักสัญญาณไฟจราจรริมถนน เป็นต้น

2.4 การศึกษาออลดอร์ฟ (Waldorf Education)

ความเป็นมา

รูคอล์ฟสไตเนอร์ (1861-1925) นักปรัชญาผู้ก่อตั้งการศึกษาวอลดอร์ฟ เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1861 ในออสเตรีย การศึกษาของเขาในช่วงต้น คือ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ผลงานเขียนในระยะแรกเกี่ยวกับปรัชญาของคานต์ (Kant) ต่อมาเขาได้ศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ปรัชญา และวรรณคดี และศึกษางานของเกอเธ่อย่างลึกซึ้งจนสามารถเป็นบรรณาธิการงานเขียนทาง วิทยาศาสตร์ของเกอเธ่และชิลเลอร์ นักปรัชญาชาวเยอรมันที่มีชื่อเสียง รูคอล์ฟสไตเนอร์พัฒนา ปรัชญาของเขาต่อมาอีก ด้วยการทบทวนนิพนธ์ปรัชญาเอกเรื่องทฤษฎีว่าด้วยความรู้ อันเป็นผลงาน ชิ้นสำคัญในชีวิต โดยได้รับการตีพิมพ์ในชื่อ The Philosophy of Freedom “ปรัชญาแห่งความเป็น อิสระและหลุดพ้น” งานของเขาตั้งแต่นั้นจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต คือ การศึกษาเรื่องธรรมชาติ ของมนุษย์และการแสวงหาความจริงมนุษย์ปรัชญา (Anthroposophy) ซึ่งเขาพัฒนาขึ้น ถือเป็น ศาสตร์แห่งจิตวิญญาณ (Spiritual Science) ที่ก้าวพ้นความจำกัดของการแสวงหาความจริงเฉพาะ จากการรับรู้ที่เป็นรูปธรรมตามปรัชญาของคานต์ ไปสู่การแสวงหาความจริงจากการรับรู้ของทั้งกาย และจิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

เป้าหมาย

เป้าหมายของการศึกษาวอลดอร์ฟ คือ ช่วยให้นักเรียนบรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและ สามารถกำหนดความมุ่งหมายและแนวทางแก่ชีวิตของตนได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของ ตน แต่มนุษย์จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนไม่ได้ ถ้าเขายังไม่มีโอกาสได้สัมผัสหรือค้นพบส่วน ต่างๆ หลายส่วนในตนเอง ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวอลดอร์ฟ จึงเน้นการศึกษาเรื่องมนุษย์และความ เชื่อมโยงของมนุษย์กับโลกและจักรวาล การเชื่อมโยงทุกเรื่องกับมนุษย์ ไม่ใช่เพื่อให้มนุษย์ยึด ตนเอง (อัตตา) แต่เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักจุดยืนที่สมดุลของตนในโลกมนุษย์ปรัชญานั้น ความสำคัญของการสร้างความสมดุลใน 3 วิถีทางที่บุคคลสัมพันธ์กับโลก คือ ผ่านกิจกรรมทางกาย ผ่านอารมณ์ความรู้สึก และผ่านการคิด

แนวคิดสำคัญ

1. แนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์

มนุษย์มีชีวิตอยู่ใน 3 โลก คือ โลกแห่งวัตถุ (physical world) โลกแห่งความรู้สึก (soul world) และโลกแห่งจิตวิญญาณ (spiritual world) โดยผ่านรูปร่างกาย (physical body) กายแห่งความรู้สึก (etheric body and astral body) และจิตวิญญาณ (spirit) มนุษย์ก่อกำเนิดใน โลกแห่งวัตถุ เติบโตผ่านโลกแห่งความรู้สึกและผลิบานในโลกแห่งจิตวิญญาณ มนุษย์ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. รูปร่างกาย (physical body) เป็นส่วนที่พัฒนาอวัยวะรับรู้ความรู้สึก เพื่อเรียนรู้ความจริงในโลกแห่งวัตถุ และพัฒนาอวัยวะสำหรับการหยั่งรู้เพื่อเรียนรู้ความจริงในโลกแห่งจิตวิญญาณ รูปร่างกายมีคุณสมบัติร่วมกับธาตุต่างๆ ในโลก อันมีธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เป็น สำคัญ
2. กายชีวิตหรืออินทรีย์แห่งปราณ (life or etheric body) เป็นส่วนที่หล่อเลี้ยงรูปร่างกายให้เจริญเติบโต มีคุณสมบัติแห่งชีวิตที่มนุษย์มีร่วมกับพืช
3. กายแห่งผัสสะ (astral body) เป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด มีคุณสมบัติแห่งสัญชาตญาณที่มนุษย์มีร่วมกับสัตว์
4. จิตแห่งความรู้สึก (sentient soul) เป็นดวงจิตที่รับรู้โลกภายนอก ผ่านกายแห่งผัสสะ (astral body) ทำให้เกิดความต้องการและความรู้สึกต่างๆ เช่น โลก โกรธ หลง ดวงจิตนี้ยังมีคุณสมบัติที่มนุษย์มีร่วมกับสัตว์
5. จิตแห่งปัญญา (intellectual soul) เป็นดวงจิตที่สูงกว่าดวงจิตแห่งความรู้สึก เนื่องจากมีความคิดเหตุผลเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังพัวพันกับดวงจิตแห่งความรู้สึก ซึ่งยังมีความต้องการและความรู้สึกต่างๆ อยู่
6. จิตสำนึก (consciousness or spiritual soul) เป็นสำนึกที่ลึกลงไปในดวงจิต ซึ่งทำให้ดวงจิตปราศจากอคติ ไม่ว่าจะเป็นการรังเกียจเหยียดฉันท์หรือการเข้าข้างพวกพ้อง
7. จิตวิญญาณแห่งตัวฉัน (spirit self) เป็นจิตวิญญาณของเอกัตบุคคลที่รับรู้โลกแห่งจิตวิญญาณผ่านการหยั่งรู้ (intuition) ที่เกิดขึ้นในตัวฉันเป็นผลจากภาพสะท้อนของความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตัวจากโลกของวัตถุ และจากภาพสะท้อนของความจริงและความดีนิรันดร์จากโลกแห่งจิตวิญญาณ จิตวิญญาณแห่งตัวฉัน (spirit self) เป็นกายแห่งผัสสะ (astral body) ที่พัฒนาแล้ว
8. จิตวิญญาณแห่งชีวิต (life spirit) เป็นพลังชีวิตของจิตวิญญาณ เช่นเดียวกับที่กายชีวิตหรืออินทรีย์แห่งปราณ (life or etheric body) เป็นพลังชีวิตที่หล่อเลี้ยงรูปร่างกาย (physical body) ให้เติบโตรูปร่างกายมีผิวกายจำกัดขอบเขต ทำให้แต่ละคนรู้สึกกับธาตุต่างๆ ในโลกไม่

เหมือนกัน จิตวิญญาณก็มีผิวของจิตวิญญาณ (spiritual skin หรือ auras heath) ซึ่งทำหน้าที่จำกัดหรือแยกขอบเขตของจิตวิญญาณของเอกัตบุคคลให้เป็นอิสระจากโลกของจิตวิญญาณ ในขณะที่ผิวกายจำกัดขอบเขตการเจริญเติบโตของรูปร่าง ผิวของจิตวิญญาณ (spiritual skin) สามารถขยายเพื่อรับการหล่อเลี้ยงความรู้จากโลกของจิตวิญญาณได้ไม่สิ้นสุด จิตวิญญาณแห่งชีวิต (life spirit) เป็นกายชีวิต (life body) ที่พัฒนาแล้ว

9. มนุษย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ (spirit man) เป็นผู้ที่มิจิตวิญญาณที่เป็นอิสระจากโลกของวัตถุและโลกของจิตวิญญาณ มนุษย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ได้รับการหล่อเลี้ยงทางจิตวิญญาณ จากจิตวิญญาณแห่งชีวิต (life spirit) ซึ่งอยู่ภายใต้ผิวของจิตวิญญาณ (spiritual skin) เช่นเดียวกับที่รูปร่าง (physical body) ได้รับการหล่อเลี้ยงจากกายชีวิต (life or etheric body) มนุษย์ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ (spirit man) คือ รูปร่าง (physical body) ที่ผ่านการพัฒนาทางจิตวิญญาณแล้ว

2.5 แนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการสอนแบบมอนเตสซอรี

ความเป็นมา

ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี (ค.ศ.1870-1952) ผู้ริเริ่มการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นผู้หญิงชาวอิตาลีคนแรกที่ได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตจาก University of Rome เมื่อจบการศึกษาได้มีโอกาสทำงานกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและทางจิตที่คลินิกจิตแพทย์ของมหาวิทยาลัย จากการทำงานกับเด็กเหล่านี้ มอนเตสซอรีเกิดแนวคิดและเกิดการเรียนรู้ว่า ถ้าเด็กได้มีบางสิ่งบางอย่างที่จะจับต้องและบิด-หมุนด้วยมือ สมอย่อมทำหน้าที่ตอบสนองได้ มอนเตสซอรีจึงได้คิดวิธีการสอนขึ้นมาจากความเชื่อในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กในวัยระยะเริ่มต้นว่า

“จุดมุ่งหมายในการให้การศึกษาระยะแรกนั้น ไม่ใช่การเอาความรู้ไปบอกให้กับเด็ก แต่ควรเป็นการปลูกฝังให้กับเด็ก แต่ควรเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้เจริญเติบโตไปตามความต้องการตามธรรมชาติของเขา”

หลักการ

Morrison (1998, pp. 96-101) และบุคคลต่างๆ ได้สังเคราะห์แนวคิดและแนวปฏิบัติของมอนเตสซอรี สรุปเป็นหลักการของการสอนได้ 5 ประเด็น ดังนี้

เด็กจะต้องได้รับการยอมรับนับถือ (Respect for the child) เพราะเด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะของเขา ดังนั้นการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ควรจะเหมาะกับเด็กแต่ละคน มอนเตสซอรียืนยันในความเชื่อของตนเองที่ว่า ชีวิตของเด็กต้องได้รับการดูแลที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ไม่จัดการศึกษาให้แก่เด็กตามที่ผู้ใหญ่ต้องการให้เป็น โดยนักการศึกษาและผู้ปกครองจะแสดงความ

เคารพนับถือเด็กได้หลายวิถีทาง ช่วยให้เด็กทำงานได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมความเป็นอิสระให้แก่เด็ก และเคารพความต้องการของเด็กแต่ละคน

1. **เด็กมีจิตที่ซึมซาบได้ (The Absorbent Mind)**มอนเตสซอรีเชื่อว่า เด็กแต่ละคนไม่ได้รับการศึกษามาจากคนอื่น แต่เด็กคือผู้ให้การศึกษาแก่ตนเอง เราใช้จิตในการแสวงหาความรู้ เด็กซึมซาบข้อมูลต่างๆ เข้าไปในจิตของตนเองได้ กระบวนการนี้เห็นได้ชัดจากการที่เด็กเรียนภาษาแม่ได้เองพัฒนาการของจิตที่ซึมซาบได้มี 2 ระดับ คือ อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี เป็นช่วงที่จิตซึมซาบโดยไม่รู้สึกรู้ส (Unconscious absorbent mind) เป็นการพัฒนาประสาทสัมผัสของการมองเห็น (seeing) การได้ยิน (hearing) การชิมรส (tasting) การดมกลิ่น (smelling) และการสัมผัส (touching) เด็กจะซึมซาบทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว อายุ 3-6 ปี เป็นช่วงที่จิตซึมซาบโดยรู้สึกรู้ส (conscious absorbent mind) โดยเลือกสิ่งที่ประทับใจจากสิ่งแวดล้อม และพัฒนาประสาทสัมผัสต่างๆ การเลือกสรรมีความละเอียดลออเพิ่มขึ้น ในช่วงที่จิตซึมซาบโดยไม่รู้สึกรู้ส เด็กจะเห็นและซึมซาบสี โดยไม่ได้แยกแยะความแตกต่างของสีเหล่านี้ เมื่ออายุ 3 ปีขึ้นไป เด็กจะพัฒนาความสามารถในการที่จะแยกแยะ จับคู่ และเรียงลำดับสีได้

มอนเตสซอรี ได้ทำทนายให้ครูกิจเกี่ยวกับเรื่องจิตที่ซึมซาบได้ของเด็ก ว่าสิ่งที่เด็กเรียนรู้ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับคนที่อยู่รอบตัว สิ่งที่คุณเหล่านั้นพูดและทำ และปฏิริยาของคนที่เหล่านั้น

2. **ช่วงเวลาหลักของชีวิต (Sensitive Periods)**วัย 3-6 ปี ช่วงเวลานี้เด็กจะรับรู้ได้ไวและเรียนรู้ทักษะเฉพาะอย่างได้ดี ครูจึงต้องสังเกตเด็ก เพื่อจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กได้สมบูรณ์ที่สุด ถึงแม้เด็กจะอยู่ในช่วงเวลาหลักเหมือนกัน แต่ขั้นตอนและจังหวะเวลาของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน ดังนั้นครูของมอนเตสซอรีหรือผู้ปกครองจำเป็นจะต้องหาช่วงเวลาของเด็กจัดให้เด็กประสบความสำเร็จได้สูงสุด การสังเกตจึงสำคัญสำหรับครูและผู้ปกครอง นักการศึกษาหลายคนเชื่อว่าข้อมูลที่ได้จากการสังเกตถูกต้องมากกว่าการใช้แบบสอบถาม

3. **การเตรียมสิ่งแวดล้อม (The Prepared Environment)**เด็กจะเรียนรู้ได้ดีในสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมเอาไว้ในสถานที่ใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียน ห้องที่บ้าน ห้องเด็กเล็ก หรือสนามเด็กเล่น จุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้เด็กมีอิสระจากการควบคุมของผู้ใหญ่เป็นสถานที่ที่เด็กจะได้ทำสิ่งต่างๆ เพื่อตนเอง ห้องเรียนในอุดมคติของมอนเตสซอรี คือเด็กเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในการเรียนในสิ่งแวดล้อมที่เตรียมไว้ เด็กจะเรียนได้ตามความต้องการตัดสินใจเลือกอุปกรณ์ที่ต้องทำ มอนเตสซอรีจะจัดโต๊ะ เก้าอี้ ขนาดเด็กให้เด็กได้ทำงานเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มในห้องเรียน มีการทำงานบนพื้น มอนเตสซอรีเห็นว่าโต๊ะครูไม่จำเป็น เพราะครูต้องไปทำงานกับเด็ก

อยู่แล้ว เธอได้เสนอแนะให้จัดเฟอร์นิเจอร์ทุกอย่างเป็นขนาดเด็กกระดานดำขนาดคำพอสักคำที่เด็กจะใช้ พื้นที่ภายนอกซึ่งเด็กสามารถทำสวนหรือทำกิจกรรมกลางแจ้งได้

โดยเฉพาะห้องเรียน ต้องเป็นที่ที่เด็กสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้เล่นอุปกรณ์ที่วางไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายและให้การศึกษาแก่ตน อิสระเป็นลักษณะที่สำคัญของการเตรียมสิ่งแวดล้อม เมื่อเด็กมีอิสระภายในสิ่งแวดล้อม เลือกทำอุปกรณ์ด้วยตนเอง เขาจะซึมซาบสิ่งต่างๆ จากตรงนั้น

ผู้ใหญ่มักจะกลัวว่าเด็กจะใช้อิสระไม่เป็น เด็กจะมีอิสระในการใช้อุปกรณ์ที่จัดไว้ภายใต้กรอบในการเลือกที่ครูได้จัดให้ การเลือก (Choice) คือผลผลิตของวินัยและการควบคุมตนเองที่จะได้รู้จากสิ่งแวดล้อม

4. การศึกษาด้วยตนเอง (Self-or Auto Education) มอนเตสซอรีเน้นความสนใจไปที่ความสามารถของมนุษย์ศิลปะของการสอนรวมถึงการเตรียมสิ่งแวดล้อม เพื่อเด็กจะได้เข้าไปทำงานและเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการที่เด็กมีอิสระในสิ่งแวดล้อมที่จัดเตรียมไว้อย่างสมบูรณ์ การมีอิสระนี้มอนเตสซอรีกล่าวว่า ไม่ใช่สัญลักษณ์ของเสรีภาพเท่านั้น แต่หมายถึงเส้นทางไปสู่การศึกษา เด็กมีสิทธิ์ที่จะเรียนรู้ระเบียบวินัยของชีวิต ได้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

2.6 หลักสูตรไฮ/สโคป (High/Scope Curriculum)

ความเป็นมา

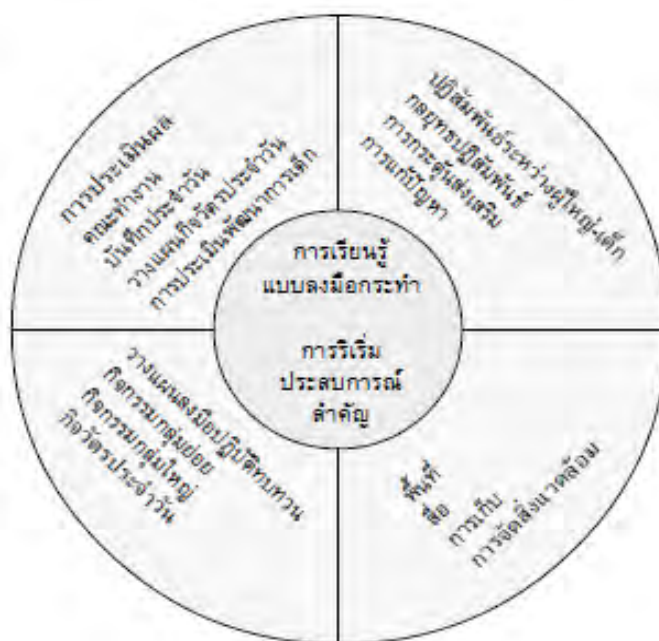
ดร.เดวิด ไวคาร์ต (Dr.DavidWeikart) ประธานมูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮ/สโคป (High/Scope Educational Research Foundation)เป็นผู้ริเริ่มและพัฒนา ร่วมกับคณะนักวิชาการและนักวิจัย อาทิ แมรีโฮแมน (Marry Hohmann) และดร.แลร์รี่ ชไวฮาร์ต (Dr.LarrySchweinhart) ขึ้นจากโครงการเพอร์รี่ 프리สคูล (Perry PreSchool Project) ตั้งแต่ พ.ศ.2505 ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ Head Start เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีการศึกษาที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จในชีวิตโดยมูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮ/สโคปได้ศึกษาเปรียบเทียบเด็ก 3 กลุ่มประกอบด้วย (1) กลุ่มที่ได้รับการสอนจากครูโดยตรง (Direct Instruction) (2) กลุ่มเนอร์สเซอรี่แบบดั้งเดิม (Traditional Nursery) และ (3) กลุ่มที่ได้รับประสบการณ์หลักสูตรไฮ/สโคป ซึ่งจากการศึกษาติดตามเด็กเหล่านี้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอายุ 29 ปี พบว่ากลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรไฮ/สโคปมีปัญหาพฤติกรรมทางสังคม อารมณ์ เช่น การถูกจับข้อหาลักขโมย ทำร้ายผู้อื่น บกพร่องทางอารมณ์และล้มเหลวในชีวิตน้อยกว่าอีก 2 กลุ่ม ดังนั้นหลักสูตรนี้จึงพิสูจน์ได้ว่าช่วยป้องกันอาชญากรรม เพิ่มพูนความสำเร็จทางการศึกษาและผลผลิต ตลอดชีวิต (Weikart and others, 1978 และSchweinhart, 1988 และ 1997)

ทฤษฎีที่มีอิทธิพล

ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาหลักสูตรไฮ/สโคปใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Cognitive Theory) ของเปียเจต์ (Piaget) เป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน ซึ่งเน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active learning) แต่ต่อมาได้มีการผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดอื่นๆ เช่น ทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson) ในเรื่องการให้โอกาสเด็กเป็นผู้ริเริ่มการเล่นหรือกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระและไวทือดสกี (Vygotsky) ในเรื่องปฏิสัมพันธ์และการใช้ภาษา เป็นต้น

หลักการ

1. หลักการของหลักสูตรไฮ/สโคปสามารถสรุปเป็นแผนภูมิรูปภาพวงล้อของการเรียนรู้ (High/Scope Wheel of Learning) ดังนี้ (Hohmann and Weikart, 1995)

ภาพที่ 1 การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ

2. หลักสูตรไฮ/สโคปเน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก การแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้นได้รับการส่งเสริมในขณะเด็กวางแผนแต่ละวันว่าจะทำอะไร ปฏิบัติตามที่วางแผนและทบทวนสิ่งที่พวกเขาได้ทำ ครูใช้การสอนกลุ่มย่อยเพื่อกระตุ้นพัฒนาการ ใช้คำถาม การสนับสนุนและการขยายการเรียนรู้ของเด็กๆ ไปพร้อมๆ กับการเพิ่มพูนทักษะการสื่อสาร (Gordon, A. M. and Williams Browne, K., 1995)

3. มีความสมดุลระหว่างประสบการณ์ที่เด็กริเริ่ม และกิจกรรมที่ครูวางแผนการสอน ครูใช้เทคนิคการสังเกตในการศึกษาและเข้าใจการเล่นของเด็ก
4. ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมากในการศึกษาแนวนี้ เพราะต้องปฏิบัติต่อลูกของตนว่าเป็นผู้เรียนรู้ที่สามารถและกระตือรือร้น โดยทั้งครูและผู้ปกครองมีฐานะเป็นเพื่อนร่วมงาน ที่ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน

กระบวนการ

1. ยุทธวิธีการสอนที่สำคัญของไฮ/สโคป คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active learning) ซึ่งสะท้อนบริบทของการตอบสนองความสนใจของเด็ก ให้เด็กเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เพลิดเพลินด้วยสื่อการสอนที่หลากหลาย โดยที่สื่อเหล่านี้เปิดโอกาสให้เด็กกระทำ ลงมือปฏิบัติ สัมผัส เล่นและควบคุม เด็กมีการเลือกและตัดสินใจ ตลอดจนใช้ภาษาในการสื่อความหมายภายใต้การสนับสนุนจากผู้ใหญ่
2. กิจกรรมประจำวันของเด็ก เน้นการเปิดโอกาสให้ทั้งครูและเด็กเรียนรู้ร่วมกัน จากการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยและรายบุคคล โดยในแต่ละวันจะมีช่วงเวลานึง (ประมาณ 60 นาที) เป็นช่วงวางแผน ลงมือปฏิบัติและทบทวน (Plan Do Review) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระ ทำให้เด็กได้พัฒนากระบวนการทำงานอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอน นำไปสู่ความมั่นใจและความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะในกระบวนการนี้เด็กจะได้เลือกทำกิจกรรมที่หลากหลายจากมุมประสบการณ์ต่างๆ ในห้องเรียน และการเรียนรู้เกิดขึ้นในขณะที่เด็กกระทำ สัมผัส และทดลองกับสิ่งต่างๆ และผู้ที่รอบข้าง (วรรณท รักสกุลไทย, 2537)
3. การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีการเคลื่อนไหวของกิจกรรม ทำให้เด็กรู้สึกกระตือรือร้น
4. การประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้หลักการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ครูซึ่งจะทำงานเป็นคณะ (Teamwork) วางแผนร่วมกันและจัดทำบันทึกประจำวัน จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลและสรุปลงใน Child Observation Record หรือ COR

2.7 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia Approach)

ความเป็นมา

ในปี ค.ศ.1945 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพียง 6 วัน คนกลุ่มหนึ่งในวิลลาเซลลา (Villa Cella) ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่อยู่ห่างจากตัวเมือง Reggio Emilia 2-3 ไมล์กำลังร่วมมือกันที่จะจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กๆ ในหมู่บ้าน (เรกจิโอ เอมีเลีย เป็นเมืองๆ หนึ่งทางตอนเหนือของประเทศ

อิตาลี) ลอริส มาลากุซซี (Loris Malaguzzi) ซึ่งเป็นครูสอนระดับมัธยมศึกษาในขณะนั้นได้พิจารณาตรงไปยังหมู่บ้านนั้นพบว่าแม่บ้านหลายๆ คนกำลังช่วยกันขนและล้างก้อนอิฐที่ขนมาจากซากปรักหักพังจากสงคราม กลุ่มผู้ก่อตั้งชนมาลากุซซีทำงานก่อตั้งโรงเรียนนี้ด้วยกัน

ทฤษฎีที่มีอิทธิพล

หลักเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดพัฒนาการของการเรียนการสอนใน Reggio Emilia พัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีจากนักการศึกษา นักวิทยาศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา ในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งเป็นกระแสคลื่นลูกแรกของแหล่งแนวคิดที่มีผลต่อแนวทางการจัดการศึกษาในยุค นั้น อาทิ แนวคิดของ Jean Piaget, John Dewey, Henri Wallon, Edward Chaparede, OvideDecroly, Anton Makarenko, LevVygotsky, และ Erik Erikson UrieBronfenbrennerศึกษา The New Education ซึ่งเขียนโดย Pierree Bovet และ AdolfeFerriereเรียนรู้เทคนิคการสอนจาก Celestine Freinetในประเทศฝรั่งเศส เรียนรู้การทดลอง progressive education ที่โรงเรียน Dalton ในกรุง New York และการวิจัยของ Piaget และเพื่อนร่วมงานที่กรุง Geneva การศึกษาอย่างจริงจังถึงผลงานต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นแนวทางที่ขับเคลื่อนกระแสประสบการณ์ของกลุ่มทำงานการศึกษาปฐมวัยใน Reggio Emilia ไปในทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้นพร้อมกันในทฤษฎี ข้อค้นพบ ข้อสังเกต ข้อมูลจากการทดลอง ข้อมูลทางการวิจัย มาปรับใช้โดยคำนึงถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของชุมชนใน Reggio Emilia ดังคำเตือนของ Piaget ที่ว่า ความคิดพลาดและความวิกฤติของวิธีการสอนสำหรับเด็กเกิดขึ้นเนื่องจากการขาดความสมดุลระหว่างข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และการประยุกต์ใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์มาเป็นข้อปฏิบัติในสภาพทางสังคมที่เป็นจริงมาลากุซซีและครูใน Reggio Emilia เชื่อแนวความคิดตามหลักของ Dewey ที่ว่าการเรียนรู้ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้และลงมือปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ในตัวผู้เรียน การศึกษาไม่ใช่เกิดจากการกำหนดหลักสูตรล่วงหน้าตายตัวและปฏิบัติตามแผนการสอนนั้นตลอดเวลา ค้นหาในสิ่ง การศึกษาว่าเด็กๆเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง

หลักการ

1. วิธีการมองเด็ก (The image of the children) เด็กในสายตาของครูที่เรกจิโอคือผู้ที่เต็มไปด้วยความสมบูรณ์ แข็งแรงและพลังเด็กมีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองมีศักยภาพและความสามารถในการแสดงออก มีความปรารถนาที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถที่เป็นที่น่าพิศวง และความปรารถนาที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นซึ่งปรากฏขึ้นมาตั้งแต่แรกเกิดและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อความอยู่รอดและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เผ่าพันธุ์ที่ตนถือกำเนิดมา

ความสามารถที่มีมาตั้งแต่เกิดประการนี้จึงเป็นสิ่งที่อธิบายถึงความกระตือรือร้นของเด็กในการสื่อหรือแสดงถึงตัวตนของเด็กเมื่ออยู่ท่ามกลางบริบทที่มีความหลากหลายของสัญลักษณ์ทางภาษา และมีความสนใจจนก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อก้าวเข้าสู่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการต่อรองประนีประนอมกับทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ครูต้องรับรู้ถึงศักยภาพของเด็กอย่างถ่องแท้ เพื่อสร้างงานและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เด็กมีประสบการณ์ที่จะสนองตอบต่อศักยภาพของเด็กอย่างเหมาะสม

มาลาคุซซีและครูที่ Reggio Emilia มองว่าโรงเรียนสำหรับเด็กๆ เป็นที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย เป็นสถานที่ใช้ชีวิตร่วมกันและมีสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กที่หลากหลายและแตกต่าง และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในงาน

2. โดยเชื่อว่า ระบบชีวิตในโรงเรียนขยายไปสู่ครอบครัวของนักเรียน ครอบครัวของนักเรียนมีสิทธิ์ที่จะรับรู้และมีส่วนร่วมในระบบชีวิตของโรงเรียน และยังขยายไปถึงเมืองที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อให้เมืองและโรงเรียนรับรู้ถึงชีวิตในโรงเรียน รูปแบบการพัฒนาตลอดจนขนบธรรมเนียมของกันและกันตามที่เราได้เรียกร้องให้เมืองยอมรับเด็กในฐานะของการเป็นผู้รับช่วงในอนาคตและเป็นผู้รับผลประโยชน์ตามสิทธิเฉพาะในตัวเด็กในโรงเรียน

ดังนั้นการดำเนินการจึงคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็ก ครอบครัว และครูการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จึงมุ่งจัดโรงเรียนที่ให้ความรู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตรสำหรับทุกคนที่ได้เข้ามาสัมผัสเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต (An amiable school)

คือครูและนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้มากกว่าการสอน มาลาคุซซี กล่าวว่าก่อนจะเริ่มเข้าสู่การสอน ถ้าครูยังสังเกตอยู่ข้างๆ สักครูและเรียนรู้จากห้องเรียนในขณะนั้นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้นอาจแตกต่างจากที่ผ่านมา

3. วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาคือการจัดสิ่งแวดล้อม และ โอกาสให้เด็กได้คิดประดิษฐ์และค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรง แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การสอนวิธีใหม่ซึ่งครูเป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ โดยการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลายสำหรับการเสนอความคิดเห็น และเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ การเรียนรู้และการสอนนั้นจึงไม่ใช่เป็นสิ่งที่อยู่กันคนละฟากฝั่งของแม่น้ำแล้วจึงมองกระแสน้ำที่ไหลผ่านไป แต่ควรจะเป็นการหล่อหลอมเข้าด้วยกัน ระหว่างการเรียนรู้และการสอนและล่องไปพร้อมๆ กับการไหลของกระแสน้ำ

4. ครูที่ทำงานกับเด็กปฐมวัยใน Reggio Emilia ต้องปฏิบัติตัวเป็นนักศึกษา คั่นคว่ำ วิจัย เป็นนักสำรวจและตระเวนเก็บข้อมูลจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ในการประชุมปฏิบัติการการสัมมนา หรือการมีโอกาสนพปะกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการใน สาขาวิชาชีพหรืออาชีพต่างๆ เพื่อเป็นประสบการณ์และฐานข้อมูลเพื่อโยงเข้าสู่การจัดสถานการณ์ หรือประสบการณ์ที่นำเด็กไปสู่การเรียนรู้ที่ก้าวสู่การพัฒนาสติปัญญาในขั้นต่อไป

2.8 การสอนแบบโครงการ (The Project Approach)

ความเป็นมา

นักการศึกษาปฐมวัยส่วนมากกล่าวถึงการใช้โครงการกับเด็กบางคนแนะนำว่าการ สอนแบบโครงการเป็นวิธีการหนึ่งในหลายวิธีที่สามารถส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจ เห็นผลการ กระทำที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และเด็กจะมีประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุสิ่งของ และสิ่งแวดล้อม

การสอนแบบโครงการมีมานานแล้วมิใช่เป็นเรื่องใหม่ในการศึกษา แต่กลับมาได้รับความสนใจอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกาและอีกหลายประเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการวิจัยที่ ทำให้เข้าใจยิ่งขึ้นว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไร และความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของ เด็กเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายของสังคมเทคโนโลยี รวมทั้งแนวโน้มของหลักสูตร แบบบูรณาการ และรายงานความประทับใจของนักการศึกษา รวมทั้งบรรดาครู อาจารย์ที่ได้ไปเห็น เด็กในโรงเรียนก่อนประถมศึกษาศึกษาของเมืองเรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia) ทางตอนเหนือของ ประเทศอิตาลี (Katz, 1994)

หลักการ

โครงการ คือการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกตามหัวเรื่องที่เด็กสนใจควรแก่การเรียนรู้ โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆที่อยู่ในชั้นเรียน หรือเด็กทั้งชั้นร่วมกัน หรือบางโอกาส อาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น จุดเด่นของโครงการคือความพยายามที่จะค้นหาคำตอบจาก คำถามที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง ไม่ว่าคำถามนั้นจะมาจากเด็ก จากครูหรือจากเด็กและครูร่วมกันก็ตาม จุดประสงค์ของโครงการคือการเรียนรู้เกี่ยวกับหัวเรื่อง มากกว่าการเสาะแสวงหาคำตอบที่ถูกต้อง เพื่อตอบคำถามที่ครูเป็นผู้ถาม (Katz, 1994)

การทำโครงการไม่สามารถทดแทนหลักสูตรทั้งหมดได้ สำหรับเด็กปฐมวัยถือเป็น ส่วนที่เสริมเพิ่มเติมให้สมบูรณ์อย่างไม่เป็นทางการเพียงส่วนหนึ่งของหลักสูตรเท่านั้น งาน โครงการจะไม่แยกเป็นรายวิชาเช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ แต่จะบูรณาการทุก วิชาเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยต้องการครูเป็นผู้ชี้แนะ และเป็นที่ปรึกษาในการทำโครงการ

ส่วนเวลาที่ใช้ในการทำงานแต่ละโครงการนั้นอาจใช้เวลาหลายวัน หลายสัปดาห์ หรือหนึ่งสัปดาห์ขึ้นอยู่กับหัวเรื่อง อายุ และความสนใจของเด็ก (Katz, 1994)

ประโยชน์

1. ช่วยให้เด็กมีโอกาสที่จะประยุกต์ใช้ทักษะที่มีอยู่ และเพิ่มความชำนาญในทักษะนั้นยิ่งขึ้น
2. แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความถนัดของเด็ก
3. แสดงให้เห็นแรงจูงใจภายใน และความสนใจที่เกิดจากตัวเด็กในงานและกิจกรรมที่ทำ
4. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจว่าควรทำอะไร และผู้ใหญ่ยอมรับในความต้องการของเด็ก โดยที่เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ และเด็กเป็นผู้ตัดสินใจลงมือทำด้วยตัวเอง (Katz, 1994; katz and Chard, 1995)

กระบวนการ

โครงการถือเป็นตัวอย่างที่ดีของการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความหมายเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก เป็นการศึกษาอย่างลึกในช่วงเวลาที่ขยายได้ตามความสนใจของเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่มย่อย หรือแต่ละชั้นและตามแต่หัวเรื่องที่ต้องการศึกษา ในหนังสือ Project Approach “A Practical Guide for Teachers” ของ Sylvia C. Chard (1992, 1994) ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของการปฏิบัติโครงการไว้ 5 ข้อคือ

1. การอภิปรายกลุ่ม ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อนการพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน
2. การศึกษานอกสถานที่ สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเสียเงินเป็นจำนวนมาก เพื่อพาเด็กไปยังสถานที่ไกลๆ ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณงานบริการต่างๆ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกที่แวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งถือเป็นประสบการณ์เรียนรู้ขั้นแรกของการงานศึกษาค้นคว้า
3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กสามารถที่จะทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกับเพื่อน รวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นได้รู้ด้วยวิธีการอันหลากหลายเสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นเกมบทบาทสมมติ และการก่อสร้างแบบต่างๆ

4. การสืบค้น งาน โครงการ เปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลาย ตามหัวเรื่องที่สนใจเด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อน นอกโรงเรียนสามารถหาคำตอบของตนด้วยการศึกษาจากสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุดิบของด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรือใช้แว่นขยายส่องวัตถุต่างๆ หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการค้นคว้า

5. การจัดแสดง การจัดแสดงทำได้หลายรูปแบบ อาจใช้ฝาผนังหรือป้ายจัดแสดงงานของเด็ก เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้นโดยจัดให้มีการอภิปราย หรือการจัดแสดง ทั้งจะเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงานโครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมชมโรงเรียนอีกด้วย

ลักษณะทั้ง 5 ประการของโครงสร้างที่กล่าวมานี้ เด็กจะเรียนรู้ในแต่ละระยะของงานโครงการ ซึ่งมีอยู่ 3 ระยะคือ (Katz,1994; Katz and Chard, 1995)

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจเด็ก

เด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้น หัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู โดยใช้หลักในการเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

1. เลือกหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ทุกวัน อย่างน้อยเด็กประมาณ 2-3 คน ควรจะคุ้นเคยกับหัวเรื่อง และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวเรื่อง
2. ทักษะพื้นฐานทางการรู้หนังสือและจำนวน ควรถูกบูรณาการอยู่ในหัวเรื่องที่ทำการโครงการ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษา
3. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้อย่างน้อย 1 สัปดาห์และเหมาะที่จะทำการสำรวจ ค้นคว้าที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน

เมื่อได้หัวเรื่องแล้ว ครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (Mind-map) หรือใยแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดร่วมกับเด็กในหัวเรื่องนั้นและจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลต่างๆที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปราย ระหว่างทำโครงการ และ ยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก นอกจากนี้ในช่วงอภิปรายระดมความคิด ครูจะทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด เด็กจะเสนอประสบการณ์และแสดงแนวคิดสิ่งที่ตนเข้าใจในรูปแบบต่างๆตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพ เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบ จดหมายเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพ โดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพดนตรี และบทบาทสมมติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วย การสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่างๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกตจัดทำกราฟ แผนภูมิ โคอะแกรม หรือสร้างแบบต่างๆ สำรวจ คัด คั้น มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้ (Katz, 1994)

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ

เป็นระยะสรุปเหตุการณ์ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปของการ จัดแสดง การค้นพบ และจัดทำสิ่งต่างๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการ ก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยกันเล่าเรื่องการทำ โครงการให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่ตนเป็นจุดเด่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และ ผู้บริหาร ได้เห็น ครูจะช่วยเด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็ก ทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการ ความรู้ใหม่ที่ได้ผ่านทาง ศิลปะ ทางละคร สุดท้ายครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการ และอาจ นำไปสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป (Katz, 1994)

2.9 การสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach)

ความเป็นมา

การสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ เสนอแนวคิดใหม่ในการสอนภาษา เกิดจากความพยายามของนักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ ซึ่ง มองเห็นปัญหาการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ซึ่งเกิดจากการสอนที่ครุมุ่งเน้นสาระทางภาษาเป็นหลัก ทำให้ การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติคือไม่เหมาะกับวัย ความสนใจและ ความสามารถของเด็กและเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจำเป็นต้องใช้ภาษาในการเรียนรู้ และการ สื่อสารในชีวิตจริง พบว่าการสอนภาษาแบบเดิม (traditional approaches) ไม่เน้นความสำคัญของ ประสบการณ์และภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตจริง จึงไม่ได้ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ภาษาและใช้ภาษาเพื่อ สื่อสารอย่างมีความหมายเท่าที่ควร

หลักการและแนวทฤษฎีที่มีอิทธิพล

แนวการสอนภาษาโดยองค์รวมเกิดจากหลักการและแนวทฤษฎีของนักการศึกษาและ นักภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง อาทิ ดิวอี้ (Dewey) เปียเจต์ (Piaget) ไวทสกี (Vygotsky) ฮอลลิคีย์

(Halliday) และโรเซนเบลตต์ (Rosenblatt) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการคิดและภาษาของเด็กในบริบททางสังคมวัฒนธรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ตลอดจนการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติ และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย หลักการเหล่านี้เมื่อนำมาเป็นแนวคิดในการปรับเปลี่ยนการสอนภาษา จะทำให้เด็กมีความสนใจเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้นเพราะสิ่งที่เรียนมีความหมายและไม่เกิดความ รู้สึกว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องยากลำบาก

เคนเนทกู๊ดแมน (Kenneth Goodman) เชื่อว่าการสอนภาษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็ก และโดยที่เด็กต้องเรียนรู้ภาษา และต้องใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ ครูจะต้องตระหนักในความสำคัญ ดังกล่าว และจากการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา สังคมวิทยามานุษยวิทยา ปรัชญา การรู้หนังสือ และการจัดหลักสูตร กู๊ดแมนได้รับการยกย่องในฐานะผู้บุกเบิกแนวการสอนภาษาโดยองค์รวม มีผู้ให้ความสนใจนำความคิดไปใช้ในประเทศต่างๆ และมีผู้ให้การสนับสนุนเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ในช่วงปี 1970 เป็นต้นมา

จูดิท นิวแมน (Judith Newman) กล่าวไว้ในหนังสือ Whole Language Theory in Use ว่าการสอนภาษาโดยแนวคิดองค์รวมมีลักษณะเป็นปรัชญา (Philosophical stance) ความคิดของผู้สอนจะก่อตัวขึ้นจากหลักการสอนที่ผู้สอนนำมาประสานกัน

วัตสัน (Watson) อธิบายว่าผู้สอนจะประสานแนวการสอนของตนกับองค์ประกอบทางทฤษฎี (theory) ความเชื่อ (belief) และการนำความรู้ทางทฤษฎีและความเชื่อไปปฏิบัติจริง (practice) องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์สนับสนุนกันและกันเป็นวงจรที่ช่วยให้ผู้สอนเกิดการพัฒนาการสอนด้วยตนเอง โดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตเด็กเพื่อทำความเข้าใจในความสามารถ และการแสดงออกของเด็กแต่ละคน บันทึกความก้าวหน้าของเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กได้อย่างเหมาะสม ครูจะสามารถสร้างแนวคิดเชิงปรัชญาการสอนจากการแสวงหาคำตอบ (inquiry) โดยพยายามนำทฤษฎีไปใช้ในการสอนจริง (inactive theory active) พิสูจน์ความเชื่อของตนให้ปรากฏ (unexamined belief examined) และพัฒนาการสอนขึ้นเอง (borrowed practice owned)

เพื่อขยายความคำว่า “whole” ซึ่งหมายถึงลักษณะที่ครบส่วนเต็มระบบ ครบวงจร ภาพรวม ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นักการศึกษาหลายท่านใช้ศัพท์ว่า “องค์รวม” กู๊ดแมน ได้เขียนหนังสือเพื่ออธิบายคำว่า องค์รวม (whole) ให้เข้าใจชัดเจนในหนังสือ What's Whole in Whole Language? ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้จะเกิดความเข้าใจว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวมนั้นจะต้องพิจารณาและประสานความรู้ 3 เรื่องเข้าด้วยกันคือ

1. ความรู้ในเรื่องภาษา (a view of language)
2. ความรู้ในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ (a view of learning) และ

3. ความรู้ในเรื่องธรรมชาติและบทบาทของเด็กและครู (a view of kids and teachers)

กระบวนการ

บรรยากาศการเรียนภาษาในชั้นเรียนมีลักษณะเป็นการร่วมมือกันระหว่างครูและเด็กๆ ตั้งแต่การวางแผนคือคิดด้วยกันว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ทำอย่างไร จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร จะหาสิ่งที่ต้องการมาได้อย่างไร ใครจะช่วยทำงานในส่วนใด

การวางแผนจะมีทั้งแผนระยะยาว (long-range plans) เพื่อวางกรอบความคิดกว้างๆ และแผนระยะสั้น (short-range plans) ซึ่งเด็กและครูจะใช้ความคิดพูดคุยปรึกษากันเพื่อหารายละเอียดและขั้นตอนในการทำกิจกรรม

บทบาทของครูจะเป็นผู้หาวิธีการที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่เดิมให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งอาจเป็นการเล่าเรื่องที่เด็กเคยพบเห็น การเปิดโอกาสให้เด็กพูดจากความคิดหรือประสบการณ์ในขณะที่ฟังเรื่องจากหนังสือที่ครูเลือกมาอ่านให้ฟัง การจัดหาหนังสือที่เหมาะสมไว้ไว้ในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กมีโอกาสหยิบมาอ่านหรือพลิกดูเสมอเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับภาพความคิดและตัวหนังสือ ซึ่งครูไม่จำเป็นต้องสอนให้เด็กอ่านออก เช่น การอ่านแบบเรียนเล่ม 1 เล่ม 2 ที่เคยนิยมใช้มาแต่เดิม

การเขียนก็เช่นกัน เด็กไม่ควรถูกบังคับให้เขียนตัวพยัญชนะ คำประโยคตามที่ครูสั่ง แต่ในบรรยากาศการสอนแนวใหม่นี้ เด็กจะแสดงความต้องการให้ครูเห็นว่า เขาต้องการเขียนสิ่งที่มีความหมายสิ่งที่เขาอยากบอกให้ผู้อื่นเข้าใจ การเขียนในระยะแรกจึงเป็นการที่เด็กสร้างความคิด ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของเด็กและความต้องการสื่อความหมายให้ผู้อื่นทราบ จะเห็นว่าในระยะแรกเด็กจะเขียนเส้นขยุกขยิกคล้ายตัวหนังสือหรือเขียนสะกดบางคำได้ แต่ยังไม่ต้อง ครูที่เข้าใจแนวการสอนภาษาโดยของคร่ำม จะค่อยๆ ส่งเสริมความคิดความต้องการเขียนหนังสือของเด็ก โดยไม่ตำหนิให้เด็กแก้ไขสิ่งที่เขียนผิดในทันที แต่จะแนะให้เด็กสังเกตจากตัวอย่างต่างๆ ที่เด็กพบเห็นได้บ่อยๆ การสังเกตจะช่วยให้เด็กปรับการเขียนให้ถูกต้องได้ โดยไม่เกิดความรู้สึกผิดหรือถูกลงโทษ ซึ่งอาจจะมีผลทางทัศนคติของเด็กได้มาก ดังนั้นการสังเกตเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ครูจะต้องเฝ้าดูว่าเด็กแต่ละคนแสดงออกอย่างไร ครูจึงต้องมีบทบาทในการเฝ้าดูเด็ก (kid-watcher) เพื่อประเมินความสามารถและเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ที่เอื้ออำนวยการพัฒนาภาษาของเด็กด้วยตัวครูเองตลอดเวลา

การประเมินผลที่ครูพิจารณาจากการสังเกต การบันทึก การเก็บร่องรอยทางภาษาของเด็กขณะทำกิจกรรมต่างๆ และการสะสมชิ้นงานถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการประเมินการ

เรียนรู้ภาษาจากสภาพจริง (authentic forms of assessment) และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กมากกว่าการใช้แบบทดสอบทางภาษา

โมเดลการเรียนรู้แบบธรรมชาติ (Natural-Learning Model) ของดอน โฮลดาเวย์ (Don Holdaway) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดสภาพการณ์จริง (authenticity) และได้วิเคราะห์ให้เห็นความต่อเนื่องของสภาพการณ์จริง 4 ขั้นที่มีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ซึ่งได้แก่ การสาธิตหรือแสดงให้เด็กดู (demonstration) การมีส่วนร่วมของเด็กโดยมีผู้ใหญ่คอยสนับสนุน (participation) การที่เด็กพอใจทำสิ่งนั้นซ้ำด้วยตัวเอง (practice) และการแสดงความมั่นใจภูมิใจที่สามารถทำสิ่งใดได้สำเร็จ (performance) โมเดลการเรียนรู้แบบธรรมชาติมีส่วนสำคัญในการพัฒนาแนวคิดการสอนภาษาโดยรวมซึ่งเชื่อว่าการจัดสภาพการณ์จริง เป็นแก่นสำคัญในการเรียนรู้ภาษาและถือเป็นการสร้างปรัชญาการสอนภาษาของผู้สอนที่เห็นเหตุและผลของการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการพัฒนาการสอนในแต่ละครั้ง

2.10 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นพื้นฐาน(Brain-Based Learning)

สมองสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ เมื่อได้รับประสบการณ์เรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ฉันทนา ภาคบังข (2551, หน้า 91-94)ได้เสนอเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีสมองเป็นพื้นฐาน ดังนี้

การเรียนรู้จากการกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้โดยเด็กเป็นผู้ริเริ่ม เช่น การพูดหน้าชั้น ทักษะศึกษานอกสถานที่ การเรียนรู้ผ่านโครงการในสถานการณ์จริง

1. ครูควรมีความรู้และเข้าใจหลักการพัฒนาเด็ก
2. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของเด็ก
3. มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในการประมวลองค์ความรู้
4. การจัดกิจกรรม ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้คำถามและคำถามที่เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้
5. การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ระหว่างครูและเด็ก
6. การจัดสภาพแวดล้อม และสื่อที่หลากหลายให้เด็กมีการคิดและตัดสินใจในการทำกิจกรรม โดยผ่านประสาทสัมผัสทุกด้าน

การจัดประสบการณ์กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดและการพัฒนาสติปัญญาของเด็กระดับปฐมวัย ได้พัฒนานวัตกรรมและการออกแบบกระบวนการเรียนรู้หลายๆ แนวคิด มุ่งเน้นพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับวัยและเหมาะสมกับศักยภาพ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร BBL (Brain-Based Learning) เป็นการพัฒนาการคิดโดยใช้สมองเป็นพื้นฐานในการ

เรียนรู้สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพ และนวัตกรรมการเรียนรู้ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งจูงใจและน่าสนใจ
2. สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความตั้งใจและขับเคลื่อนโดยมีเป้าหมาย
3. สมองจะเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมาย
4. การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพสูงเมื่อสมองรับรู้ภาพและเสียงพร้อมกัน
5. การจัดระบบความคิดโดยใช้แผนภาพความคิดทำให้เกิดวงจรทางความคิด
6. สมองเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทำซ้ำ และฝึกทักษะ
7. การปฏิบัติจากสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง ผ่านการบูรณาการ การฟัง และการมอง นำไปสู่การเรียนรู้

8. เด็กจะเริ่มเรียนรู้และจัดระเบียบการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

รูปแบบการจัดการเรียนแบบ BBL

การพัฒนากระบวนการทางความคิดของเด็กเป็นการพัฒนาให้สมองเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายและเชื่อมโยงข้อมูลจากการรับรู้ของสมองเด็ก โดยผ่านประสบการณ์จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า มาพัฒนากระบวนการทางความคิดของเด็ก เป็นการสร้างความหมายของการเรียนของเด็ก ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้านความคิด
 - 1.1 ให้เด็กได้มีเวลาและโอกาสในการเล่นที่หลากหลาย
 - 1.2 ส่งเสริมการกล้าแสดงออกจากสถานการณ์จำลอง
 - 1.3 ให้เด็กศึกษาสิ่งต่างๆ โดยใช้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์
 - 1.4 ให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการสังเกตเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต
 - 1.5 ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาเข้าใจเกี่ยวกับสื่อมิติสัมพันธ์ต่างๆ
 - 1.6 ให้เด็กได้ศึกษา ฝึกทักษะ การพูด การเขียน การแสดงออก
 - 1.7 เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้สื่อ 2 มิติ และ 3 มิติ การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์

ที่หลากหลาย

2. การจัดการเรียนรู้ด้านการเคลื่อนไหว

การพัฒนาการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นการจัดการระบบ การควบคุม การสั่งการของระบบต่างๆ ที่ต้องได้รับการกระตุ้นกล้ามเนื้อและระบบโครงสร้างของร่างกาย โดยการให้เด็กได้ฝึกฝน และใช้ร่างกายทุกส่วนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยผ่านการเล่นที่หลากหลาย เพราะการเล่นจะช่วยระบายความเครียด พัฒนาการเรียนรู้และการรับรู้ เด็กช่วง 3-6 ปี มีการพัฒนาการเคลื่อนไหว

ต่างกัน เช่น อายุ 3 ปี ชอบการเคลื่อนไหวที่คล่องแคล่ว อายุ 4 ปี ชอบกิจกรรมที่ต้องพญูญักและอายุ 5 ปี ชอบการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้พละกำลังมาก ๆ การเล่นจำเป็นต้องเตรียมสมองให้พร้อมในการใช้งาน โดยสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริม ดังนี้

- 2.1 เด็กได้ทำกิจกรรมที่ต้องใช้เครื่องมือ และการประสานงานของตา
- 2.2 เด็กได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวที่ละเอียด เช่น การใช้กรรไกรตัดกระดาษ
- 2.3 เด็กได้รับประสบการณ์เคลื่อนไหวร่างกายที่สนุกสนาน ประกอบดนตรี
- 2.4 เด็กได้รับการฝึกประดิษฐ์สร้างสร้งงานศิลปะที่หลากหลาย
- 2.5 เด็กได้พัฒนาร่างกายจากกิจกรรมกลางแจ้ง และการเล่นเครื่องเล่นที่หลากหลาย
- 2.6 เด็กได้พัฒนาการเคลื่อนไหวและฝึกฝนการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบ

อุปกรณ์ต่างๆ

3. การจัดการเรียนรู้ด้านภาษา

กระบวนการพัฒนาทางภาษาเป็นการพัฒนากระบวนการคิด และการสื่อสาร ทักษะใช้ภาษาจึงมีความสำคัญสำหรับเด็กในการฟัง พูด อ่าน เขียน และสื่อสารเชื่อมโยงในสิ่งที่คิด ออกมาเป็นการพูด การเขียน เพื่อถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ การพัฒนาการเรียนรู้ภาษา สามารถพัฒนาเด็กได้ ดังนี้

- 3.1 ให้เด็กฟังบทเพลง บทร้อง บทกล่อม ที่มีจังหวะและท่วงทำนอง
- 3.2 คอยสอนภาษาเด็กแบบธรรมชาติมากกว่าสอนแบบหลักภาษา
- 3.3 อ่านหนังสือให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ
- 3.4 จัดกิจกรรมให้เด็กได้ฝึกพูดและใช้ภาษาในการสื่อสาร
- 3.5 ฝึกพัฒนาการฟัง การใช้เสียง และการสร้างภาษาเองจากการเล่นและ

สถานการณ์จำลอง

- 3.6 ฝึกให้เด็กเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างภาษาพูด และภาษาเขียน
- 3.7 ให้เด็กใช้ภาษาหลายรูปแบบ เช่น ภาษาท่าทาง ภาษาดนตรี การสื่อ

ความหมายด้วยภาพวาด เป็นต้น

4. การจัดการเรียนรู้ด้านศิลปะและการสร้งสรรค์

การพัฒนาศิลปะและการสร้งสร้งงานศิลปะ เป็นกระบวนการคิดและการ แสดงออกเป็นงานศิลปะ เพื่อให้เด็กได้เชื่อมโยงความคิด จินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ การจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการคิดโดยผ่านงานศิลปะสามารถส่งเสริมได้ ดังนี้

- 4.1 เริ่มเรียนศิลปะจากธรรมชาติ
- 4.2 ฝึกให้เด็กสะท้อนตนเองโดยผ่านงานศิลปะ

- 4.3 ฝึกให้เด็กสื่อสารความคิดโดยใช้งานศิลปะและการวาดภาพ
- 4.4 ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการคิดจากงานปั้น และคิดเข้าสร้างสรรค์
- 4.5 จัดเอกสารให้เพียงพอในการทำงานศิลปะ
- 4.6 เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสทุกด้านในการสร้างสรรค์งานศิลปะ
- 4.7 เปิดโอกาสให้เด็กทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะที่หลากหลาย
- 4.8 เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกและนำเสนอผลงานของตนเอง
- 4.9 ฝึกฝนให้เด็กอิสระในการสร้างสรรค์งานศิลปะโดยใช้สื่อที่หลากหลาย
- 4.10 ควรมีการจัดแสดงผลงานทางศิลปะเพื่อสร้างความมั่นใจ
- 4.11 บูรณาการวัฒนธรรมและศิลปะให้เชื่อมโยงกัน

5. การจัดการเรียนรู้ด้านอารมณ์และจิตใจ

การพัฒนาอารมณ์และจิตใจเป็นผลจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับ

สิ่งแวดล้อม เด็กจะได้เรียนรู้การปรับตัวและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมโดยการเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน การแสดงด้วยความรักความสัมพันธ์กับผู้อื่น การเข้าใจ ความต้องการของตนเองและผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคลิกภาพให้เด็ก แนวทางในการส่งเสริมด้านอารมณ์และจิตใจประกอบด้วย

- 5.1 让孩子แสดงออกความรู้สึกด้วยการพูด การแสดงดนตรี การเต้น ศิลปะ เพื่อสะท้อนความคิดของเด็ก
- 5.2 让孩子有ประสบการณ์在玩耍中与别人一起并练习在遇到问题时解决
- 5.3 让孩子表达出各种各样的真实情况 例如 害怕 害羞 愤怒 悲伤 兴奋
- 5.4 设计各种各样有趣且适合所有孩子的小组活动和大型活动 帮助孩子建立自信和友谊 在小组中
- 5.5 让孩子学会在人际交往中表达自己的感受和想法 并学会倾听别人的感受和想法
- 5.6 让孩子了解自己的情绪和想法 并学会表达自己的感受和想法
- 5.7 让孩子学会表达自己的感受和想法 并学会倾听别人的感受和想法

6. การจัดการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ห้องเรียนที่กว้างขวาง มีอุปกรณ์ ของเล่น อย่างเพียงพอ มีสื่อที่หลากหลายในการกระตุ้นการเรียนรู้ของสมองเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการคิดของเด็ก แนวทางการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ประกอบด้วย

- 6.1 ห้องเรียนที่เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น ห้องดนตรี ห้องสมุด ของเล่น
- 6.2 ห้องเรียนที่ตกแต่งเพื่อกระตุ้นการทำงานของสมอง
- 6.3 อุปกรณ์ ของใช้ มีการจัดอย่างเป็นหมวดหมู่หยิบใช้ได้สะดวก
- 6.4 การจัดมุมเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหน่วยและสาระการเรียนรู้
- 6.5 บอร์ด ป้ายนิเทศสำหรับแสดงผลงานเด็ก และนำเสนอกิจกรรมที่เด็กได้ทำผ่านมา
- 6.6 มุมการเรียนรู้ เช่น มุมหนังสือ บล็อก มุมวิทยาศาสตร์ มุมคณิตศาสตร์

มุมหุ่น และมุมของเล่นสัมผัส(สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้, 2550)

นวัตกรรมการศึกษาระดับปฐมวัยได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อเป็นการแนะแนวให้แก่ครูและสถานศึกษา พิจารณาเลือกจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็ก นวัตกรรมบางรูปแบบมีกระบวนการที่ชัดเจน และสามารถนำมาใช้เชื่อมโยงผสมผสานกับนวัตกรรมรูปแบบอื่นได้ ครูจึงควรพิจารณาและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะพัฒนาเด็กไปในทิศทางใด หรือนำรูปแบบนวัตกรรมใด มาพัฒนาเด็ก ทักษะด้านใดบ้าง โดยอาจเลือกจัดกิจกรรม สาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนของนวัตกรรมระดับปฐมวัย โดยประกอบด้วย นวัตกรรมการสอนแบบโครงการ นวัตกรรมการสอนแบบ BBL นวัตกรรมการสอนแบบไฮสโคป นวัตกรรมการสอนแบบมอนเตสซอรี นวัตกรรมการสอนแบบภาษาธรรมชาติ นวัตกรรมการสอนแบบเรกจิโอ นวัตกรรมการสอนแบบวอลดอร์ฟ และนวัตกรรมการสอนแบบนิวโอฮิวแมนนิส เป็นต้น โดยควรพิจารณาทั้งหลักการ จุดประสงค์ กระบวนการ และผลที่จะเกิดแก่เด็ก ซึ่งนวัตกรรมที่ดีควรบูรณาการทักษะ และพัฒนาการได้ครบทุกด้าน ควรเป็นนวัตกรรมที่เปิดโอกาสให้ได้มากที่สุดตามความเหมาะสมของเด็ก สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลายรูปแบบ มีเทคนิค วิธีการหลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งตัวเด็กเอง ครู ผู้ปกครอง เป็นต้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน สรวงพร กุศลส่ง (2552, หน้า 383)

3. การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning)

3.1 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งมีความเชื่อเรื่องความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับนักจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Psychology) ที่ให้ความสำคัญใน

ฐานะที่ผู้เรียนเป็นปัจเจกบุคคล และมีแนวคิดว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ และมีความโน้มเอียงที่จะใส่ใจใฝ่รู้ ขวนขวายเรียนรู้ด้วยตนเอง มนุษย์สามารถรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเองและถือว่าตนเองเป็นคนที่มีความ

1. กระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเองกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเองเริ่มจากการประเมินความต้องการของตนเอง (Assessing Needs) แล้วกำหนดจุดมุ่งหมาย (Setting goals) กำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ (Specifying learning content) โดยกำหนดระดับความยากง่าย ชนิดของสิ่งที่ต้องการเรียน พิจารณาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการเรียน ความต้องการความช่วยเหลือ แหล่งทรัพยากร ประสบการณ์ที่จำเป็นในการเรียน

2. ลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองมีหลายลักษณะด้วยกัน เช่น การทำสมุดบันทึกส่วนตัว เพื่อใช้บันทึกข้อมูลความคิดเรื่องราวต่างๆ ที่เราได้เรียนรู้หรือเกิดขึ้นในสมองของเรา สมุดนี้จะช่วยเก็บสะสมความคิดที่ละน้อยเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างไกลออกไป โดยกำหนดโครงการเรียนรู้รายบุคคลที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะเรียนรู้อย่างไร

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากเพราะจะทำให้กลายเป็นคนที่ขยันแสวงหาความรู้ใส่ตัวเองและความรู้ที่ได้มาอาจจะนำมาใช้ประโยชน์ได้เมื่อมีความจำเป็น เพราะการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ไม่ยากถ้ามีความขยันหมั่นเพียร การเรียนรู้ด้วยตนเองมีวิธีการที่หลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคลซึ่งการนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนควรปฏิบัติดังนี้

1. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active) กล่าวคือเป็นผู้ที่มีใจเพียงรับข้อมูลความรู้เท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูล/ประสบการณ์ต่างๆ และสร้างความหมายของสิ่งนั้นด้วยตนเอง

2. ครูควรสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (sociomoral) ให้เกิดขึ้นเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้ การร่วมมือการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและบุคคลอื่นจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขวางขึ้น

3. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนนำตนเอง และควบคุมตนเองในการเรียนรู้

4. ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ ทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ให้คำปรึกษา แนะนำทางด้านวิชาการ ด้านสังคมให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. ครูควรประเมินผลในลักษณะที่เป็น goal free evaluation กล่าวคือ เป็นการประเมินตามจุดมุ่งหมายของผู้เรียนแต่ละคนและการวัดผลควรใช้วิธีการหลากหลายโดยอาศัยบริบทจริง เนื่องจากการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ขึ้นกับความสนใจและการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

ลักษณะของคนซึ่งสามารถเรียนรู้แบบนำตนเองไม่ได้มีอยู่ในตัวทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยซึ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและระบบการศึกษาในโรงเรียนของคนไทยส่วนใหญ่ ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็น สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) ได้เสนอแนวคิดในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้

1. จากระบบที่คนไทยมีความคุ้นเคยกับการพึ่งพาผู้อื่น คุ้นเคยกับการถูกบอกให้ทำ ให้เชื่อฟังครูอาจารย์ ดังนั้นการที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้ด้วยตัวเองทันทีจึงเป็นสิ่งที่ยาก สิ่งที่ผู้สอนควรทำ คือ ให้ความช่วยเหลือมากในช่วงแรกและลดความช่วยเหลือลงทีละน้อย

2. จัดประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้บุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้หรือทำด้วยตนเอง ให้ตอบคำถาม ให้แสดงความคิดเห็น ให้เปรียบเทียบ ให้บอกความแตกต่าง ให้ทำเป็นประจำ ให้ร่วมทำ มอบหมายความรับผิดชอบให้

3. ผู้สอนบอกและให้ผู้เรียนทดลองทำ

4. ให้ผู้เรียนทำด้วยตนเองโดยผู้สอนไม่ได้ช่วยเหลือ

5. ลดการจับบังคับให้น้อยลง ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในโอกาสที่

เหมาะสม

การ์ดเนอร์ (Gardner, 1992) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า มนุษย์ไม่ควรมองข้ามความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวเอง การดึงความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ในตนเองออกมาใช้ได้จะนำมาซึ่งหนทางของความสำเร็จของชีวิตได้ ผู้ที่เรียนรู้ด้วยวิธีนำตนเองออกมาใช้ได้จะนำมาซึ่งหนทางของความสำเร็จของชีวิตได้ ผู้ที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงไม่ควรดำเนินชีวิต เพื่อต่อสู้ดิ้นรนให้ผ่านพ้นไปเพียงวัน ๆ เท่านั้นแต่ควรมีลักษณะของผู้ที่เป็นคนช่างคิด ช่างประดิษฐ์ ความมีไหวพริบ ความช่างสงสัย การชอบเรียนรู้มีความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความรักและมีความทะเยอทะยาน ผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าวในที่สุดสามารถสร้างระบบการเรียนรู้ที่เป็นของตนเองได้ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและจะสามารถสร้างระบบการเรียนรู้ที่เป็นของตนเองได้ และจะไม่หยุดการศึกษาไว้แค่เพียงเรียนจบไปจากโรงเรียนแล้วเท่านั้น แต่จะมี

การศึกษาอย่างต่อเนื่องไปตลอด โดยมีความคิดว่าโลกที่เขาอาศัยอยู่นั้นคือห้องเรียนของเขา ประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต คือครูที่ดีและเขาจะสามารถดำเนินชีวิตโดยปราศจากความหวาดกลัว

โรเจอร์ (Rogers, 1969, p. 20) ได้เสนอแนวความคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ว่า ผู้ที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ต้องมีลักษณะความรับผิดชอบสูงเป็นบุคคลที่มีชีวิตชีวาและมีการตอบสนองต่อสังคมรอบด้าน มีความสุขุมรอบคอบ มีการคำนึงถึงความสามารถที่เป็นไปได้ของตนเองในขณะนั้นความรับผิดชอบนั้น ไม่เพียงแต่คิดว่าทุกสิ่งที่จะต้องไม่มีความผิดพลาดแต่ต้องคิดว่าผลที่เกิดตามมาจากการกระทำของเขานั้นเป็นอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตนเองต่อไป

โอเวอร์สตริต (Overstreet, 1949, p. 7) ได้กล่าวถึงแนวความคิดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควรมีเกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ซึ่งผู้ที่อยู่ในวัยใหญ่นั้นไม่ควรเป็นผู้ที่ทำอะไรสำเร็จแล้วหยุดความสำเร็จของตนเองไว้เพียงแค่นั้น ผู้ที่ดำเนินชีวิตจนพบกับความมั่นคงแล้วควรมีการนำพาตนเองให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นมีความสุขุมรอบคอบ ไม่ควรแค่เพียงสร้างสัมพันธภาพกับครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน แต่ควรมีการเรียนรู้ที่จะเป็นคนใหม่อยู่เสมอ โดยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และทำอย่างต่อเนื่องด้วยความเคยชิน

Tough (1976, p. 3) ได้เสนอแนวคิดในการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดโครงการเรียนด้วยตนเอง (Self- Project Learning) โดยอธิบายถึงการกำหนดโครงการเรียนด้วยตนเองว่าเป็นการตัดสินใจและการวางแผนในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ ประการแรกคือการศึกษาที่ผู้เรียนจะต้องคิดพิจารณาว่าตนเองต้องการจะเรียนอะไร และทำไมต้องเรียน เมื่อตัดสินใจแล้วก็จะต้องวางแผนในขั้นตอนการเรียนรู้ทั้งหมดด้วยตนเอง โดยจะต้องรับผิดชอบในการที่จะเลือกเรียนคนเดียวหรือเรียนแบบเป็นกลุ่ม หรือจะเลือกเรียนจากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ก็ได้ เมื่อผู้เรียนได้ตกลงใจในการกำหนดโครงการเรียน ซึ่งเป็นการกำหนดแผนด้วยตนเอง และนั่นก็คือเหตุผลที่ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบต่อตัดสินใจรายละเอียดทั้งหมดนั้นโดยเฉพาะในการวางแผนการเรียนรู้มีรอบคอบ ซึ่งบางครั้งผู้เรียนต้องตัดสินใจที่จะหยุดการเรียนหรือจะเรียนต่อไป

เฟอร์และคณะ (Faure and Others, 1972) อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยเน้นว่า สภาพของสถานศึกษาในอนาคต ควรต้องให้ผู้เรียนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนได้ด้วยตนเอง แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รูปแบบของการศึกษาจะกลายเป็นของแต่ละบุคคลที่จะวางแผนการเรียนด้วยตนเอง การศึกษาแบบนี้เป็นโฉมหน้าใหม่ที่ควรมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในทศวรรษหน้า การเรียนการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงลักษณะของผู้เรียนที่จะเข้าไปใกล้กับความเป็นครูให้กับตนเอง ควรมีการปลูกฝังมาตั้งแต่ในวัยเด็กและวัยรุ่นโดยผ่านกระบวนการจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

Knowles (1975, pp. 14-20) ได้นำเสนอข้อสรุปตามแนวทฤษฎีมนุษยนิยม เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์กับการเรียนรู้โดยการนำตนเอง ดังนี้ 1) มนุษย์เติบโตด้วยความสามารถและความต้องการที่จะนำตนเอง 2) ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแหล่งความรู้สำหรับการเรียนรู้ 3) บุคคลแต่ละบุคคลเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการจะกระทำในชีวิตของตนเอง 4) ธรรมชาติของการเรียนรู้ผู้ใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่มีปัญหาเป็นศูนย์กลาง และ 5) ผู้เรียนที่เรียนรู้แบบนำตนเองได้รับแรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความต้องการที่จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ความอยากรู้อยากเห็น ความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จและความพอใจในความสำเร็จนั้น ทั้งนี้ Knowles (1975 : 19-25) ได้เสนอทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy) โดยมีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นดีที่สุดเมื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดวิธีการและเทคนิคการเรียนการสอนด้วยตนเอง ทั้งนี้ควรใช้สัญญาการเรียน (Learning Contract) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนแบบตนเอง วิธีการที่สามารถช่วยสนับสนุนการเรียนแบบนำตนเอง อยู่บนสมมุติฐานของการเรียนรู้ 4 ด้าน Knowles (1980 : 43-44) คือ ด้านมโนทัศน์ของผู้เรียน (Self-concept) ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน การนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ร่วมกัน และการนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ ต่อมาเป็นด้านประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ประกอบด้วย ความสำคัญของการนำประสบการณ์มาเป็นเทคนิคการเรียนการสอน ความสำคัญของการนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปปฏิบัติ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ด้านที่สามเป็นด้านความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ซึ่งเป็นความพร้อมในเรื่องของเวลาสำหรับการเรียนรู้ และการจัดกลุ่มผู้เรียน และด้านแนวทางการเรียนรู้ (Orientation to Learning) ได้แก่ แนวทางการเรียนรู้ในแบบผู้ใหญ่ แนวทางการเรียนรู้ตามหลักสูตรและการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้

กุกลิเอลมีโน (Guglielmino, 1977) กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่พัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวผู้เรียน โดยต้องอาศัยเงื่อนไขของการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องกำหนดแผนโครงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและมีการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมลักษณะของผู้เรียนประกอบด้วยเจตคติ ค่านิยม และความสามารถของผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้สูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของ อินทิรา รอบรู้ (2553, หน้า 80) อาจกล่าวได้ว่า การเรียนแบบนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนที่สนับสนุนให้บุคคลมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวตัดสินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองโดยมุ่งเน้นให้รู้จักการศึกษาตัวตนที่แท้จริงก่อนที่จะการวางแผนแสวงหาความรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ องค์ประกอบของกระบวนการเรียนแบบนำตนเองที่สำคัญได้แก่ การพิจารณาความต้องการที่

แท้จริงในการเรียนรู้ของตนเอง การกำหนดโครงการเรียนรู้ของตนเอง การใช้สัญญาการเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนที่ชัดเจนและอยู่ในกรอบที่สามารถทำได้จริงการวางแผนการแสวงหาความรู้โดยการกำหนดแหล่งทรัพยากรการเรียน ทั้งที่เป็นบุคคลและวัตถุอุปกรณ์ที่สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ได้ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่สนับสนุนการเรียนรู้ของตนเองให้บรรลุเป้าหมายมีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียนในการประเมินนั้นต้องมีหลักฐานยืนยันความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้ของตนเองโดยการใช้วิธีการสะสมผลงานและการทำบันทึกกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2552, หน้า 20-21) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสอนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองว่า การสอนโดยวิธีนี้นี่มุ่งผลของการเรียนการสอนที่ต่อเนื่องจากการที่มีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติและความสามารถที่จะปฏิบัติได้ โดยมีความต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความสามารถที่แตกต่างของแต่ละบุคคล ลักษณะการศึกษาด้วยตนเองผู้เรียนต้องมีอิสระในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ

1. เป็นรายบุคคล (Individualization)
2. กำหนดแผนการศึกษาด้วยตนเอง (Self-direction)
3. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (Some-interaction)

ความสำคัญของการศึกษาดด้วยตนเองนี้ พิจารณาถึงผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความสามารถในการเรียน การเรียนเร็วช้าต่างกัน การเรียนจะดีขึ้นถ้าผู้เรียนมีแรงจูงใจได้รับรู้ผลการเรียนเร็วและมีส่วนร่วมในงานของตนเอง

ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์ (2551) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มแสวงหาคำประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่

1. การหาความจำเป็นของการเรียนรู้ของตน (Learning Goals)
2. การตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้ (Learning Goals)
3. การแสวงหาแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวัสดุและเป็นคน (Learning Resources)
4. การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตน (Learning Strategies)
5. การประเมินผลการเรียนรู้ของตน (Learning Evaluation)

3.2 ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระหายใคร่รู้สามารถเรียนรู้เรื่องต่างๆ ที่มีอยู่ได้มากที่สุดและจะดำเนินการศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ

สมาชิกในสังคมและสนับสนุนสภาพ “สังคมแห่งการเรียนรู้” เป้าหมายที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองคือการพัฒนาผู้เรียนให้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองไว้หลายท่าน ดังนี้

โนลส์ (Knowles, 1975, p. 18) ให้ความหมายการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ กระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความคิดริเริ่มในการเรียน มีการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียน เป้าหมายของการเรียน มีการเลือกสื่อการเรียนรู้และข้อมูลความรู้ ซึ่งใช้ในการประกอบการเรียน ตามความเหมาะสมด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงมีการเรียนและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป เช่น การวางแผนการเรียนด้วยตนเอง (Self-planned - learning) การศึกษาแบบอิสระ (Independent learning) การศึกษาส่วนตัว (Self Education) การเรียนแบบนี้ปัญหาอยู่ตรงที่ผู้เรียนจะแยกตัวไปศึกษาส่วนตัวอย่างอิสระและภายใต้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้จากอาจารย์ ผู้สอน ผู้ชำนาญการในเรื่องต่าง ๆ ที่ปรึกษา บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้และกลุ่มเพื่อนๆ เป็นต้น

Tough (1976, p. 3) ได้อธิบายถึงการเรียนแบบนำตนเองไว้ คือ การที่บุคคลตัดสินใจว่าต้องการที่จะเรียนอย่างแน่วแน่ ทั้งในด้านความรู้หรือทักษะ โดยที่ผู้ที่ต้องการจะเรียนนั้นมักจะแสวงหาผู้สอน เพื่อให้กระบวนการในการเรียนรู้ให้ แทนที่จะสอนรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด บุคคลนั้นอาจตัดสินใจกระทำการเป็นผู้สอนตนเอง และรับหน้าที่เป็นผู้รับหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนการเรียน ตั้งแต่และปฏิบัติการตามโครงการการเรียนรู้ (Learning Project) ซึ่งพฤติกรรมในลักษณะนี้ Tough เรียกว่า “ Self-Teaching ” ส่วนบุคคลที่เรียนรู้ด้วยวิธีการนี้ ใช้คำว่า “ Self-Teaching ” ในปี 1972 Tough ได้ใช้คำว่า “ Self-planned learning ”

กริฟฟิน (Griffin, 1983) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหมายถึงการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งมีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดิกสัน (Dixon, 1992) อธิบายว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งเป้าหมายในการเรียน แสวงหาผู้สนับสนุน แหล่งความรู้ สื่อการศึกษาที่ใช้ในการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้ผู้เรียนอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรืออาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ได้ ในการกำหนดพฤติกรรมตามกระบวนการดังกล่าว

Skager (1978, p. 25) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบการนำตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ และประสบการณ์เรียนรู้ ตลอดจนความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน และการประเมินผล

กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือ

สเคเจอร์และเดฟ (Skager and Dave, 1977, p. 133) อธิบายว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติ

ฮิมสตรา (Hiemstra, 1994, pp. 5394-5395) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนรับผิดชอบในด้านการปฏิบัติ และการประเมินผลความพยายามในการเรียนรู้ของตนเองเป็นลักษณะซึ่งทุกคนมีอยู่ระดับหนึ่งในทุกสถานการณ์ การเรียนรู้ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนแยกตัวออกจากผู้อื่น ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้และทักษะที่ได้จากการศึกษาจากสถานการณ์หนึ่งไปยังสถานการณ์อื่นได้

บอริช (Borich, 1992, p. 286) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็นทั้งวิธีเรียนและวิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างกระตือรือร้น เพื่อให้ได้ความรู้โดยผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนในระดับสูง ได้แก่ การใช้เหตุผล การคิดแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่า การได้รู้ ได้เข้าใจและนำไปใช้ ซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ในขั้นต่ำที่เกิดได้ในการเรียนโดยทั่วไป

สมคิด อิศระวัฒน์ (2541, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ต้องการก็ได้ ผู้เรียนจะวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจงแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้นั้น ๆ

อินทรา รอบรู้ (2553, หน้า 80) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง กระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเริ่มตั้งแต่มีความคิดริเริ่มที่ต้องจะเรียนในขอบเขตที่ตนเองสนใจ วินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง วางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ ทั้งบุคคลกร และสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเรียนรู้นั้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดอย่างชัดเจน โดยการทำสัญญาการเรียนรู้ เพื่อควบคุมการเรียนรู้นั้นดำเนินสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพในขอบเขตของเวลาที่ตนเองกำหนดไว้ รวมถึงการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองทั้งในระหว่างการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ซึ่งอาจได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลอื่นๆ เช่น ผู้สอน เพื่อน หรือบุคคลในสังคม หรือไม่ก็ได้

ทองจันทร์ หงส์คารมภ์ (2551) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มแสวงหาองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาจอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่อาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น

พวงรัตน์ จันทรเฑียร (2545, หน้า 15) ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ว่าหมายถึงกระบวนการที่บุคคลแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผน มีทักษะในการขวนขวายหาความรู้ มีการวัดและประเมินผลตนเอง

สรรรักษ์ ห่อไพศาล(2552) การเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ กระบวนการศึกษาของบุคคล โดยเริ่มจากความต้องการการเรียนรู้จุดมุ่งหมาย มีการวางแผนการเรียนรู้ สามารถระบุแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้ มีการวัดและประเมินผลตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีข้อสังเกตว่า นักการศึกษาใช้คำต่างๆ ดังต่อไปนี้ ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) เช่น การเรียนรู้แบบนำตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้แบบรายบุคคล การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ใช้คำว่า หรือการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ผลการศึกษาความหมายดังกล่าวทำให้สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self directed Learning) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบควบคุมการเรียนรู้และปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ผู้เรียนต้องวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ที่แท้จริงของตน กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้โดยเลือกออกแบบยุทธวิธีการเรียนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ การกำหนดสื่อการเรียนรู้ แหล่งความรู้และเลือกผู้ชำนาญการศึกษาศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง บรรยากาศที่เป็นอิสระ โดยจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและมีอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา

การเรียนรู้แบบนำตนเองให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนในการเรียนรู้และเชื่อในศักยภาพที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์โดยผู้เรียนมีแรงจูงใจจากภายในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการนำจากภายในตัวผู้เรียนที่จะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิตและเป็นการเรียนรู้แสวงหาความรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นการเลือกหรือปรับเนื้อหาสาระสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการและควบคุมตนเองโดยมีกระบวนการให้ผู้เรียนได้ริเริ่มวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองหาวิธีไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้พร้อมกับสะท้อนความคิดในความสำเร็จช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของตนเองโดยค้นพบความสามารถและสิ่งที่มีคุณค่าในตนเองที่เคยมองข้ามไป

โนลส์ (Knowles, 1975, pp. 36-37) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ ดังนี้

1. คนที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่าดีกว่าคนที่เพียงผู้รับหรือรอให้ครูถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เท่านั้น คนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย

และมีแรงจูงใจสูง สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับคำสอนแต่อย่างเดียว

2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติมากกว่าคือเมื่อตอนเล็ก ๆ เป็นธรรมชาติที่จะต้องฟังฟังผู้อื่น ต้องการผู้ปกครองปกป้องเลี้ยงดูและตัดสินใจแทนให้ เมื่อเติบโตมีพัฒนาการขึ้นก็ค่อย ๆ พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอิสระไม่ต้องฟังฟังผู้ปกครอง ครูและผู้อื่น การพัฒนาเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัวของตัวเองและชี้นำตนเองได้มากขึ้น

3. พัฒนาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด มีศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนที่จัดแก่นักเรียนนอกมหาวิทยาลัย และอื่นๆ อีกรูปแบบของการศึกษาเหล่านี้ล้วนผลักภาระรับผิดชอบไปให้เป็นผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นความอยู่รอดของชีวิต ในฐานะที่เป็นบุคคลและเผ่าพันธุ์มนุษย์ เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นโลกใหม่ที่แปลกไปกว่าเดิม ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอและข้อเท็จจริงเช่นนี้เป็นเหตุผลไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ (2540, หน้า 15) กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้มนุษย์เราสามารถเริ่มต้นด้วยตนเอง ซึ่งการเริ่มต้นด้วยตนเองจะเป็นพลังผลักดันให้การเรียนรู้นั้นประสบความสำเร็จถ้ามีความตั้งใจมุ่งมั่นหมายและมีแรงจูงใจสูงส่งเสริมให้เรามีความเป็นอิสระในตนเอง ในการคิดวางแผน การกำหนดขั้นตอน ในการเรียนรู้ต่าง ๆ เราสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดไปทั้งนี้เพราะการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จัดเฉพาะใครคนใดคนหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแต่เป็นการศึกษาตลอดชีวิต

ทองคำ จิตอามาตย์ (2540, หน้า 19) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ว่าจัดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับศักยภาพของผู้เรียนตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนโดยที่ยอมรับตัวผู้เรียนทุกคน มีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ เพื่อที่จะทำให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุข

สมคิด อิศระวัฒน์ (2541, หน้า 38) กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นวิธีการไขว่คว้าหาความรู้อย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ การเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลซึ่งมีความกระหายใคร่รู้ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้มากที่สุดและจะดำเนินการศึกษาอย่างต่อเนื่องได้โดยไม่ต้องมีใครบอก ตนเองเป็นผู้คิดริเริ่ม

วางแผนการศึกษาไปจนจบกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับบุคคลในการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

จากที่กล่าวมาจะสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับทุกคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ สามารถพัฒนาความรู้ พัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้อยู่เสมอและจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขซึ่งจะเป็นการสร้างบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

3.3 องค์ประกอบและลักษณะของการเรียนรู้แบบนำตนเอง

โนวเลส (Knowles, 1975) ได้ระบุถึงองค์ประกอบ 4 ประการของลักษณะของการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) ลักษณะของผู้เรียน และ 4) กระบวนการเรียน โดยรายละเอียดขององค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง อธิบายได้ดังนี้

1. ผู้สอนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการจัดการ เพื่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน

1.1 การเตรียมการเพื่อการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องมีความแตกต่างระหว่างบุคคล และตอบสนองความต้องการระหว่างบุคคลของผู้เรียนโดยจัดการเรียนการสอนที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสามารถของผู้เรียน ใช้อุปกรณ์และวิธีการสอนหลายวิธี การให้งานหรือสอนจะต้องคำนึงถึงอุปกรณ์ในด้านเวลา ขนาดของชั้นเรียน ความสามารถที่แตกต่างกัน ภูมิหลังของผู้เรียน และอุปกรณ์การสอนพยายามจัดการสอนให้ดีที่สุด ด้วยข้อจำกัดขององค์ประกอบเหล่านั้น ใช้การวางแผนร่วมกับผู้เรียน ใช้กระบวนการกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องพยายามจัดผู้เรียนเป็นรายบุคคล และต้องพยายามให้ผู้เรียนได้รู้จักกันด้วย การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน ความเอาใจใส่ในผู้เรียนจะทำให้บรรยากาศในการเรียน มีการปรึกษาหารือกันได้ง่ายขึ้น อาจารย์กับบุคลากรในสถานที่ฝึกปฏิบัติจะต้อง มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสนใจ และช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ ในการสอนทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

1.2 การสนับสนุนการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ (Student-Centered Learning) เพื่อให้ผู้เรียน เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) ตลอดไปนั้น ผู้สอนจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของตนจากการเป็นผู้ป้อนความรู้เพียงฝ่ายเดียวมาสู่การเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitator) ของผู้เรียนมีการกระตุ้นให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือเป็นผู้ร่วมคิด และเป็นเพื่อนกับผู้เรียน ผู้สอนควรเป็น ผู้นำอำนวยความสะดวก มากกว่าการเป็นผู้ควบคุมการสอนนั้นควรอยู่ในบรรยากาศของ ความเชื่อไว้วางใจ และเอื้ออาทร ทำให้ผู้เรียน ได้รับการสนับสนุนในการเรียนรู้ประสบการณ์ทางคลินิก

ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความรู้ ทางวิชาการที่เข้มแข็ง สามารถ ถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี โดยใช้คำถาม กระตุ้นความคิดค้นคว้า ผู้สอนควรเตรียมคำถามเพื่อ จูงใจให้ผู้เรียนอยากตอบ อยากเรียน ผู้สอน จะต้องมีความสามารถให้คำแนะนำหรือชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง รวมถึง การเฉลยคำตอบ เมื่อมีการซักถาม หรือทดสอบมีการชมเชยให้กำลังใจ เมื่อผู้เรียนแสดงความคิดเห็น จะทำให้ผู้เรียน แสดงความคิดเห็นมากขึ้น การแนะนำแหล่งข้อมูลและการใช้แหล่งข้อมูลเพื่อการ ค้นคว้าก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน เพราะห้องสมุด เป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการเรียนรู้ แบบนำตนเอง การ เรียนรู้ที่สมบูรณ์ผู้สอนมีการแนะนำผู้เรียนในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ จะช่วยให้ ประสิทธิภาพ การ สอนของผู้สอนดีขึ้น ผู้สอนจึงเป็นผู้มีความสำคัญที่จะชี้แนะแหล่งทรัพยากรข้อมูลทางการศึกษา ทั้ง ที่อยู่ภายใน สถาบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ เพราะการใช้เวลาในการค้นหาเอกสาร ตำราที่มากเกินไป อาจจะมีผลกระทบต่อ ความสนใจ และความตั้งใจในการเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้เรียนต้องใช้เวลา สำหรับการเรียนรู้กิจกรรมอื่นๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ลักษณะ บุคลิกภาพ ทักษะของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน และวิชาที่สอน บรรยากาศในชั้นเรียน และทักษะในการสอนยังมี ส่วนช่วย ให้ประสิทธิภาพการสอน ของผู้สอนดีขึ้น ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนตระหนักสนใจ ผักผ่อน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จัดโอกาส และสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามแนวทางของ ตน อำนวยความสะดวก ให้นักศึกษาไปสู่การเรียนรู้ได้ตรงตามเป้าหมาย ที่วางไว้เสริมสร้าง บุคลิกภาพ ให้เป็นของตัวเองมีทักษะกว้างขวางเกิดความริเริ่มต่างๆ ขึ้น ตรวจสอบ และติดตาม ความก้าวหน้า ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 การร่วมกันเรียนรู้ การให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้นั้นจะต้องจูงใจให้ผู้เรียนปรับ ความเชื่อ และ การรับรู้ของตนให้รับรู้สิ่งต่างๆ เปลี่ยนไปจากเดิมและแสดงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป จากเดิมเช่น กันการให้ผู้สอนจะโน้มน้าวผู้เรียนให้ปรับความเชื่อ และการรับรู้ที่ผู้สอนจะต้อง แสดงให้เห็นว่าผู้สอนให้ความสำคัญกับความรู้ลึกของนักศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ใส่ใจ และ ตอบสนองความคิดเห็นของนักศึกษาเพราะการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นร่วมกัน มี การรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้สอนนั้นเป็นทั้งผู้เรียน และผู้สอนในเวลาเดียวกัน ผู้สอนจะเรียนรู้ในขณะที่สอนถ้าผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการสอน การคิดวิเคราะห์รวบรวมข้อมูล เลือกใช้วิธีการเสนอความคิดต่อผู้เรียน และเมื่อสอนเสร็จสิ้นแล้วยังต้องมีการประเมินผลการสอน ซึ่งผู้สอนจะประจักษ์ว่า ตนเองจะมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ส่วนทางผู้เรียนนั้นก็จะเป็นทั้งผู้สอน และ ผู้เรียนด้วยเช่นกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับผู้สอน ผู้เรียน และผู้สอนเกิดการ ยอมรับซึ่งกันและกัน มีการกระตุ้นให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้ศักยภาพของตน อย่างเต็มที่การจัดการเรียนการ สอนนั้น ผู้สอนจะต้องตระหนักว่าผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับอย่างเดียวจะต้องเป็นผู้ให้ด้วย ผู้สอน จะต้องมีบทบาทกับผู้เรียนด้วย เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน เพื่อจะได้จัดการ

สอนให้ยิ่งขึ้นนอกจากนี้บรรยากาศของการเรียนการสอน จะต้องเป็นแบบเปิดเผยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ไว้วางใจ มีการยอมรับความสามารถของตนเอง

1.4 การส่งเสริมพัฒนาการในฐานบุคคล ผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอน ให้เป็นแบบเปิดเผยแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ การเผชิญปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ไขของตนต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นแนวทาง และสามารถแก้ไขปัญหาได้มีความซื่อสัตย์จริงใจไว้วางใจ มีการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นยอมรับ ความเป็นบุคคลของผู้เรียน และประจักษ์ในความสามารถของตนเอง การมอบหมายงานของผู้สอน ควรจะคำนึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล ผู้สอนควรมีการทักทาย ใต้อถามความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้เรียน ในการเข้าถึงผู้เรียนนั้น ผู้เรียนต้องการผู้สอนที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์ มีวิธีการสอนดีเป็นกันเอง และเข้าใจผู้เรียน ดังนั้นบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีควรจะเกิดขึ้น เนื่องจากความสอดคล้องกันนั่นเองคือ ผู้สอนควรสอนด้วยความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้เรียน ให้ข้อคิดชมอย่างยุติธรรมตรงไปตรงมา เต็มไปด้วยความหวังดีขณะเดียวกันก็ควรชี้แนะผู้เรียนให้เห็นถึงความเหมาะสม ความถูกต้องวินัยในการเรียนพร้อมกันไปด้วย ผู้สอนต้องยอมรับว่า ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีค่า และความเป็นบุคคลทั้งความรู้สึก และความคิด ให้อิสระผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากความกลัว วิธีการสอนที่เลือกใช้ ก็จะเกี่ยวข้องกับวิธีที่คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ กระตุ้นให้มีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งผู้สอนก็ต้องปฏิบัติในแนวเดียวกัน

2. ผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ในระบบการเรียนการสอน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้เรียนด้วยเช่นกัน

3. ลักษณะผู้เรียน

4. กระบวนการเรียน

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2541, หน้า 7) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองว่าการเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจัดกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น ครู เพื่อน ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ การกำหนดความต้องการของตนเอง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
3. การหาแหล่งวิทยาการ
4. การเลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียน
5. กำหนดวิธีการประเมินผล

การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นการเรียนรู้ที่เคารพในศักยภาพของผู้เรียนและเป็นการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน โดยยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ซึ่งลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

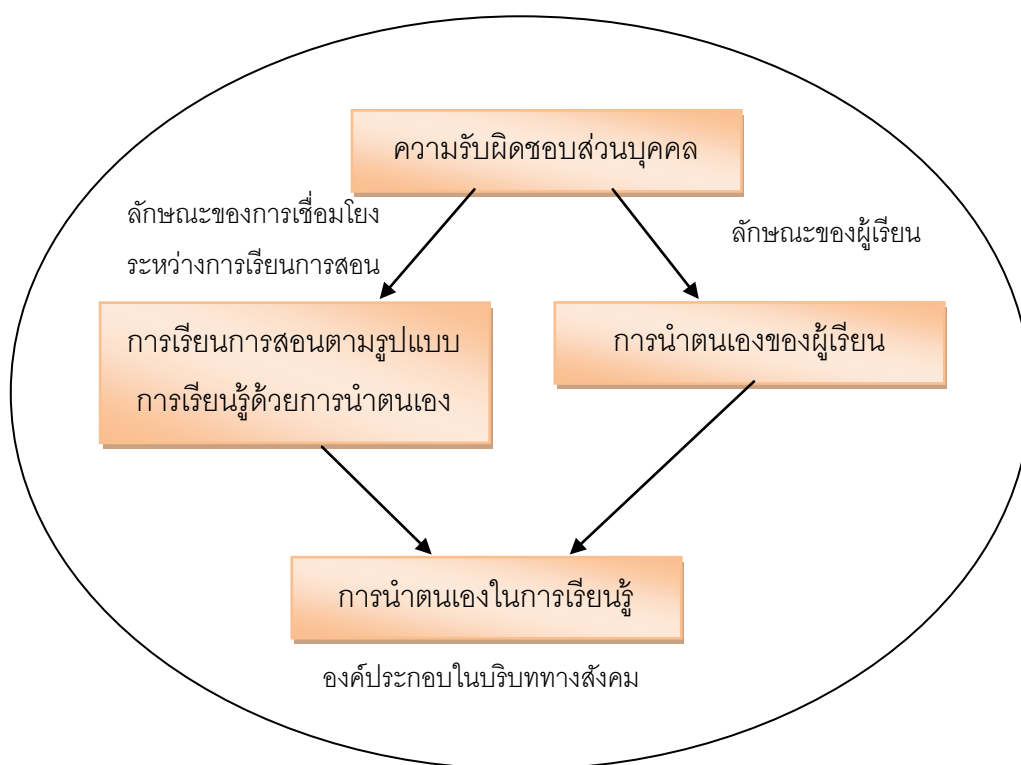
1. ลักษณะของผู้เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบการนำตนเอง
2. ผู้สอนในฐานะผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน
3. ผู้เรียนศึกษาด้วยการเรียนแบบการนำตนเอง
4. กระบวนการเรียนด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง

นักการศึกษาได้เสนอแนะรูปแบบของการเรียนรู้แบบนำตนเองหลายรูปแบบกริฟฟิน (Griffin, 1983) ได้จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่เชื่อแนวคิดของโนลส์ (The Knowless Group Learning Stream) โนลส์เสนอแนะรูปแบบของสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง
2. กลุ่มที่เชื่อแนวคิดของทัฟ (The Tough Adult Project Stream) รูปแบบที่สำคัญของกลุ่มนี้ คือรูปแบบโครงการการเรียนรู้ (Learning Project) ที่เป็นตัวชี้ว่าบุคคลนั้นมีส่วนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากน้อยเพียงใด
3. กลุ่มที่เชื่อเรื่องบทเรียนสำเร็จรูป (Individualized Program Instruction) ตามแนวความคิดของกริฟฟิน (Griffin) วิจารณ์ว่า วิธีการนี้เป็นวิธีการที่เรียนด้วยตนเอง (Self-directed Approach) แต่มิใช่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ลักษณะที่น่าจะเป็น คือเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการกำกับของครู (Teacher-directed Learning) มากกว่า
4. กลุ่มที่จัดในรูปแบบที่ไม่ได้จัดแบบสถานศึกษา (Non-traditional Institution) สิ่งที่ทำให้ คือประกาศนียบัตรสำหรับบุคคลภายนอก หน่วยกิตสำหรับประสบการณ์ชีวิต ฯลฯ
5. กลุ่มที่เรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตมนุษย์

ผลการศึกษาแนวความเชื่อและสมมติฐานของนักการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีการแปลความหมายที่แตกต่างกันออกไปและยึดถือในรูปแบบที่แตกต่างกัน ถ้าเราเชื่อว่าการที่บุคคลมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแล้วจะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิตและเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ตามศักยภาพและคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลโดยที่ผู้เรียนสามารถเรียนอย่างมีความสุข นักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

บรอกเกตต์และฮีมสตรา (Brockett and Hiemstra, 1991) ได้สังเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเสนอเป็นรูปแบบการเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคล หรือ The Personal Responsibility Orientation (PRO) Model แสดงความแตกต่างและความเหมือนระหว่างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในลักษณะทางบุคลิกภาพ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2 PRO (Personal Responsibility Orientation) Model
ที่มาคณาพรคมสัน (2540, หน้า 39)

จากภาพประกอบ ฮีมสตรา (Hiemstra, 1994 : 5397) ได้อธิบายถึงส่วนประกอบในการทำความเข้าใจการนำตนเอง 4 ส่วน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal Responsibility) ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลมีความเป็นเจ้าของความคิดและการกระทำของตนเอง สามารถควบคุมและตอบโต้ต่อสถานการณ์ สามารถควบคุมศักยภาพในการนำตนเองในทิศทางที่ได้เลือกหลาย ๆ ทาง โดยยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำที่มาจากความคิดตัดสินใจของตนเอง
2. การเรียนแบบการนำตนเองในลักษณะที่เป็นกระบวนการเรียนซึ่งประกอบด้วยลักษณะดังนี้

2.1 มีศูนย์กลางอยู่ที่กิจกรรมที่เป็นความต้องการจำเป็น

- 2.2 มีแหล่งความรู้สำหรับการเรียนรู้ที่พร้อม
- 2.3 มีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4 มีการประเมินผลการเรียนรู้
- 2.5 เป็นการสอนรายบุคคลซึ่งมีลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่าง

กระบวนการเรียนและการสอน

3. การเรียนแบบการนำตนเองที่เป็นลักษณะและบุคลิกภาพของผู้เรียน ได้แก่ ผู้ที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่นำไปสู่ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นทั้งตัวประกอบภายนอกที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและตัวประกอบภายในที่จูงใจให้รับผิดชอบต่อความคิดและ การกระทำที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการนำตนเองของผู้เรียนจึงเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างมาก

4. การนำตนเองในการเรียนรู้ เป็นลักษณะที่สามารถมองได้ในสภาพของการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและจะได้ผลสูงสุดเมื่อระดับการชี้นำตนเองสอดคล้องกับโอกาสการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สเคเจอร์ (Skager , 1978) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนแบบนำตนเองได้ดี ว่าควรมีลักษณะ 7 ประการดังนี้

1. เป็นผู้ยอมรับตนเอง (Self-acceptance) ได้แก่การ มีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง
2. การเป็นผู้มีการวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness) ประกอบด้วย 1) การรับรู้ความต้องการในการเรียนของตนเอง 2) การวางจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับความต้องการนั้น 3) การวางแผนปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
3. มีแรงจูงใจในการเรียนอยู่ในตนเอง (Intrinsic Motivation) สามารถเรียนรู้ได้โดยปราศจากสิ่งควบคุมหรือบังคับจากภายนอก เช่นรางวัล การถูกตำหนิ ถูกลงโทษ การเรียนเพื่อต้องการวุฒิบัตรหรือตำแหน่ง
4. สามารถที่จะประเมินผลตนเอง (Internalized Evaluation) ได้ว่า จะเรียนได้ดีแค่ไหน โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองก็ได้ โดยการประเมินจะต้องสอดคล้องกับสิ่งต่างๆ ที่ ปรากฏเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น
5. การมีลักษณะที่เปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) ได้แก่ การมีความ สนใจความใคร่รู้ ความอดทนต่อความคลุมเครือ การชอบสิ่งที่ยุ่ยากสับสน และการเรียนอย่างสนุก สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ
6. การมีลักษณะของการยืดหยุ่น (Flexibility) ในการเรียนรู้ เต็มใจจะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีการเรียน และใช้ระบบการเข้าถึงปัญหา โดยใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูกโดยไม่ล้มเลิกความตั้งใจที่จะเรียนรู้

7. ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) คุณแสดงเองได้ เลือกที่จะผูกพันกับรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง มีการกำหนดปัญหากับมาตรฐานของระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนดให้ว่าลักษณะการเรียนรู้แบบใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

โนวเลส (Knowles, 1975) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีการเรียนรู้แบบนำตนเองไว้ 9 ประการ คือ

1. มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิด และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ได้แก่ความแตกต่างระหว่างการเรียนโดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ และการเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. มีแนวคิดว่าคุณเองเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับผู้อื่น และเป็นผู้ที่สามารถควบคุม และนำตนเองได้
3. มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เพื่อที่จะให้บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้สะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนของตนเองรวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่น ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือกลับจากบุคคลเหล่านั้น
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยการร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
5. มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้จากความต้องการ ในการเรียนรู้ ของตนเองโดยเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้
6. มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือขอคำปรึกษา
7. มีความสามารถในการแสวงหาบุคคล และแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่ง วิทยาการต่างๆ มีความคิดริเริ่ม และมีทักษะการวางแผนอย่างดี
9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม

กูกลีเอลมีโน (Guglielmino, 1977) กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะต้องอาศัยเงื่อนไขของการจัดสภาพการเรียน ซึ่งเกิดขึ้นในสถานการณ์หลายอย่าง โดยอาจพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เป็นการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดขึ้นได้ ทั้งในชั้นเรียนที่มีครูเป็นผู้ดำเนินการเรียนและผู้เรียนวางแผนกำหนดโครงการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ลักษณะที่เป็นบุคลิกลักษณะของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยเจตคติ ค่านิยมและความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้สูงสุด เมื่อมีการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกันกับลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นบุคลิกลักษณะที่ซับซ้อนที่แต่ละบุคคลมีไม่เท่ากัน

กุกลิเอลมิโน (Guglielmino, 1977) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง หรือ SDLR (Self-Directed Learning Readiness) ที่ได้จากการใช้เทคนิคเดลฟาย ไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) ได้แก่ ความสนใจ ในการเรียน ความพอใจในความริเริ่มของตน ความรักการเรียน และความคาดหวังว่าจะเรียนอย่างต่อเนื่อง ความสนใจหาแหล่งความรู้ การมีความอดทนต่อข้อสงสัย การมีความสามารถในการยอมรับคำวิจารณ์ และการมีความรับผิดชอบ ในการเรียนรู้

2. การมีมโนทัศน์ของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self Concept as an Effective Learner) ได้แก่ ความมั่นใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการจัดแบ่งเวลาให้การเรียน การมีวินัย การมีความรู้เกี่ยวกับความต้องการการเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรทางความรู้ และการมีทัศนคติต่อตนเอง ว่าเป็นผู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้

3. การมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and Independence in Learning) ได้แก่ การแสวงหาคำตอบจากคำถามต่างๆ ชอบแสวงหาความรู้ ชอบมีส่วนร่วมในการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ มีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำงานด้วยตนเองได้ดี รักการเรียน พยายามที่จะหาความรู้เพื่อทำความเข้าใจ แหล่งทรัพยากรทางความรู้ มีความสามารถในการพัฒนาแผนการทำงานของตนเอง และมีความริเริ่มในการเริ่มโครงการใหม่ๆ

4. การยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของตนเอง (Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) ได้แก่ การยอมรับจากผลการเรียนว่าตนเองมีสติปัญญาปานกลาง หรือเหนือกว่าปานกลาง ความเต็มใจเรียนในสิ่งที่ยากหากเป็นเรื่องที่สนใจ และมีความเชื่อมั่นในวิธีการเรียนและสืบสวนสอบสวนทางการศึกษา

5. ความรักในการเรียน (Love of Learning) ได้แก่ การชื่นชมบุคคลที่ค้นคว้าอยู่เสมอ การมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน และสนุกกับการสืบสอบค้นคว้า

6. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ การมีความกล้าเสี่ยงกล้าลอง มีความสามารถคิดปัญหา และความสามารถคิดวิธีการเรียนในเรื่องหนึ่งๆ ได้หลายวิธี

7. การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) ได้แก่ การมองตนเองว่าเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงอนาคต เห็นปัญหาว่าเป็นสิ่งท้าทาย และไม่ใช่เครื่องหมายจะให้หยุดทำ

8. ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to Use Basic Study Skills and Problem-Solving Skills) ได้แก่ การมีความสามารถในการใช้ทักษะการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา คิดว่าการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

จากองค์ประกอบดังกล่าว กุกลิเอลมิโน (Guglielmino, 1977) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามองค์ประกอบทั้ง 8 ด้านดังกล่าว เป็นเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบโครงสร้าง ความตรงและความเชื่อมั่นหลายครั้ง ได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าเป็นเครื่องมือวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีคุณภาพสามารถวัดความข้อมูล เพื่อสรุปลักษณะที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุมมีเหตุผลมีความเชื่อมั่นและความตรงมากที่สุด

ลักษณะของผู้เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้เรียนคือศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน วางแผนการเรียน แสวงหาแหล่งวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและประเมินผลการเรียนด้วยตนเองและยังเป็นกระบวนการภายในตัวของผู้เรียน(Learning is an Internal Process) ที่ผู้เรียนควบคุมใช้ทั้งสติปัญญา อารมณ์ ร่างกายของตนเองและกระทำการในเชิงจิตวิทยาเป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและการบรรลุเป้าหมาย โดยผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้เรียนรู้ตามที่เขาคิดว่าเขาต้องการจะเรียนรู้และการเรียนรู้จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้ (Tough, 1979)

โนลล์ (Knowles, 1975, p. 61) สรุปลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้แบบนำตนเองเป็น 9 ประการ คือ

1. ต้องมีความเข้าใจในความแตกต่างด้านความคิดเกี่ยวกับผู้เรียน และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้นั้นคือรู้ความแตกต่างระหว่างการสอนที่ครูเป็นผู้ชี้นำกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. แนวคิดเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลที่เป็นตัวของตัวเองไม่ขึ้นกับใครและเป็นคนที่สามารถนำตนเองได้
3. ความสามารถที่จะสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้ดี เพื่อที่จะใช้บุคคลเหล่านี้เป็นเหมือนสิ่งสะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้และการช่วยเหลือบุคคลอื่นและการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้น
4. ความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างสมจริงโดยความช่วยเหลือจากผู้อื่น
5. ความสามารถในการแปลความต้องการในการเรียน ออกมาเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ในรูปแบบที่อาจจะทำให้การประเมินผลสำเร็จนั้นเป็นไปได้
6. ความสามารถในการโยกความสัมพันธ์กับผู้สอน ใช้ประโยชน์จากผู้สอนในการทำให้เรื่องยากง่ายขึ้นและเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษา

7. ความสามารถในการหาบุคคลและแหล่งเอกสารวิชาการที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. ความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาการและมีความคิดริเริ่มในการวางแผนนโยบายอย่างมีทักษะความชำนาญ

9. ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลของข้อค้นพบต่าง ๆ ไปใช้อย่างเหมาะสม

สเคเจอร์และเดฟ (Skager and Dave, 1977, pp. 116-117) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้เรียน ที่เรียนด้วยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควรมีลักษณะ 7 ประการ คือ

1. เป็นผู้อยอมรับตนเอง (Self Acceptance) หมายถึง มีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง
2. เป็นกิจกรรมการเรียนที่มีการวางแผน (Planfulness) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ
 - 2.1 รู้ถึงความต้องการในการเรียนของตนเอง
 - 2.2 วางจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้
 - 2.3 แผนงานที่มีประสิทธิภาพช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน
3. มีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ในตัวเองสามารถเรียนรู้โดยปราศจากสิ่งที่ควบคุมภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ การถูกลงโทษ หรือเรียนเพื่อต้องการวุฒิบัตรหรือตำแหน่ง
4. มีการประเมินตนเอง (Internalized Evaluation) สามารถที่จะประเมินตนเองได้ว่าจะเรียนดีแค่ไหน โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องยอมรับการประเมินผลภายนอกว่าถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้ประเมินมีความคิดอย่างอิสระและการประเมินสอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น
5. การเปิดกว้างต่อประสบการณ์ (Openness to Experience) ผู้เรียนที่นำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมชนิดใหม่ ๆ อาจจะสะท้อนการเรียนรู้หรือการจัดวางเป้าหมายโดยอาจไม่จำเป็นที่จะเป็นเหตุผลในการที่จะเข้าไปทำกิจกรรมใหม่ ๆ ความใคร่รู้ ความอดทนต่อความคลุมเครือ การชอบสิ่งที่ย่างยากสับสนและการเรียนอย่างสนุกจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ และทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วย
6. การยืดหยุ่น (Flexibility) การยืดหยุ่นในการเรียนรู้ อาจชี้ให้เห็นถึงความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีการเรียนและใช้ระบบการเข้าถึงปัญหา โดยใช้ทักษะการสำรวจการลองผิดลองถูกซึ่งไม่ได้แสดงถึงการขาดความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ความล้มเหลวจะได้รับการนำมาปรับปรุงแก้ไขมากกว่าที่จะยอมแพ้หรือยกเลิก

7. การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ผู้เรียนที่ดูแลตนเองได้เลือกที่จะผูกพันกับรูปแบบของการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง บุคคลเหล่านี้สามารถที่จะตั้งปัญหากับมาตรฐานของระยะเวลาและสถานที่ซึ่งเอื้ออำนวยให้เห็นว่าการเรียนแบบใดมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

ทัฟ (Tough, 1979) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนควรตัดสินใจว่ากระบวนการเรียนรู้นั้นอะไรเป็นความรู้ ทักษะที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะมองหาข้อผิดพลาดและจุดอ่อนของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาทั้งด้านทักษะและรูปแบบการเรียนรู้

2. ผู้เรียนควรศึกษาว่าตนเองมีความต้องการเฉพาะด้านในด้านอะไรและควรรู้ว่าควรเลือกแหล่งวิทยาการที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้เฉพาะด้านนั้นได้จากที่ใดบ้าง โดยผู้เรียนอาจศึกษาจากสื่อต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ตำรา ส่วนกรณีที่แหล่งวิทยาการเป็นบุคคลอาจต้องพิจารณาว่าบุคคลใดซึ่งเหมาะสมที่สุดที่สามารถให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ต้องการเรียนได้

3. การตัดสินใจเลือกสถานที่เรียน ผู้เรียนควรตัดสินใจได้ด้วยตนเองอาจเลือกบริเวณที่เงียบสงบ สะดวกสบายและไม่มีผู้รบกวนหรืออาจเลือกสถานที่ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกหรือแหล่งวิทยาการที่มีความพร้อมทั้งบุคลากรและอุปกรณ์การเรียนรู้

4. ผู้เรียนต้องสามารถวางแผนเป้าหมายหรือกำหนดระยะเวลาการทำงานที่แน่นอน

5. ผู้เรียนต้องตัดสินใจว่าจะเริ่มเรียนที่ใดและเมื่อใด

6. ผู้เรียนควรตัดสินใจว่าช่วงระยะเวลาใดเนื้อหาที่เรียนควรจะมีควมก้าวหน้าไปเท่าใด

7. ผู้เรียนควรสามารถมองถึงมูลเหตุที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จหรือหาขั้นตอน ส่วนที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้นั้นในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพ

8. การหาเวลาสำหรับการเรียนรู้ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวกับการลดเวลาหรือจัดเวลาให้เหมาะสมกับการทำงาน กิจกรรมในครอบครัวหรือการพักผ่อน โดยอาจจะขอร้องไม่ให้บุคคลอื่นรบกวนในเวลาที่กำลังศึกษาขอร้องให้ผู้อื่นมาทำงานเป็นครั้งคราว

เฮอร์เชย์และบลานชาร์ด (Hersey and Blanchard, 1996) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่เรียนด้วยการเรียนการสอนด้วยการนำตนเองนั้น ผู้เรียนต้องปฏิบัติในกระบวนการเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเรียนได้รวมทั้งการทำงานทุกอย่างในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาด้วยตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนในลักษณะนี้ได้โดย เฮอร์เชย์และบลานชาร์ด (Hersey and Blanchard) ได้ศึกษาในเรื่องการเรียนด้วยการนำตนเองและเสนอรูปแบบขั้นตอนที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 5 ขั้นตอนที่น่าไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ลำดับ ขั้น	ผู้เรียน	ผู้สอน	ตัวอย่างการกระทำ
ขั้นที่ 1	ฟังพา	ผู้มีอำนาจ, ผู้ฝึกฝน	ผู้สอนบรรยายเข้มงวดต่อผู้เรียนเพื่อให้ ผู้เรียนผ่านพ้นอุปสรรคในการเรียน
ขั้นที่ 2	ผู้เอาใจใส่	ผู้ให้แรงจูงใจ, ผู้ชี้แนะ	ผู้สอนใช้กลยุทธ์ในการสอนแบบอภิปราย ร่วมกับการบรรยาย
ขั้นที่ 3	ผู้มีปฏิสัมพันธ์	ผู้อำนวยความสะดวก	ผู้เรียนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันอย่าง เสมอภาคหรือการสอนแบบสัมมนาหรือ การสอนแบบโครงการ
ขั้นที่ 4	ผู้ศึกษาด้วย การเรียนรู้แบบ นำตนเอง	ผู้ให้คำปรึกษา, ผู้ให้คำแนะนำ	ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นการปฏิบัติด้วย ตนเองการทำงานด้วยตนเองหรือการศึกษา ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 1 ผู้เรียนมีลักษณะฟังพาและการเรียนการสอนจะมีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมองว่าผู้สอนคือผู้ชำนาญในเรื่องที่ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้ ผู้สอนมีหน้าที่สอน และผู้เรียนจะปฏิบัติตามที่ผู้สอนมอบหมายทุกอย่างในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนจากการฟังพาผู้สอน

ขั้นที่ 2 ผู้เรียนควรมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ฟังพาผู้สอนมาเป็นผู้เอาใจใส่ในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ โดยผู้สอนควรใช้กลยุทธ์ในการสอนแบบอภิปรายร่วมกับการบรรยาย ผู้สอนควรให้แรงจูงใจต่อผู้เรียนในการมีส่วนร่วมในการอภิปราย รายการสื่อการสอนในเรื่องการเรียนรู้ใช้รูปแบบของการสื่อสาร 2 ทาง และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมอภิปรายในสิ่งที่เขาสนใจและให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองตามความแตกต่างของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนควรเปลี่ยนบทบาทผู้เอาใจใส่มาเป็นผู้ปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนควรใช้ทักษะและความรู้ที่ตนเองมีอยู่ในกระบวนการเรียน โดยผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมอภิปรายในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนอย่างเสมอภาคกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งกลยุทธ์ในการสอนควรเป็นวิธีการสัมมนาหรือการสอนแบบโครงการในขั้นที่ 3 ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแบบวิจารณ์ญาณและนำทักษะของแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันมาใช้ในกระบวนการเรียน

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนควรมีบทบาทของผู้เรียนด้วยวิธีการแบบการนำตนเองอย่างแท้จริง ผู้เรียนควรสามารถตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียน เลือกวิธีเรียน กำหนดเวลาเรียน หาแหล่งวิทยาการ

ของความรู้ทั้งที่เป็นบุคคล ตำราและสถานที่ได้ด้วยตนเองรวมทั้งสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง สุรนันทา สุวรรณศิลป์ (2544, หน้า 24) การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะประสบความสำเร็จไม่ได้เลย ถ้าผู้เรียนห่างไกลจากผู้สอนบทบาทของผู้สอนจะเปลี่ยนไป สรุปคือ

- ผู้สอนคือผู้ให้คำแนะนำและปรึกษาแก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียน รวมทั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน

- อภิปรายปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ กับผู้เรียน เพื่อความก้าวหน้าของการเรียนรู้
- ผลักดันให้มีความร่วมมือและปรึกษากันระหว่างผู้เรียนในสิ่งที่ต้องการเรียน
- ให้ความสำคัญกับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือนอกห้องเรียนได้

ถึงแม้บางครั้งอาจเป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ผู้สอน

- ผู้สอนควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียน เพื่อการปรับปรุงตัวของผู้เรียน
- ผู้สอนควรกำหนดให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง

รูปแบบขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าว เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการพึ่งพาผู้สอนในรูปของการปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดประสบการณ์ขึ้นในตนเอง

Goglielmino (1977) ได้ศึกษาลักษณะของผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องประกอบด้วยลักษณะ 8 ประการ คือ

1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน (Openness to Learning Opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยากๆ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้

2. เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ (Self Concept as an Effective Learner) มีวินัย และสามารถบริหารจัดการตนเองได้ เมื่อตัดสินใจเรียนแล้ว สามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อใดที่จะเรียน สามารถหาวิธีการต่างๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยากๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะไปหาได้จากที่ไหน

3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and Independence in Learner) หมายถึง รักการเรียนรู้ มักแสวงหาคำตอบจากคำถามต่างๆ รวมทั้งไม่ทอดทิ้ง แม้จะไม่เข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ชอบที่จะเรียนไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจจากการอ่าน และสามารถทำงานด้วยตนเองได้อย่างดี

4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง (Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีสติปัญญาปานกลาง

เต็มใจเรียนในสิ่งที่ยาก หากเป็นเรื่องที่สนใจและมีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใครกำลังทำอะไร เป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตนเอง

5. มีความรักที่จะเรียน (Love of Learning) ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอมีความต้องการที่จะเรียนและปรารถนาให้มีเวลามากกว่านี้ มีความสนุกสนานในการค้นคว้า และมีความกระหายในการเรียนรู้

6. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่างๆ และกล้าที่จะลองปฏิบัติสามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ๆ ได้หลายทาง

7. การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) ได้แก่ ความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงเรื่องในอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายและสามารถประเมินความต้องการเรียนอะไรเพิ่มเติม

8. ความสามารถใช้ทักษะศึกษาหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to Use Basic Study Skills Problem – Solving Skills) ได้แก่ มีทักษะในการเรียนรู้ ประกอบด้วยการอ่าน การเขียน การฟัง การจำ มีความสนุกกับการแก้ปัญหา และคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

นอกจากนี้ Hiemstra ผู้ศึกษาถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองมานานหลายทศวรรษ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ควรมีการทำงานวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบของการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ละเอียดยิ่งขึ้นหาวิธีในการนำ และหาวิธีการวัดคุณภาพของการเรียนด้วยวิธีนี้ให้ชัดเจนขึ้น และศึกษาว่าควรจะทำหนดบทบาทของผู้สอนและหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างไรบ้าง การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้กลายเป็นคนที่ขยันแสวงหาความรู้ใส่ตัวเอง และในสักวันความรู้ที่ได้มาอาจจะนำมาใช้ประโยชน์ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเราได้ไม่มากนักน้อย

(<http://www.banprak-nfe.com/webboard/index.php?topic=463.0>)/ออนไลน์

3.4 บทบาทและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ริช (Borich, 1992, pp. 288-289) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า มีดังนี้

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนรู้จักใช้ยุทธวิธีคิดในการเรียนรู้
2. อธิบายให้ผู้เรียนนำยุทธวิธีในการเรียนไปใช้ในการคิดแก้ปัญหาจริงได้
3. กระตุ้นผู้เรียนให้กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเรียนศึกษาข้อมูลโดยให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระและคิดวิธีทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

4. ค่อย ๆ เปลี่ยนความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการทำแบบฝึกหัด การสนทนาถามตอบหรือการอภิปรายซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีรูปแบบการคิดที่ซับซ้อนขึ้น

5. ตักเตือนและแก้ไขการตอบสนองของผู้เรียนตามโอกาสอันควร

เดอจอย และเฮร์แมน (DeJoy and Herrmann, 1993, p. 170) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนจะต้องช่วยลดความกังวลของผู้เรียน โดยให้ทำความเข้าใจกับสื่อการเรียน เน้นให้ผู้เรียนทราบว่าบุคคลมีอัตราการเรียนรู้ต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ผู้สอนต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนยอมรับนับถือ เข้าใจ เห็นใจและให้เกียรติผู้เรียน

เทรฟฟิงเกอร์ (Treffinger, 1995) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ผู้สอนมีบทบาทในการนำผู้เรียนก่อนที่ผู้เรียนจะเริ่มสามารถนำตนเองได้โดยการช่วยสร้างทางเลือกที่หลากหลาย เมื่อผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้บ้างแล้วครูจึงมีบทบาทเพียง 3 ประการ ได้แก่ แนะนำ ช่วยเหลือและจัดหาแหล่งความรู้สนับสนุนให้เท่านั้น

คณาพร คมสัน (2540, หน้า 60) กล่าวว่า ผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายที่มีมาตรฐานที่ชัดเจน ทำท่ายไม่กำกวม ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไปสามารถทำสำเร็จได้โดยเร็ว ช่วยให้นักเรียนวางแผนการทำงานและแผนการประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ง่ายขึ้น ส่งเสริมการทำงานกลุ่มกระตุ้นให้นักเรียนพยายามทำดีที่สุดและได้กล่าวถึงสภาพการเรียนการสอนที่ผู้สอนควรสร้างเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่การช่วยให้นักเรียนมีโครงสร้างการเรียนรู้ที่ดีมีความต่อเนื่อง มีความรู้พื้นฐานในการประเมินมีความพร้อมที่จะเผชิญและยอมรับสิ่งที่ท้าทายผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนที่เน้นการเรียนรู้รอบ (Mastery Goal Orientation) เปิดโอกาสในการสำรวจความคิดและนำเสนอรูปแบบการคิดรวมทั้งกระบวนการเรียนรู้และการมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการศึกษาแนวความคิดของนักการศึกษาข้างต้น กล่าวโดยสรุป บทบาทของผู้สอนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ควรปรับเปลี่ยนบทบาทดังนี้

1. ผู้สอนต้องจูงใจโดยให้ทางเลือกที่ตรงกับเนื้อหา และกำหนดกรอบเวลาที่เป้าหมายควรบรรลุผล

2. ผู้สอนส่งเสริมการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับผู้เรียนซึ่งผู้เรียนจะต้องตอบสนองในระดับสูง ถ้าได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนอภิปรายจนได้คำตอบ ฝึกกระตุ้นให้ผู้เรียนวางแผนด้วยตนเอง

3. ผู้สอนสอนยุทธวิธีการจัดการส่วนบุคคล ผู้เรียนที่ได้รับการสอนการจัดการเรียนรู้ของตนเองจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี ผู้สอนอาจให้รายการแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่มีให้

ผู้เรียนใช้ประกอบการคัดเลือกแหล่งข้อมูล และจัดการเรียนรู้ของตนเองได้หลังจากได้รับมอบหมายงานจากนั้นจึงให้ผู้เรียนจัดการเรียนการสอนของตนเองในครั้งต่อ ๆ ไปอย่างอิสระ

4. กระตุ้นผู้เรียนให้เชื่อมต่อกระบวนการต่าง ๆ ที่วางไว้เพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้เรียนได้นำเสนอแผนการเรียนของตนเองกับผู้อื่น จะรู้สึกผูกมัดกับแผนที่ได้นำเสนอไป และเกิดความตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนอธิบายถึงเหตุผลของตนในการเลือกเป้าหมาย

5. กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดทางเลือกที่หลากหลายเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนายุทธวิธีที่หลากหลายจะเป็นผู้เรียนที่เรียนได้ดี เพื่อเลือกยุทธวิธีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการทำงานแต่ละครั้งเพื่อจะได้ไม่เสียเวลาและความพยายามในการทำงานครั้งต่อไป

6. จูงใจโดยให้โอกาสผู้เรียนเลือกเนื้อหาการเรียนเอง ผู้เรียนจะได้มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

7. ประเมินผลการเรียนจากกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง ทั้งด้านเนื้อหาวิชา และลักษณะทางบุคลิกภาพ

บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง

นักการศึกษาได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับผู้เรียน ที่ศึกษาด้วยวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเองบทบาทของผู้เรียนที่สำคัญ คือ การวางแผนในการเรียน ซึ่งสรุปแนวความคิดไว้ ดังนี้

ทัฟ (Tough, 1979, pp. 116-117) ในการวางแผนการเรียน ผู้เรียนต้องสามารถปฏิบัติงานที่กำหนด สามารถวินิจฉัยความช่วยเหลือที่ตนต้องการและทำให้ได้มาซึ่งความช่วยเหลือที่ต้องการมีความสามารถในการเลือกแหล่งความรู้ วิเคราะห์และวางแผนการเรียนทั้งหมด รวมทั้งสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนได้และได้เสนอแนวทางในการวางแผนการเรียนว่าต้องการพิจารณาตัดสินใจในสิ่งต่อไปนี้

1. ความรู้ และทักษะ โดยละเอียด
2. กิจกรรม สื่อการเรียน แหล่งความรู้และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการเรียน
3. สถานที่ที่ใช้ในการเรียน
4. เวลาและเป้าหมายที่แน่นอน
5. ระยะเวลาในการเรียน
6. ขั้นตอนการเรียน
7. ประมาณระดับของโปรแกรมการเรียน
8. การกำจัดอุปสรรคและสิ่งที่จะทำให้การเรียนขาดประสิทธิภาพ

9. การที่จะได้สื่อ อุปกรณ์มาหรือไปถึงแหล่งข้อมูล
10. การเตรียมห้องที่เหมาะสมหรือเงื่อนไขทางกายภาพอื่น ๆ
11. งบประมาณที่จะใช้
12. การสร้างแรงจูงใจในการเรียนและการฝึอุปสรรคต่าง ๆ

คอร์วอลล์ (Cornwall, 1982, p. 191) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในเชิงปฏิบัติ ให้ประสบความสำเร็จว่าหลังจากตัดสินใจเลือกเรียนแล้วผู้เรียนอาจถามตนเองเพื่อให้ได้คำตอบสำหรับการวางแผนดังต่อไปนี้

1. จะเรียนรู้อย่างไรและเมื่อใดจึงจะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด
2. จะมีวิธีการอะไรในการศึกษาเรื่องนั้น ๆ
3. จะใช้หนังสือหรือแหล่งข้อมูลอะไรบ้าง
4. จะกำหนดจุดประสงค์เฉพาะในการศึกษาของตนอย่างไร
5. จะคาดหวังความรู้ ทักษะและเจตคติอะไร
6. จะประเมินผลการเรียนรู้ตนเองอย่างไร
7. จะใช้เกณฑ์อะไรตัดสินว่าประสบความสำเร็จหรือไม่

สเปียร์และมอคเคอร์ (Speer and Mocker, 1984, pp. 4-5) กล่าวว่าผู้ที่เรียนด้วยการนำตนเองจะต้องเตรียมการวางแผนโครงการเรียนของตนและเลือกสิ่งที่จะเรียนจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีกำหนดไว้ให้รวมทั้งมีการวางแผนโครงสร้างของโครงการเรียนรู้ของตนอีกด้วย

บทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง Knowles (1975, pp. 9-13,34-37) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนไว้ พอสรุปได้ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 6 บทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนนำตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้แบบ ผู้เรียนนำตนเอง	บทบาทของผู้เรียน	บทบาทของผู้สอน
การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Setting a Climate)	สร้างความรู้สึกรอบรู้ในการเรียนรู้และยอมรับความสามารถของผู้สอนว่าสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้	ผู้สอนควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน
การวางแผนการเรียนการสอน (Planing)	ตัดสินใจเลือกวิธีการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	แนะนำทางเลือกให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเลือกได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนรู้แบบ ผู้เรียนนำตนเอง	บทบาทของผู้เรียน	บทบาทของผู้สอน
การวินิจฉัยความต้องการ ในการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning)	สำรวจความต้องการและความ จำเป็นในการเรียนรู้ของตนเอง และระบุความต้องการนั้นได้	สร้างรูปแบบความสามารถใน การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียน
การตั้งเป้าหมาย (Setting Goals)	กำหนดการเรียนรู้เป้าหมายการ เรียนรู้ชัดเจนและสามารถทำได้ จริง	ควรคำแนะนำผู้เรียน เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์
การออกแบบแผนการ เรียนรู้ (Diagnosis a Learning Plan)	ออกแบบแผนการเรียนรู้ด้วย ตนเองโดยเน้นความต้องการ จำเป็นวัตถุประสงค์ และ ประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรม การเรียนรู้	ช่วยเหลือผู้เรียนในการออกแบบ แผนการเรียนรู้ แนะนำแหล่ง ความรู้ และกลยุทธ์ในแสวงหา ความรู้และการใช้แหล่งความรู้
การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้ (Engaging in Learning Activities)	วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดย คำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจาก การกิจกรรมการเรียนรู้ และ ความสามารถในการร่วมกิจกรรม	รับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายใน การเรียนรู้
การประเมินผลการเรียนรู้ (Engaging in Learning Outcome)	ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	เลือกใช้เกณฑ์ตัดสิน และ เครื่องมือในการประเมินที่ เหมาะสม และสอดคล้องกับ เป้าหมายในการเรียนรู้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาทของผู้เรียนศึกษาด้วยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผู้เรียน
ต้องวินิจฉัยตนเองโดยสำรวจความต้องการของตนเองว่าสนใจในเรื่องใดจากนั้นก็ทำการศึกษา
หลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงร่างรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาที่ต้องการเรียน แล้วจึงนำมาวางแผน
จัดกระบวนการเรียน กิจกรรมตลอดจนสื่อและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ และอันดับสุดท้ายจะต้องมีการ
ประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จและ
พัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้เป็นอย่างดี

กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง

กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง ประกอบด้วย กระบวนการ (Knowles, 1975) ดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการของตนเองในแนวความคิดของ โนลส์ (Knowles) เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเองในการเรียน ให้เพื่อนคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและเพื่อนคนที่สองทำหน้าที่จดบันทึก โดยให้กระทำหน้าที่ดังกล่าวจนครบทั้ง 3 คน ซึ่งประกอบด้วย 3 บทบาท คือผู้เรียนเสนอความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษาและผู้จดบันทึก ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนด้วยวิธีการศึกษาด้วยตนเอง ร่วมกันซึ่งควรมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุก ๆ ด้าน ระหว่างผู้เรียน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนโดยดำเนินการดังนี้

- 2.1 ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชาที่ต้องการเรียนให้เข้าใจแล้วจึงเริ่มดำเนินการเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียนของตนเอง
- 2.2 ผู้เรียนควรเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียนให้แจ่มชัด เข้าใจได้ไม่คลุมเครือ ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดความเข้าใจ
- 2.3 ผู้เรียนควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น
- 2.4 ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนที่สามารถวัดได้
- 2.5 การกำหนดจุดมุ่งหมายควรกำหนดเป็นระดับและในแต่ละระดับควรมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจน

3. การวางแผนการเรียนผู้เรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางการเรียนขึ้นมาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาที่เรียน โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน ดังนี้

- 3.1 ผู้เรียนที่เริ่มต้นวางแผนการเรียน
- 3.2 ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
- 3.3 ผู้เรียนเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของตนเอง
- 3.4 ผู้เรียนเป็นผู้ระบุวิธีการเรียน โดยให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการการเรียนแบบการนำตนเอง แหล่งวิทยาการมีความสำคัญมากผู้เรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการหาแหล่งวิทยาการเพื่อใช้ในการเรียน ซึ่งโนลส์ (Knowles) กล่าวว่าแหล่งวิทยาการควรเป็นทั้งวัสดุและบุคคล ดังต่อไปนี้

- 4.1 แหล่งวิทยาการที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนเอง
- 4.2 แหล่งวิทยาการที่เป็นบุคคลซึ่งสามารถช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในกระบวนการเรียนได้เป็นอย่างดี คือ ผู้สอน กลุ่มเพื่อน
- 4.3 แหล่งวิทยาการที่ใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
- 4.4 ทักษะของผู้เรียนซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนค้นคว้าสิ่งที่ต้องการเรียนได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการตั้งคำถาม
- 4.5 การประเมินผล โนลส์ (Knowles) กล่าวว่า วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนควรประเมินผลตามที่ตนได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้ว่าต้องการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างไรโดยการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ควรประเมินเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจทักษะ ทักษะคิด และค่านิยม

ในการกิจกรรมการเรียนแบบนำตนเองนั้นเริ่มตั้งแต่การดำเนินการก่อนการเรียนซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อม ตรวจวินิจฉัยทักษะพื้นฐานการเรียนรู้และกำหนดเองในการประเมินผลการเรียนรู้ต่อมาเป็นกระบวนการเรียนการสอนมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเสริมสร้างกลยุทธ์เพื่อเสริมทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนมีการปลูกฝังนิสัยให้ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้โดยการวินิจฉัยและกำหนดเรื่องที่จะเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายที่จะเรียนวางแผนดำเนินการเรียน แสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้และรู้วิธีการประเมินผลและให้ผู้เรียนรู้จักการถ่ายทอดความรู้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรวมทั้งการรู้จักการสะท้อนความคิดโดยการแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของตนเอง หาจุดอ่อนและจุดแข็งของความสามารถทางการเรียนของตนเสนอวิธีการปรับปรุงตนเองแล้วบันทึกในสัญญาการเรียนและการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เช่น แหล่งการเรียนรู้จากผู้สอน และบุคคลในชุมชน สื่อประกอบการเรียนการสอนได้แก่ เอกสารประกอบการสอน ซีดีรอมล์ วัสดุทัศน หรือทรัพยากรห้องสมุด รวมไปถึงอินเทอร์เน็ตด้วย โดยขั้นตอนการเรียนสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมได้ขึ้นอยู่กับระดับการเรียนด้วยตนเองของผู้เรียน ขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินการเรียนเป็นประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เพื่อให้สามารถวัดความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้ถูกต้อง ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยเน้นการประเมินความสามารถและการเรียนด้วยตนเอง(วิภาดา, 2544, หน้า 112)ไว้ดังนี้

1. การประเมินความต้องการของตนเอง (Assessing Needs)
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Setting goals)

3. การกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ (Specifying learning content) โดยกำหนดระดับความยากง่าย ชนิดของสิ่งที่ต้องการเรียน พิจารณาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการเรียน ความต้องการความช่วยเหลือ แหล่งทรัพยากร ประสบการณ์ ที่จำเป็นในการเรียน

4. การจัดการในการเรียน โดยกำหนดปริมาณเวลาที่ต้องการให้อาจารย์สอน ปริมาณเวลาที่ต้องการให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน ปริมาณเวลาที่ต้องการให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ปริมาณเวลาที่ต้องการให้กับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของแต่ละคน โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามประสบการณ์ที่ผ่านมา พร้อมทั้งกำหนดว่ากิจกรรมควรสิ้นสุดเมื่อใด

5. การเลือกวิธีการเรียนและสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน เทคนิคการสอน ทรัพยากรการเรียนรู้ที่ต้องใช้

6. การกำหนดวิธีการควบคุมสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และทางด้านอารมณ์

7. การกำหนดวิธีการตรวจสอบตนเอง โดยกำหนดวิธีการรายงาน/บันทึกการสะท้อนตนเอง จะใช้ reflective practitioner techniques แบบไหน การให้โอกาสได้ฝึกตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการกำหนดนโยบาย การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถ clarify ideas ให้ชัดเจน

8. การกำหนดขอบเขตบทบาทของผู้ช่วยเหลือ

9. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน โดยเลือกประเภทของการทดสอบ ลักษณะของการ Feedback ที่จะใช้ วิธีการประเมินความถูกต้องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการติดตามประเมินผล (<http://www.banprak-nfe.com/webboard/index.php?topic=463.0>)

Guglielmino(1977) ให้ความสนใจการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในแง่ที่บุคคลคิดว่าหรือรับรู้ (perceive) ว่าตนมีทักษะและเจตคติเกี่ยวกับด้านต่างๆ ของการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง โดยกำหนดเรียกว่าความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (SDLR) ที่มีความเชื่อเบื้องต้นว่า SDLR มีลักษณะที่เป็นค่าต่อเนื่องคือ มีระดับ (degree) จากน้อยไปหามาก ผู้ใหญ่คนหนึ่งอาจมีค่า SDLR อยู่ตรงไหนของค่าที่ต่อเนื่องระหว่างน้อยไปถึงมากที่สุดก็ได้ เครื่องมือที่ใช้สำรวจนี้คือ Self-directed learning readiness,SDLR. ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert scale 5 ระดับ โดยรายการที่สำรวจถูกจัดกลุ่มเรียกว่าองค์ประกอบซึ่งมีทั้งหมด 8 องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสในการเรียนรู้ (openness to learning opportunities) หมายถึง การมีความสนใจในการเรียนรู้ มีความคาดหวังที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ความพึงพอใจในการริเริ่มเรียนรู้ความเห็นว่าคุณมีความรู้มีแรงดึงดูดใจและน่าสนใจ ความอดทนในการค้นหา คำตอบการยอมรับคำวิจารณ์และการใช้ประโยชน์จากคำวิจารณ์

องค์ประกอบที่ 2 มโนภาพต่อตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (selfconcept as effective learner) หมายถึงความมีความมั่นใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถจัดเวลาในการเรียนรู้ได้ มีระเบียบวินัยในตนเอง ตระหนักในความจำเป็นของการเรียนรู้และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ความเป็นผู้อยากรู้ อยากใฝ่เรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 ความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ (initiative and independence in learning) หมายถึง สามารถติดตามปัญหาที่ยากได้อย่างแคล่วคล่องชื่นชอบในการมีส่วนร่วมจัดประสบการณ์ การเรียนรู้เชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี มีทักษะในการอ่าน/ทำความเข้าใจและสามารถวางแผนการเรียนรู้ตนเองได้

องค์ประกอบ 4 การมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง (informed acceptance of responsibility for one's own learning) หมายถึง การยอมรับความสามารถด้านสติปัญญาของตนเอง การมีความพร้อมในการศึกษาเรื่องที่ยากในขอบเขตที่ตนสนใจ การมีความเชื่อในจุดมุ่งหมายของการศึกษา การมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ของตนเองความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองและความสามารถในการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง

องค์ประกอบที่ 5 รักการเรียนรู้ (love of learning) หมายถึง การเป็นผู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้อยู่เสมอ ความชื่นชอบ/ชื่นชมในผู้ที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ ความสนุกสนานกับการแสวงหาความรู้

องค์ประกอบที่ 6 ความสร้างสรรค์ (creativity) หมายถึง ความสามารถคิดค้นหาวิธีแปลกใหม่ในการแก้ปัญหา ความสามารถที่จะคิดค้นวิธีที่หลากหลายในการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี (positive orientation to the future) หมายถึง การเข้าใจตนเองว่ามีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การมองอนาคตในทางบวกการมองปัญหาว่าเป็นสิ่งท้าทายมากกว่าจะเป็นสัญญาณให้หยุดการกระทำ

องค์ประกอบที่ 8 ความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (ability to use basic study skills and problem solving skills) หมายถึงการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ทักษะพื้นฐานในการศึกษา ได้แก่ ทักษะการฟังการอ่าน การเขียน การจำและการมีทักษะในการแก้ไขปัญหา

ชิกเกอร์ริงและแกมสัน (Chickering and Gamson, 1987) ได้พูดถึงหลักการสอนในระดับปริญญาตรีที่ดี 7 ประการ ว่าครูที่มีประสิทธิภาพต้องมีหลักการสอนที่ดี 7 ประการคือ

1. กระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (Encourages Contacts Between Students and Faculty)

2. พัฒนาความสัมพันธ์แบบเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน และความร่วมมือกันใน
กลุ่มเรียน (Develops Reciprocity and Cooperation Among Students)
3. ใช้เทคนิคการสอนที่จับใจ น่าสนใจ เหมาะกับวัยของผู้เรียน (Uses Active
Learning Techniques)
4. ให้ข้อมูลย้อนกลับทันที (Gives Prompt Feedback)
5. เน้นเรื่องกำหนดเวลาในการทำงาน (Emphasizes Time on Task)
6. สื่อสารกับผู้เรียนเรื่องความคาดหวังที่มีอยู่สูง (Communicates High Expectations)
7. เคารพความสามารถและวิธีการเรียนที่หลากหลาย (Respects Talents and Ways
of Learning)

3.5 การประเมินผลการเรียนรู้แบบนำตนเอง

1. กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้แน่ชัด
2. ดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้
3. รวบรวมหลักฐานการตัดสินใจจากผลการประเมินจะต้องอยู่บนพื้นฐานของ
ข้อมูลที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้
4. รวบรวมข้อมูลก่อนเรียนเพื่อเปรียบเทียบกับหลังเรียนว่า ผู้เรียนก้าวหน้าไปเพียงใด
5. แหล่งข้อมูล ได้จากผู้สอนและผู้เรียนเป็นหลักในการประเมินผล การประเมินผล
จึงเป็นขั้นตอนสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการเรียนแบบการนำตนเอง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบ
ถึงความก้าวหน้าในการเรียนของตนเป็นอย่างดี

สเคเจอร์และเดฟ (Skager and Dave, 1977, pp. 133-135) ได้สรุปลักษณะสำคัญที่
จะต้องจัดให้แก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการและประเมินผลการเรียนรู้ได้แก่การให้
ผู้เรียนมีส่วนร่วมวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้บนพื้นฐานความต้องการของกลุ่มผู้เรียนของตนเอง
และของตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผนประเมินผลการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
2. การเรียนรู้ที่คำนึงถึงความสำคัญของผู้เรียนรายบุคคล (Individualization of
Learning) ได้แก่ การพิจารณาถึงความแตกต่างของความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้
(Learning Styles) ของแต่ละบุคคล วุฒิภาวะ ความรู้พื้นฐาน ความสนใจของผู้เรียนมีการจัดองค์กร
อำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนการสอนและการฝึกฝน เพื่อการเรียนรู้ จัดเนื้อหาและสื่อการ
เรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคล

3. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ การคิดสืบค้น (Inquiry Learning) เปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติเทคนิคที่จำเป็น เช่น การสังเกต การอ่านอย่างมีจุดประสงค์ การบันทึกข้อความ การจัดประเภทหมวดหมู่ เปิดโอกาสให้ได้ใช้แหล่งความรู้สื่อ

4. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Inter-Learning) ได้แก่ การกำหนดให้ผู้เรียนแบ่งความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนการสอนมีการทำงานและการเล่นเป็นทีมได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน เช่น มีอายุ ความรู้ ทักษะและขนาดของกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน

5. การพัฒนาทักษะการประเมินตนเองและการร่วมมือในการประเมินของผู้เรียน ได้แก่ การทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความต้องการในการประเมิน ยอมรับว่าการประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบประเมินผล ยอมรับการประเมินจากผู้อื่น ว่าเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการประเมินตนเองมีการร่วมมือกันประเมินไม่ว่าจะเป็นการทำงานกลุ่มหรือทำงานเดี่ยว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และการประเมินผลหลาย ๆ รูปแบบ

ฮิมสตรา (Hiemstra, 1994) กล่าวถึงทางเลือกที่ผู้เรียนมีโอกาสเลือกและใช้ควบคุมตนเอง เมื่อได้เรียนในสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าสามารถเลือกสิ่งต่างๆ ได้ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านการประเมินความต้องการในการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 1.1 การเลือกที่จะเรียนแบบรายบุคคล
 - 1.2 การเลือกที่จะเรียนเป็นกลุ่ม
 - 1.3 การเลือกรายงานข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตนเอง
 - 1.4 การเลือกใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตนเอง
2. การกำหนดเป้าหมาย
 - 2.1 การเลือกกำหนดจุดประสงค์เฉพาะในการเรียน
 - 2.2 การเลือกรับปรับเปลี่ยนจุดประสงค์ไปตามลักษณะของประสบการณ์ในการเรียนรู้
 - 2.3 การใช้สัญญาการเรียนรู้มีโอกาสได้เลือกและควบคุมการเรียนของตน
 - 2.3.1 มีทางเลือกหรือวิธีปฏิบัติได้หลายทางแล้วแต่การตกลงกันของกลุ่มสัญญา

2.3.2 มีการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์ที่

กำหนด

3. การเลือกกำหนดเนื้อหาเฉพาะที่จะเรียน ประกอบด้วย
 - 3.1 การเลือกระดับความยากง่ายของงานที่ทำ
 - 3.2 การเลือกใช้สื่อการเรียนหรือเนื้อหาที่จะนำไปสู่จุดประสงค์
 - 3.3 การเลือกลักษณะของเนื้อหา ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย หรือเจต

พิสัย

- 3.4 การเลือกใช้ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ หรือการนำไปใช้
4. ความก้าวหน้าทางการเรียนของตนเอง
 - 4.1 การใช้เวลาในการรับฟังการนำเสนอของครู
 - 4.2 การใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
 - 4.3 การใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน
 - 4.4 การใช้เวลาในการทำกิจกรรมรายบุคคล
 - 4.5 ความก้าวหน้าในประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งแต่ละบุคคลมีไม่เท่ากัน
5. การเลือกใช้วิธีการเรียนการสอน เทคนิค และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการ

เรียน

เรียน

- 5.1 การเลือกเทคโนโลยี หรืออุปกรณ์การเรียนการสอนที่จะสนับสนุนการ
 - 5.2 การเลือกวิธีและเทคนิคการเรียนการสอน
 - 5.3 การเลือกชนิดของแหล่งทรัพยากรความรู้
 - 5.4 การเลือกใช้พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น เรียนรู้โดยการสังเกต

การฟังหรือการสัมผัสด้วยมือ เป็นต้น

5.5 การเลือกโอกาสที่ใช้ในการอภิปราย ได้แก่ การจับคู่อภิปรายกับเพื่อน หรือกับครู การอภิปรายกลุ่มย่อย การอภิปรายทั้งชั้นเรียน

6. การเลือกและควบคุมสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ประกอบด้วย
 - 6.1 การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
 - 6.2 การจัดการสิ่งที่มีเอื้ออำนวยการเรียนรู้ในด้านอารมณ์ความรู้ และด้าน

จิตวิทยา

- 6.3 การเผชิญกับสังคมและอุปสรรคทางวัฒนธรรม

6.4 การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงพอใจและสอดคล้องกับการนำเสนอ

ข้อมูล

7. การส่งเสริมการพินิจภายในตนเอง การไตร่ตรองและการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 7.1 วิธีการในการแปลงทฤษฎีมาปฏิบัติ
- 7.2 วิธีการรายงานและสะท้อนข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์ด้วยตนเอง
- 7.3 การใช้เทคนิคการฝึกสะท้อนข้อมูล
- 7.4 โอกาสในการเรียนรู้ การฝึกพิจารณาตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการ

กำหนดนโยบายในการเรียนของตน

- 7.5 โอกาสในการแสวงหาความชัดเจน หรือการกระจายความคิด

8. บทบาทของตนเองในด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 8.1 ทางเลือกในด้านบทบาทในการนำเสนอหรือลักษณะการนำเสนอในการเรียนการสอน
- 8.2 ทางเลือกในด้านบทบาทในการถาม หรือเทคนิคการถามเพื่อนำมาสู่คำตอบ
- 8.3 ทางเลือกในด้านบทบาทการอำนวยความสะดวก หรือลักษณะของ

ขั้นตอนการอำนวยความสะดวก

9. การประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 9.1 การใช้รูปแบบการทดสอบ มีดังนี้
 - 9.1.1 ลักษณะการใช้ทบทวน
 - 9.1.2 การทดสอบการฝึกปฏิบัติ
 - 9.1.3 ลักษณะการทดสอบใหม่
 - 9.1.4 โอกาสในการเลือกชนิดของการทดสอบที่ใช้
 - 9.1.5 การให้น้ำหนักของผลการทดสอบ
- 9.2 รูปแบบการให้ข้อมูลป้อนกลับ มีดังนี้
 - 9.2.1 ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน
 - 9.2.2 ผู้เรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ครู
- 9.3 วิธีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้
- 9.4 ลักษณะของผลที่ได้จากการเรียนรู้
 - 9.4.1 แบบของผลผลิตสุดท้ายที่ได้

- 9.4.1.1 ความชัดเจนการรายงาน หรือการนำเสนอการเรียนรู้

- 9.4.1.2 โอกาสในการปรับปรุงและนำเสนอผลงานชิ้นสุดท้ายใหม่
- 9.4.1.3 ลักษณะของผลงานประเภทของการเขียนรายงาน
- 9.4.1 น้ำหนักที่ให้แก่งานสุดท้ายสุด
- 9.4.2 ระดับของผลงานที่สามารถปฏิบัติได้จริง
- 9.4.3.1 ความสัมพันธ์ของการเรียนรู้กับการนำไปใช้

ประโยชน์ในอนาคต

- 9.4.3.2 การนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้
- 9.5 ลักษณะของการติดตามประเมินผล
 - 9.5.1 การตัดสินใจเกี่ยวกับความรู้เมื่อระยะเวลาผ่านไป
 - 9.5.2 การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโน้ตของสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้
 - 9.5.3 โอกาสในการทบทวนและพัฒนาสื่อใหม่
- 9.6 ทางเลือกในการเก็บจำประสบการณ์การเรียนรู้และการนำมาใช้ใหม่
- 9.7 ทางเลือกในการให้ผลการเรียน
- 9.8 ลักษณะการประเมินผลของครูและประสบการณ์การเรียนรู้
- 9.9 ทางเลือกในการใช้และ / หรือแบบของสัญญาการเรียนรู้

ผลการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทางเลือก ในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเห็นว่า มีทางเลือกอย่างหลากหลาย ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยให้อิสระแก่ผู้เรียนที่จะเลือกตามศักยภาพของตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่สำรวจความต้องการและความสนใจแล้วนำมาศึกษาวางแผน จัดกระบวนการปฏิบัติ กำหนดกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ รวมถึงการวัดผลประเมินผลได้อย่างอิสระด้วยตนเอง

เทรฟฟิงเกอร์ (Treffinger, 1995, p. 327) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามระดับการนำตนเองในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า เริ่มตั้งแต่ระดับที่ครูเป็นผู้นำจนถึงระดับที่ผู้เรียนนำตนเองได้ในระดับสูง ครูควรฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้พอเพียงก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการด้วยตนเอง ผู้เรียนควรมีโอกาสทำงาน ทั้งการทำงานตามลำพังและการร่วมมือกับผู้อื่น เทรฟฟิงเกอร์ (Treffinger) ได้นำเสนอองค์ประกอบที่ใช้พิจารณาประกอบการจัดการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้ (Identification of Goals and Objectives) ได้แก่ตัดสินใจว่าจะเรียนอะไร ระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย

- 1.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่การที่ครูกำหนดให้ผู้เรียนกระทำตามครู

1.2 การนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ระดับที่ครูนำเสนอเป้าหมาย และจุดประสงค์หลายๆ ประการให้ผู้เรียนเลือกเอง

1.3 การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่การที่ผู้สอนร่วมกับผู้เรียนสร้างทางเลือกใหม่

1.4 การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมทางเลือกของตนในขณะที่ครูเป็นผู้จัดหาสื่อการเรียนรู้และแหล่งความรู้ให้ในขณะที่ครูเป็นผู้จัดหาสื่อการเรียนรู้และแหล่งความรู้ให้

2. การประเมินพฤติกรรมก่อนเรียน (Assessment of Entering Behavior) ระดับการนำตนเองในองค์ประกอบนี้ ประกอบด้วย

2.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ ครูเป็นผู้ทดสอบ แล้วนักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ที่ครูกำหนด

2.2 การนำตนเองระดับต้นได้แก่ครูวินิจฉัยผู้เรียนแล้วนำเสนอทางเลือกให้ผู้เรียน

2.3 การนำตนเองในระดับปานกลาง ได้แก่ ครูและผู้เรียนร่วมกันวินิจฉัยหรือทดสอบซึ่งอาจเป็นการทดสอบรายบุคคล

2.4 การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ ผู้เรียนวินิจฉัยตนเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา หากมีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ชัดเจน

3. การกำหนดขั้นการเรียนการสอนและการนำขั้นการเรียนการสอนไปใช้ (Identification and Implementation of Instructional Procedures) ในระดับการนำตนเองประกอบด้วย

3.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ครูเป็นผู้นำเสนอเนื้อหา แบบฝึกหัดและกิจกรรมทั้งหมด

3.2 การนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ ครูนำเสนอทางเลือกสำหรับนักเรียนที่จะเลือกทำได้อย่างอิสระ ตามความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนของแต่ละคน

3.3 การนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ ครูจัดหาแหล่งวิทยาการ และทางเลือกในการปฏิบัติและใช้สัญญาณการเรียนช่วยให้นักเรียนทำงานในขอบเขตขั้นตอนที่ตัดสินใจทำ

3.4 การนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ ผู้เรียนวางโครงการเรียน กำหนดกิจกรรมแหล่งความรู้ที่ต้องการ จำกัดขอบเขตลำดับขั้นและตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำให้ในแต่ละขั้น

4. การประเมินการปฏิบัติ (Assessment of Performance) เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการเรียน เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติและกิจกรรมที่กระทำ ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยสิ่งที่ผู้เรียนจะประเมิน ได้แก่การประเมินระดับการเรียนรู้ด้วยการนำ

ตนเองในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ระดับความสามารถในการประเมินของผู้เรียนแตกต่างกัน 4 ระดับ ดังนี้

4.1 ระดับที่ครูเป็นผู้นำ ได้แก่ครูดำเนินการวัดประเมินผลด้วยตนเองเลือกเครื่องมือในการประเมินและเป็นผู้ให้ผลการเรียนเอง

4.2 ระดับการนำตนเองในระดับต้น ได้แก่ครูเชื่อมโยงการวัดและประเมินผลกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออกและโต้ตอบ

4.3 ระดับการนำตนเองในระดับกลาง ได้แก่ผู้เรียนร่วมมือกับเพื่อนให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน ครูและผู้เรียนมีการประชุมปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการประเมินผล

4.4 ระดับการนำตนเองในระดับสูง ได้แก่ การที่ผู้เรียนประเมินตนเอง ผลการศึกษาที่ได้ประมวลแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักการศึกษาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดโดยผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำส่งเสริมองค์ประกอบอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มจากผู้เรียนต้องสำรวจความต้องการของตนเองก่อนว่าสนใจที่จะเรียนในเรื่องใด เพราะถ้าเรียนในเรื่องที่ไม่ตรงกับความต้องการของตนเองแล้วก็จะทำให้ล้มเหลว ดังนั้นหลังจากพบความต้องการของตนเองแล้วก็มาศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น หลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาที่จะเรียนเพื่อนำไปสู่การวางแผนจัดกระบวนการเรียน กิจกรรม รวมถึงกำหนดการใช้สื่อและแหล่งความรู้อื่น ๆ ซึ่งจะได้จากความสามารถของตนเองและการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้อื่นที่ขาดไม่ได้คือการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองว่าเราบรรลุทางแล้วหรือยัง

4. สัญญาการเรียนรู้ (Learning contracts)

4.1 ความหมาย

สัญญาการเรียนรู้เป็นเอกสารที่เขียนขึ้นโดยผู้เรียนและผู้สอน หรือผู้สอนให้คำแนะนำซึ่งเป็นการกำหนดลงไปว่า นักเรียนจะเรียนอย่างไร จะใช้วิธีการเรียนให้ประสบผลสำเร็จหรือบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างไร ในระยะเวลาเท่าใด และใช้เกณฑ์อะไรในการประเมินผล

4.2 แนวคิดการทำสัญญากับตนเอง self-contracting

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536:345) สรุปได้ว่า การทำสัญญากับตนเองจัดได้ว่าเป็นอีกเทคนิคหนึ่งของการควบคุมตนเอง เป็นวิธีการที่บุคคลสัญญากับตนเองว่าจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองเช่นใดบ้าง แต่แทนที่จะเก็บสัญญากับตนเองเอาไว้ในใจ การทำสัญญากับตนเอง ในกระบวนการควบคุมตนเองจะทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ตนเองนั้น

หลีกเลี่ยงจากสัญญาที่ทำไว้กับตนเอง ดังนั้นการทำสัญญากับตนเองจึงมีผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทั้งหน้าจะต้องมีการกำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลที่ได้ทำการตกลงกันไว้ การทำสัญญากับตนเองนั้นควรมีการทำให้เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกระทำที่ไม่สม่ำเสมอ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นต้องมีการทำให้เป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าคู่สัญญานั้นแน่ใจว่าสามารถรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ต่อกันได้

หลักการทำสัญญา

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2537 :63) สรุปหลักการทำสัญญาให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้ ควรทำการเลือกพฤติกรรมที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้ถูกปรับพฤติกรรมมากที่สุด ควรเลือกพฤติกรรมเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงเพียงพฤติกรรมเดียว ควรสำรวจตัวเสริมแรงให้ตรงกับความต้องการของผู้ถูกปรับพฤติกรรมอย่างแท้จริง

1. ในการทำสัญญาควรทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรและลงชื่อยินยอมทั้งสองฝ่าย
2. ในสัญญาควรระบุถึงการแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีว่ามีอะไรบ้าง
3. สัญญาจะต้องมีการกำหนดรายละเอียดอย่างชัดเจน และกำหนดวันเริ่มต้นและการ

สิ้นสุด

4. ควรมีการเสริมแรงแต่ละขั้นตอนย่อยๆ ในการทำตามสัญญา
5. สัญญาสามารถทำการปรับปรุงแก้ไขใหม่ได้ในกรณีที่สิ้นสุดเวลาตามกำหนด
6. ควรมีการบันทึกพฤติกรรมที่เก็บรวบรวมไว้แล้ว แสดงให้ผู้ถูกปรับพฤติกรรม

ทราบผลของการกระทำของเขา

4.3 องค์ประกอบการทำสัญญากับตนเอง

การทำสัญญากับตนเองมีองค์ประกอบดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ชัดเจน
2. บอกถึงสิ่งที่คุณจะต้องกระทำเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น
3. บอกถึงการเสริมแรงตนเอง เมื่อตนเองได้ดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่สัญญากับ

ตนเองไว้และลงโทษตนเองเมื่อไม่สามารถดำเนินการได้ตามสัญญาที่ตนเองกำหนดไว้

4. ในกรณีที่มีบุคคลอื่นมาเกี่ยวข้องด้วยนั้น บุคคลนั้นควรจะมีหน้าที่ในการให้ผลกรรมบางอย่าง ในกรณีที่บุคคลนั้นทำตามสัญญาและในกรณีที่บุคคลนั้นไม่ทำตามสัญญา

5. สัญญานั้นควรจะเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ได้ ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดวันเวลาที่จะมีการทบทวนสัญญาไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อที่ว่าบุคคลจะสามารถพิจารณาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายและผลกรรมของตนเองใหม่ได้

ข้อดีของสัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2528:194) กล่าวถึงข้อดีของสัญญาการเรียนไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีโอกาสวางแผนการเรียนของตนเอง มีส่วนสำคัญในกระบวนการเรียน และมีส่วนรับผิดชอบในการเรียนของตนเองมากขึ้น
2. ผู้เรียนพัฒนาเจตคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง
3. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจและมีความหมายต่อตนเองมากขึ้น
4. ในกระบวนการของสัญญาการเรียนจะมีการเจรจาตกลงเกี่ยวกับการเรียนร่วมกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ลักษณะดังกล่าวเอื้อต่อการเกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียน
5. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้อย่างอิสระตามสัญญาการเรียนของตน
6. เอื้อต่อการค้นพบและสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นความรู้ใหม่ จึงเป็นแนวทางและสิ่งจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนคงความสนใจโดยตลอดถือว่าสัญญาการเรียนเป็นสมบัติของตนเอง

4.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้

บุญชม ศรีสะอาด (2528:89-193) เสนอขั้นตอนของสัญญาการเรียน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม เป็นการให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับวิชา และการสร้างความคุ้นเคยกัน ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนควรทราบทักษะและความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้อาจใช้การทดสอบก่อนเรียน ศึกษาผลการสอบที่ผ่านมา ศึกษาระเบียบวินัย อาจใช้วิธีสังเกตหรือการสอบถาม เพื่อประกอบการพิจารณาในการทำสัญญาการเรียน
2. ขั้นร่างสัญญา ผู้เรียนจะร่างข้อความที่เป็นจุดประสงค์ของการเรียนของตน กิจกรรมการเรียนที่วางแผนไว้ และการประเมินการเรียน ในการร่างสัญญาผู้เรียนอาจปรึกษาผู้สอนได้
3. ขั้นตกลงสัญญา ในขั้นนี้จะพิจารณาไปตามลำดับคือจุดประสงค์การเรียน กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียน หลังจากการตกลง สัญญาเป็นที่พอใจของผู้สอนและผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนนำผลดังกล่าวไปเขียนในแบบฟอร์มสัญญาการเรียน และทั้งสองฝ่ายลงชื่อในสัญญาดังกล่าว
4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียน หลังจากทำสัญญาการเรียนแล้ว ผู้เรียนจะใช้สัญญาการเรียนเป็นแนวทางในกระบวนการเรียน โดยปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้

5. ขึ้นประเมินผลการเรียน หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนตามสัญญาการเรียนแล้ว ขึ้นต่อไปเป็นการประเมินผลการเรียนตามที่กำหนดไว้ในสัญญานั้น เพื่อเป็นการรับรองว่าได้เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการจริง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

นันทวัน ชุมตันติ (2549, หน้า บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนิสิตชั้นปีที่ 1 วิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ ปี การศึกษา 2549 จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ ดร. ลูซี่ เมดเซน กุกลิเอลมีโน ผลการศึกษาพบว่าระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนิสิตในภาพรวมทั้ง 8 ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนิสิตที่จำแนกตามความสามารถทางการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่านิสิตที่มีความสามารถทางการเรียนภาษาอังกฤษ สูง มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้แตกต่างจากกลุ่มปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

นัสดา อังสุโวทัย (2550) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้พัฒนาตนเองให้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ . 05 ผลการประเมินประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมค่าขนาดคิทธิพลไม่น้อยกว่า . 05 เป็นไปตามเกณฑ์ ส่วนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับต่ำพบว่า ในภาพรวมมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองลดลง นอกจากนี้ ด้านจิตวิทยาศาสตร์ให้ผลทำนองเดียวกันกับด้านลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองทั้งภาพรวมและกลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานต่างกันได้ผลการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและได้ค่าขนาดคิทธิพลเป็นไปตามเกณฑ์ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบนี้ในระดับปานกลาง นอกจากนี้พบว่า ทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งผลต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองแต่ไม่เกิดสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้

สรรรักษ์ ห่อไพศาล (2544) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเว็บวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมการเรียนรู้แบบนำตนเอง และมีความมี

คุณธรรม จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่คะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ากลุ่มควบคุม หลังการสอนพบว่า นักศึกษาที่เรียนวิชาศึกษากลุ่มทั่วไปกลุ่มทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการเรียนรู้แบบนำตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณความมีคุณธรรม และจริยธรรมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระบบการเรียนการสอนผ่านเว็บที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาความสามารถของนักศึกษาที่เรียนวิชาทั่วไป ได้แต่ไม่แตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ

ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2547) ค่านิยมและความเชื่อเชิงปรัชญาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่กำหนดวิถีปฏิบัติ ถ้าต้องการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางการศึกษาต้องเริ่มที่การปรับเปลี่ยนค่านิยมและความเชื่อที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนการศึกษาค้นคว้านี้ มีวัตถุประสงค์หลักคือสำรวจค่านิยมที่มีต่อองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนและความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของศึกษาธิการจังหวัด ประชากรในการศึกษาค้นคว้านี้คือผู้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดใน พ.ศ. 2543 จำนวน 75 คน กลุ่มตัวอย่างคือศึกษาธิการจังหวัดผู้สมัครใจร่วมในการศึกษาค้นคว้านี้จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ The Norland/Heimlich Teaching Value Scale (Extension Educator Version, 1994) ที่แปลและเรียบเรียงโดยผู้วิจัยและ Self-Directed Learning Readiness Scale ของ Guglielmino ที่แปลและเรียบเรียงโดย ศศิธร กุลศิริสวัสดิ์ (2537) วิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติสำเร็จรูป หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่ามัธยฐาน Chi-square tes

ผลการศึกษพบว่า 1) ศึกษาธิการจังหวัดเกือบทั้งหมดเป็นชาย มีเพียง 1 คน เป็นหญิง เกือบทั้งหมดจบการศึกษาระดับปริญญาโท เกือบครึ่งหนึ่งอายุ 51- 55 ปี จำนวนสองในห้ามีอายุราชการ 31- 35 ปี 2) สำหรับค่านิยมที่มีต่อองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนเน้นในการพิจารณากระบวนการเรียนการสอน ศึกษาธิการจังหวัดให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบด้านเนื้อหาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ตัวผู้เรียนและกลุ่มผู้เรียนส่วนที่สำคัญเป็นอันดับสุดท้ายคือ ตัวผู้สอน และสภาพแวดล้อม 3) ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเฉลี่ยทั้งแปดองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงแต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของรายองค์ประกอบ ศึกษาธิการจังหวัดประเมินตนเองว่า รักการเรียนรู้ มองอนาคตในแง่ดีและตนเองต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองสูงในสามอันดับแรก ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายคือ ความคิดสร้างสรรค์ 4) ผลการเปรียบเทียบ SDLR จำแนกตามกลุ่มอายุระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งและค่านิยมพบว่า SDLR ที่เปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ 1) ควรประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความเชื่อพื้นฐานของแนวคิด “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” เพื่อสนับสนุนให้ศึกษาธิการจังหวัดเกิด

กระบวนการปรับเปลี่ยนฐานความเชื่อเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติต่อไปที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่า “เนื้อหา” 2) ให้ความมั่นใจกำลังใจในการริเริ่มการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพื่อชดเชยการใช้เวลาในการเริ่มเรียนสิ่งใหม่และความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่สูงเพียงพอ

อิสริยา ทองงาม (2545) พัฒนารูปแบบการสอนแบบนำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรรค์สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเปรียบเทียบผลการสอน นักศึกษาระหว่างกลุ่มที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนกับกลุ่มที่เรียนตามวิธีปกติ การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือ ตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาสร้างรูปแบบการเรียนการสอน ตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนโดยเน้นผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่ 2 ประเมินรูปแบบการสอน โดยการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ มโนทัศน์เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบนำตนเอง โดยกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการเตรียม เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมก่อนการเข้าสู่การเรียนการสอน ขั้นตอนการเรียน เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้ทักษะการเรียนรู้คือ เทคนิคแผนที่มโนทัศน์เป็นยุทธศาสตร์การเรียนรู้ และจัดทำผลงานการเรียนรู้เก็บรวบรวมในแฟ้มผลงาน และขั้นตอนการประเมินเป็นการให้ผู้เรียน เสนอผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลโดยใช้การประเมินตามสภาพจริง โดยผู้สอนประเมินผลงานการเรียนรู้ในแฟ้มสะสมผลงานและผู้เรียนประเมินตนเอง ในการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนต้องจัดทำโครงงานวิทยาศาสตร์ เพื่อแสดงความสามารถในการประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลการเปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีลักษณะการเรียนแบบนำตนเอง ความสามารถสรรค์สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการทำงานอย่างเป็นระบบ การปฏิบัติการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การประมวลความรู้ และการประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05 ผลประเมินตามสภาพจริงพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีการประเมินตนเอง ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานอย่างมีระบบ และการปฏิบัติทดลองทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นจากการประเมินตนเอง 3 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินแฟ้มสะสมผลงานโดยผู้สอน

สุดจิรา มีสวัสดิ์และชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ(2547) จากสภาพการณ์ปัจจุบันเทคโนโลยีและสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทางเลือกที่ดีที่สุดที่จะเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดังกล่าวคือการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (SDL) เป็นหนทางหนึ่งที่สามารถเพิ่มพูนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ระดับความพร้อมในการชี้นำตนเอง (SDLR) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SE) และความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคน (locus of control) 2) ความสัมพันธ์ระหว่าง SDLR กับระดับ SE และ locus of control และ 3) ศึกษาเปรียบเทียบระดับ SDLR, SE โดยจำแนกตาม locus of control ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เข้ารับการฝึกอบรมรวม 172 คน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ 1) Selfdirected Learning Readiness Scale ของ Guglielmino 2) Rosenberg self-esteem ของ Rosenberg 3) internal-external locus of control scale ของ Rotter สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ไคสแควร์ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 1) มีระดับ SDLR และระดับ SE ในภาพรวมระดับสูงและส่วนใหญ่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเชื่ออำนาจภายในตน 2) ระดับ SDLR กับ SE มีความสัมพันธ์กันทางบวก 3) ระดับ SDLR กับความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนมีความสัมพันธ์กัน 4) เมื่อเปรียบเทียบระดับ SDLR, SE โดยจำแนกตามความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนมีระดับ SDLR แตกต่างกัน

อัญชลี อติแพทย์ (2554) การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสมุทรสงคราม ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสมุทรสงคราม (2) ศึกษาสาเหตุและผลกระทบของปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสมุทรสงคราม (3) สร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-structure) โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษาจำนวน 15 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจำนวน 15 คน และผู้ให้บริการจำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัญหาหลักๆ คือ ทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการไม่สามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้ตามสาระที่ต้องการจะสื่อสาร (2) สาเหตุเกิดจากผู้ให้บริการส่วนมากมีอายุสูง จำ ไม่ค่อยได้ ความรู้ภาษาอังกฤษน้อย ขาดความต่อเนื่องในการใช้ ไม่สนใจที่จะฝึกฝน อายุและไม่มั่นใจผลกระทบต่อการท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวไม่ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ผู้ให้บริการขาดโอกาสในการประชาสัมพันธ์สินค้าผลิตภัณฑ์และข้อมูลที่สำคัญๆ ของชุมชน (3) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางการท่องเที่ยว จึงควรเป็นสื่อที่เรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในลักษณะของสมุดพกพาที่มีรูปภาพ คำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะด้านตามความต้องการของผู้ให้บริการและหน้าบันทึกคำศัพท์ที่ผู้ใช้พบใหม่ แล้วหาความหมายเองโดยผ่านการฝึกอบรมการใช้ก่อนแล้วนำไปใช้เอง นอกจากนี้ป้ายบอกสถานที่สำคัญๆ ของชุมชน ที่จัดทำเป็นภาษาอังกฤษก็เป็นรูปแบบการเรียนรู้ส่วนหนึ่งที่ให้ความรู้แก่ผู้ให้บริการได้เช่นกัน

ยุพิน โกณฑาทและคณะ (2544, หน้า 3) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องเปรียบเทียบคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเจตคติต่อคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนและหลังการได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรมโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนนักเรียนประเมินตนเองในด้านคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเจตคติต่อคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนแล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมผลปรากฏว่าคะแนนคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเจตคติต่อคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ในระดับสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังได้รับการพัฒนาโดยใช้ชุดกิจกรรม

มาสรินจันทร์งาม (2543, หน้า 3) ได้ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังจากการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและเปรียบเทียบการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและความสามารถในการคิดวิจารณ์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัยคือแผนการสอนเน้นวิจัยคู่มืออาจารย์คู่มือนักศึกษาและแบบสอบถามความสามารถในการคิดวิจารณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผลการวิจัยพบว่าการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเน้นวิจัยหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติความสามารถในการคิดวิจารณ์ของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเน้นวิจัยก่อนและหลังการสอนไม่แตกต่างกันการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการสอนในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบวิจัยและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติไม่แตกต่างกัน

นิรันดร์ตั้งธีระบัณฑิตกุลและคณะ (2543, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านตัวนักเรียนด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านและด้านโรงเรียนกับ

คุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานจากปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์การเปิดรับสื่อมวลชนนิสัยรักการอ่านการเสริมแรงของผู้ปกครองการเสริมแรงของครูตัวแปรทั้ง 6 ยังมีอำนาจการพยากรณ์ที่มีต่อคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในระดับมากโดยได้สร้างสมการพยากรณ์ทั้งคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานไว้ด้วย

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศและงานวิจัยในประเทศ สรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองที่พัฒนาขึ้น เพื่อการศึกษาผลการใช้รูปแบบนั้นส่วนมากมีผลในเชิงบวก ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานทางการเรียนรู้สูงขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าหรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และการมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้สิ่งรอบตัวได้ด้วยตนเอง และทักษะนี้สามารถช่วยนำไปสู่การเป็นผู้เรียนตลอดชีวิต และจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดของ Knowles, Skager, Hiemstra (Knowles, 1975; Skager, 1978; Hiemstra, 1997) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ไว้ 5 ขั้นตอนได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนแล้ว อาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการของการเรียนที่ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ นั้นได้ไม่เท่ากัน และการเรียนรู้แบบนำตนเองเกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน และผู้สอนช่วยสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ (Skager (1978); Hiemstra (1979) และ Knowles (1975) ยังได้เห็นแนวทางการสนับสนุนกระบวนการการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยการใช้สัญญาการเรียน (Learning Contracts) ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนรู้ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ ด้วยความรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ตลอดเวลาและอย่างรวดเร็ว

Booth, Melanie (2007) การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจประสบการณ์ของผู้เรียนผู้ใหญ่ระดับปริญญาตรี ที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นแบบนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 4 มิติกล่าว มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ประสบการณ์ในด้านเนื้อหาในหลักสูตรและความรู้เดิมของผู้เรียน และสิ่งที่เกี่ยวข้องที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่บทบาทของมหาวิทยาลัย ผู้สอนนักศึกษาคนอื่น ๆ รูปแบบของข้อมูลย้อนกลับ และตัวนักศึกษาเองในฐานะผู้เรียน ในส่วนการตรวจสอบสมมุติฐานในการวิจัย ในด้านของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมบทบาทผู้สอนในฐานะที่ปรึกษา และผลการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถาบันการศึกษา และเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำมาปฏิบัติสำหรับสถาบันเฉพาะทาง ซึ่งผู้เรียนในกลุ่มที่ศึกษานี้มีลักษณะเหมือนกัน ถ้านักการศึกษาที่ต้องการพัฒนาด้านการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนให้ดีขึ้น โดยช่วยให้ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง นักการศึกษาควรมีส่วนในการช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ได้ โดยการปรับเปลี่ยนที่ตัวผู้เรียนเอง หรือปรับเปลี่ยนที่ระบบการศึกษา เพื่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

Gabrielle, Donna M (2003) ได้ศึกษาผลของการใช้กลยุทธ์การสอนโดยใช้เทคโนโลยีการเป็นสื่อในการจูงใจ ความสามารถและการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ใช้กลยุทธ์การเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อ (TMIS) มีระดับความสามารถทางวิชาการสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม การจูงใจและแนวโน้มผู้เรียนจะเป็นผู้เรียนแบบนำตนเองมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระดับสูง โดยนักศึกษากลุ่มทดลองมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองมากกว่ากลุ่มควบคุม จากการวิจัยนี้จึงเห็นว่า กลยุทธ์การสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อที่ออกแบบอย่างเป็นระบบจะมีผลในเชิงบวกต่อ แรงจูงใจ ความสามารถ และการเรียนรู้แบบนำตนเอง ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตต่อไปคือการใช้เทคโนโลยีใหม่อย่างเช่น PDA ที่สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพเพื่อการส่งมอบการเรียนรู้ ในอนาคต

Shinkareva, Olga (2006) ทำการศึกษาเรื่อง เทคโนโลยีการศึกษาและการเรียนแบบนำตนเอง วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาในหลักสูตรออนไลน์ และความสามารถในด้านเทคโนโลยีการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังจบหลักสูตรออนไลน์ ผู้เรียนมีความสามารถในด้านเทคโนโลยีการศึกษาดีขึ้น และมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนแบบนำตนเอง และมีระดับความสามารถทางเทคโนโลยีการศึกษานั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนแบบนำตัวเองสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เมื่อวิเคราะห์โดยไม่คำนึงถึงระดับการนำตนเองพบว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี และองค์ประกอบแรงจูงใจเกิดจากการได้รับคำแนะนำ เป้าหมายภายในตัว ผู้เรียนเองมีผลประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองในการ

เรียนรู้ และด้านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในกระบวนการการเรียนรู้เทคโนโลยีการศึกษา เช่นเดียวกับความอูสาหะ การควบคุมในเรื่องเวลาสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นยุทธวิธีทางการเรียนรู้ ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แนะนำว่า การปรับเปลี่ยนยุทธวิธีในการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองต่างกัน สำหรับผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองแตกต่างกันในการเรียนเทคโนโลยีการศึกษาแบบออนไลน์ การกำหนดตนเองในการเรียนรู้โดยใช้สติปัญญา การวางแผนการเรียนและคิดแบบมีวิจารณญาณ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้เทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งการเรียนออนไลน์เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ส่วนผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนแบบนำตนเองต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ควรเรียนร่วมกันกับเพื่อน การท่องจำและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ มากกว่าใช้สติปัญญา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

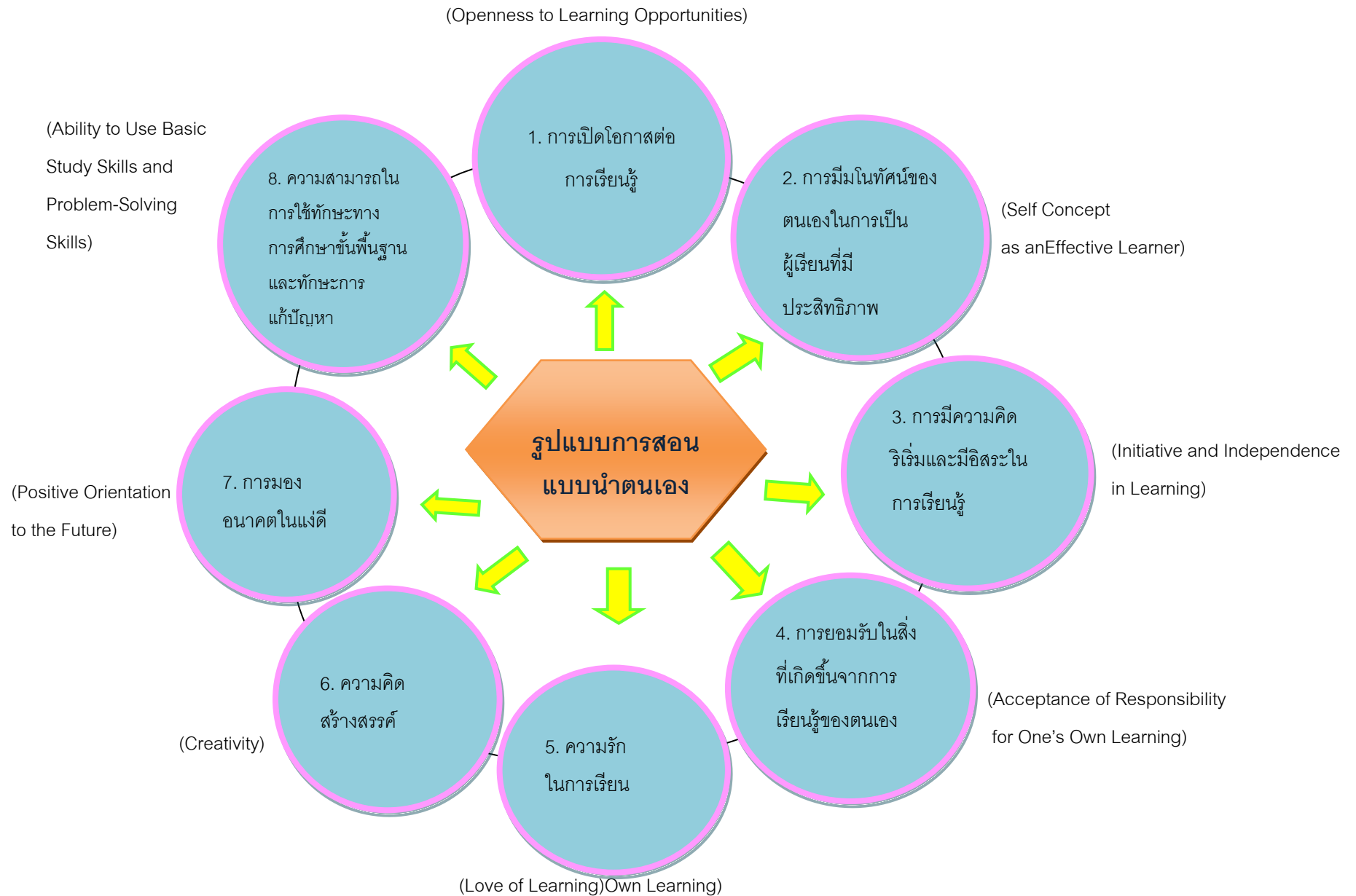
สแตนเลย์และเจน (Stanley-Muchow&Jan Lynette. Dissertation Abstracts International, 1986, p.Online) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับชีวิตของนักวิทยาศาสตร์ที่สำคัญโดยใช้ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนสร้างสรรค์และการพัฒนามนุษย์โดยมีนักวิทยาศาสตร์ 9 คนที่มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นชาย 6 คนหญิง 3 คนซึ่งมีอายุระหว่าง 42 – 73 ปีซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างการสังเกตโดยตรงและกิจกรรมโดยใช้ Kilpatrick Cantrill Self Anchor Scale และ Life Metaphor Activities ในการรวบรวมเรื่องราวชีวิตของแต่ละคน การศึกษานี้ต้องการศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของนักวิทยาศาสตร์แต่ละคนการสัมภาษณ์และการสังเกตเกี่ยวกับการพัฒนาและกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้เป็นนักวิทยาศาสตร์คือความอยากรู้อยากเห็น ความเชื่อความหวังความดูแลเอาใจใส่ความแตกต่างระหว่างบุคคลความสร้างสรรค์จุดมุ่งหมายและข้อจำกัด

แอนเดอร์สันโอโรเจอร์ ,(Anderson O. Roger. Dissertation Abstracts International. 2001, p.Online) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบระบบการสร้างความคิดของการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในห้องทดลองและการพัฒนาความรู้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 72 คนและเรียนหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับชีววิทยาผลของการศึกษาแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดที่ต่อเนื่องในการเล่าเรื่องของนักเรียนซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าเฉลี่ยที่มีการพัฒนาเกิดขึ้นภายหลังจากการทดลองในห้องทดลองกับคะแนนหน่วยสุดท้ายเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทางชีววิทยาและขอบเขตความถูกต้องของแนวคิดผลจากการสาธิตจะทำให้ให้นักเรียนที่ทำคะแนนได้สูงจากการเขียนเล่าเรื่องไว้มากมายเกี่ยวกับความคิดต่อเนื่องที่สัมพันธ์กัน โดยใช้เหตุผลสืบเนื่องมาจากความคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและซับซ้อนเพิ่มพูนไปตามชีวิตและความถี่ของค่าเฉลี่ยเหตุการณ์ของการ

จัดหมวดหมู่ความคิดระดับสูงในการบอกเล่าถึงอกงามและเพิ่มพูนขึ้นตามจำนวนของระบบความสัมพันธ์ในการคิด

Andrew J Milson (2002; อ้างถึงในปิลันญาวงศ์บุญ , 2550, หน้า19) ได้ทำการศึกษาโดยนำอินเทอร์เน็ตเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาซึ่งก่อนหน้านี้มีการสอนแบบสาคิตโดยได้ทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 6 เพื่อค้นหาลักษณะของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการใช้อินเทอร์เน็ตผลสรุปได้ดังนี้ นักเรียนมีการรับรู้คุณค่าและแหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น นักเรียนสามารถวางแผนเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงซึ่งเป็นนิสัยในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนโดยเลือกทางที่มีอุปสรรคน้อยที่สุดครูสามารถชี้แนะให้นักเรียนไปสู่การสร้างความรู้ใฝ่เรียนในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ระดับความสามารถของนักเรียนในการดำเนินการค้นหาความรู้การเข้าถึงและรับรู้คุณค่าของการแสวงหาความรู้ของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

Anderson O. Roger (2001;อ้างถึงในปิลันญาวงศ์บุญ,2550, หน้า19) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบระบบการสร้างความคิดของการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในห้องทดลองและการพัฒนาความรู้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 72 คนและเรียนหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับชีววิทยาผลของการศึกษาแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดที่ต่อเนื่องในการเล่าเรื่องของนักเรียนซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าเฉลี่ยที่มีการพัฒนาเกิดขึ้นภายหลังจากการทดลองให้ห้องทดลองกับคะแนนหน่วยสุดท้ายเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทางชีววิทยาและขอบเขตความถูกต้องของแนวคิดผลจากการสาคิตจะทำให้นักเรียนที่ทาคะแนนได้สูงจากการเขียนเล่าเรื่องไว้มากมายเกี่ยวกับความคิดต่อเนื่องที่สัมพันธ์กันโดยใช้เหตุผลสืบเนื่องมาจากความคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและซับซ้อนเพิ่มพูนไปตามชีวิตและความถี่ของค่าเฉลี่ยเหตุการณ์ของการจัดหมวดหมู่ความคิดระดับสูงในการบอกเล่าถึงอกงามและเพิ่มพูนขึ้นตามจำนวนของระบบความสัมพันธ์ในการคิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์” วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการของวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงานเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

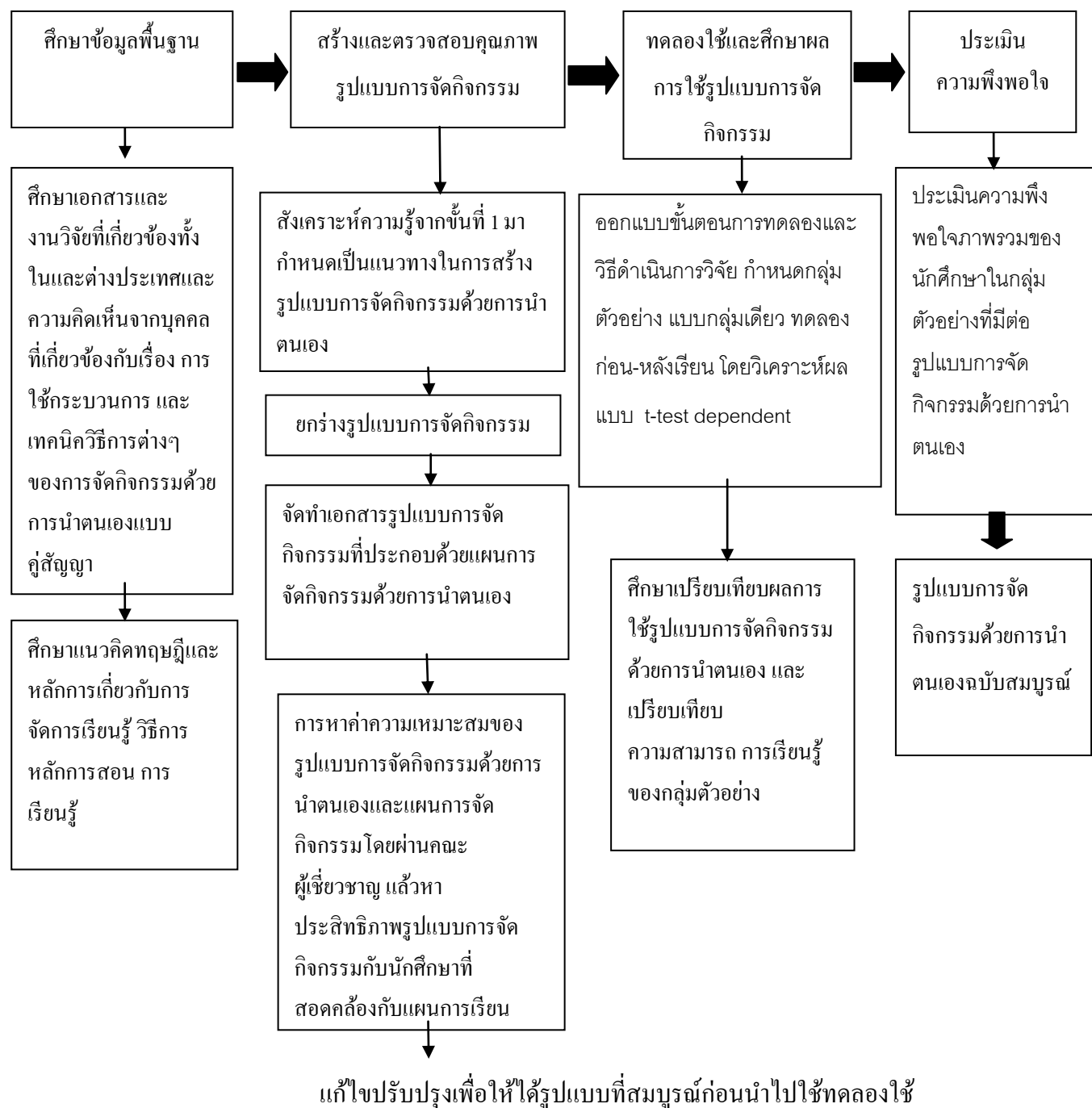
ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

โดยใช้คู่สัญญา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขั้นที่ 2 สร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้และศึกษาผลของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ขั้นที่ 4 ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้คู่สัญญาด้วยทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

ภาพที่ 4 กรอบการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

แหล่งข้อมูล

วิธีดำเนินการ

สำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามนักศึกษา และการสัมภาษณ์ครูและอาจารย์ผู้สอนระดับปฐมว้ย จำนวน 10 คน ในด้านการจัดการเรียนการสอนวิจัยด้านปฐมว้ย เทคนิค และวิธีการสอนวิจัยด้านปฐมว้ยในรูปแบบวิธีการสอนต่างๆ เกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญในการสอนวิจัยด้านปฐมว้ย และการสัมภาษณ์ถึงสภาพปัญหาความต้องการของสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมระดับปฐมว้ยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การจัดประสบการณ์ระดับปฐมว้ย และแนวคิดของอาจารย์ผู้สอนที่คิดว่า จะช่วยพัฒนาความสามารถในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ได้อย่างไร ในเรื่องการวิเคราะห์ปัญหามาสู่การพัฒนานวัตกรรมด้านปฐมว้ย การกำหนดหัวข้อวิจัย การค้นคว้าเอกสาร+ข้อมูล และการพัฒนาเด็กปฐมว้ยในทักษะด้านใดบ้าง ในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมว้ยในปัจจุบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่เป็นประเด็นคำถาม แบบมีโครงสร้างเกี่ยวหลักสำคัญที่จะพัฒนานักศึกษาในด้านความสามารถในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้วยการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา โดยให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ ของการศึกษางานวิจัยด้านปฐมว้ย และกระบวนการทางการเรียนรู้วิจัยด้านปฐมว้ยในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้การวิจัย

แบบสอบถาม-ประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมว้ยเกี่ยวกับนวัตกรรม และทักษะการเรียนรู้ พัฒนาทักษะสู่การวิเคราะห์ เพื่อกำหนดหัวข้อวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เป็นประเด็น คำถามแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับองค์ความรู้ คุณลักษณะ
2. ผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา และความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา จากรายงานการศึกษา รายงานการวิจัย กรมวิชาการ และกระทรวง

ศึกษาธิการ ข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัย ในสถานศึกษาตามสถานการณ์ในการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้เรียนรายวิชาการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัย

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา มาสร้างเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างอย่างละ 1 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ให้ความสัมพันธ์กับองค์ความรู้ คุณลักษณะผู้เรียนกระบวนการวิจัยด้านปฐมวัย ความต้องการพื้นฐาน ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เกี่ยวกับการวิจัยด้านปฐมวัย

2.3 นำแบบสอบถามและสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.4 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้สูตร IOC โดยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2.6 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเป็นฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้กับบุคลากรทางการศึกษาระดับปฐมวัย และอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ด้วยการนัดแนะเวลาและสถานที่ที่สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่จะไปสัมภาษณ์ และนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานจำนวน 70 ฉบับ และการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และถอดแบบบันทึกเสียงด้วยตนเองกับอาจารย์ผู้สอนระดับปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 10 ท่าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำถามตามประเด็นสำคัญ คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นหลักสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาที่เสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำมาสรุปผล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบ
คู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ การวัด และ
ประเมินผลการใฝ่รู้ใฝ่เรียน จำนวน 3 ท่าน
2. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่เรียนรายวิชาวิจัย
ด้านการศึกษาศรีมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 70 คน

วิธีดำเนินการ

1. นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเอง
แบบคู่สัญญา

2. ยกร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

โดยกำหนดให้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาสำหรับนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ที่มาของรูปแบบการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบการสอน
แนวคิด ทฤษฎี ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สภาพปัญหาในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน
การตั้งสมมติฐาน ความเป็นมาและความสำคัญ และหลักการแนวคิดของรูปแบบการสอนระดับ
ปฐมวัยสู่การพัฒนาคุณธรรมระดับปฐมวัย

ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดกิจกรรม เป็นการอธิบายถึงองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ

1. หลักการ เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของ
รูปแบบการจัดกิจกรรม หลักการของรูปแบบการจัดกิจกรรมจะเป็นตัวชี้้นำในการกำหนด
จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินในรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเอง
แบบคู่สัญญา
2. วัตถุประสงค์ เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้
รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา
3. สารและกระบวนการเป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในการ
จัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบ
คู่สัญญา
4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆเมื่อนำ
รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญามาใช้สอน

5. สื่อและแหล่งเรียนรู้ เป็นส่วนที่สนับสนุนที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสอนตามจุดประสงค์ของรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

6. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาไปใช้ เป็นระยะของการจัดการเรียนรู้ การดำเนินการสอนที่มีประสิทธิภาพ และการยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 4 ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรม ทั้งผลทางตรงและทางอ้อม

1. จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรม
 2. หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรม และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรม
 3. ทดลองนำร่างรูปแบบการจัดกิจกรรม
 4. แก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรม และจัดทำรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาก่อนนำไปทดลองใช้จริง
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

1. แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรม
2. เอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรม
3. แบบวัดความสามารถการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรม
 - 1.1 กำหนดจุดประสงค์การประเมิน
 - 1.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมิน และกำหนดรูปแบบของแบบประเมินการจัดกิจกรรม
 - 1.3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรม
 - 1.4 นำแบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมและแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

1.5 นำแบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมและแผนการจัดกิจกรรม มาปรับปรุง และแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมและแผนการจัดกิจกรรมต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าความเหมาะสม

1.7 วิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบ กลุ่มสัญญาที่พัฒนาขึ้น

2. แบบวัดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารความรู้และบทความเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบตลอดจน ลักษณะเฉพาะและวิธีการสร้างแบบทดสอบ

2.2 วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชาและทำตารางกำหนดลักษณะแบบทดสอบ

2.3 กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีเขียนแบบทดสอบ

2.4 ตรวจทานข้อสอบ

2.5 นำแบบทดสอบการใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่สร้างขึ้น ผ่านผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2.6 ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.7 จัดพิมพ์ฉบับทดลอง และนำไปทดลองใช้ และปรับปรุง

3. ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบระหว่างสอนฉบับจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำผลการประเมินค่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย

2. นำผลแบบทดสอบระหว่างการทดลองนำไปใช้ มาหาค่าประสิทธิภาพของ แบบทดสอบการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง ค่าความเชื่อมั่น

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบ กลุ่มสัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

แหล่งข้อมูล

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 255 6 โดย วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจาก 3 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน จำนวน 28 คน

วิธีดำเนินการ

ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ออกแบบการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดลองก่อน-หลังการจัดกิจกรรม (One Group Pretest – Posttest Design)

ตารางที่ 7 แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดลองก่อน-หลังการจัดกิจกรรม
(One Group Pretest – Posttest Design)

กลุ่มตัวอย่าง	การทดสอบก่อนการทดลอง	การจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา	การทดสอบหลังการทดลอง
Ex	T1	X	T2

เมื่อ	Ex	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	การจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา
	T1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre - Test)
	T2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Post – Test)

2. ดำเนินการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 เลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.2 นำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้

2.2.1 ก่อนการทดลอง ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วย วิชาผู้เรียนด้วยแบบวัดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2.2.2 ทำการทดลองโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

2.2.3 หลังการทดลองทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ด้วยแบบวัดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนหลังการทดลอง

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อน-หลังการจัดกิจกรรม เพื่อดูว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่งผลให้การใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แบบวัดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน
2. แบบบันทึกการเรียนรู้
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบคู่สัญญา
4. แฟ้มสะสมงาน

การพัฒนาเครื่องมือ

1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ มีขั้นตอนในการดำเนินการ คือ

1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัด ตลอดจน

ลักษณะเฉพาะและวิธีการสร้างแบบทดสอบ

- 1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาวิชาและทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบ
- 1.3 กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีเขียนข้อสอบในแบบวัดการเรียนรู้
- 1.4 ตรวจทานข้อสอบ
- 1.5 พิมพ์แบบทดลอง
- 1.6 ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดการเรียนรู้ และปรับปรุง
- 1.7 นำแบบวัดฉบับทดลองมาปรับ ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นแบบวัดการเรียนรู้

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบคู่สัญญา มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารความรู้และบทบาทที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

2.2 กำหนดสัดส่วนความสำคัญและกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ของรูปแบบการจัดกิจกรรม

2.3 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ประเด็น คือ (1) ประเด็นที่เรียนรู้ในเรื่องของการวิจัยด้านปฐมวัย (2) สิ่ง que เรียนรู้ เข้าใจแล้ว และที่ยังไม่เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับวิจัยด้านปฐมวัย (3) กระบวนการในการเรียนรู้ (4) สิ่งที่น่าจะปรับปรุงให้ดีขึ้น (5) ข้อคิดและความรู้ที่ได้ซึ่งคิดว่าจะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยต่อไป รวมทั้งประเด็นอื่นๆ ที่คิดว่าน่าจะให้ผู้สอนได้ทราบ จำนวน 5 ข้อ

2.4 การทำแบบบันทึกสัญญาการเรียนรู้

2.5 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ที่สร้าง

2.6 จื่นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำในบางส่วนที่ยังบกพร่อง แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

2.7 นำแบบบันทึกการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.8 ดำเนินการจัดพิมพ์ฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เพิ่มสะสมงาน

3.1 ศึกษารูปแบบการจัดทำเพิ่มสะสมงาน

3.2 กำหนดรูปแบบการทำเพิ่มสะสมงาน

3.3 สร้างรูปแบบเพิ่มสะสมงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อน และหลังการทดลอง

2. วิเคราะห์แบบบันทึกการเรียนรู้แบบคู่สัญญา

3. ตรวจสอบเพิ่มสะสมงาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัย การจัดกิจกรรมประกอบด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ของนักศึกษา

แหล่งข้อมูล

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 255 6 โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจาก 3 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน จำนวน 28 คน

วิธีดำเนินการ

1. หลังจากการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2. นำแบบประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบ
คู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ มีขั้นตอนในการสร้าง
ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องความพึงพอใจในการเรียน
การสอน

2. กำหนดให้เป็นแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ (รัตนะ บัวสนธิ,
2544, หน้า 43)

1	หมายถึง	น้อยที่สุด
2	หมายถึง	น้อย
3	หมายถึง	ปานกลาง
4	หมายถึง	มาก
5	หมายถึง	มากที่สุด

3. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างโดยกำหนดประเด็นที่จะสอบถาม แล้วเขียนเป็นข้อคำถาม
โดยตั้งประเด็นในการประเมินความพึงพอใจในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

4. จัดพิมพ์เป็นแบบประเมินความพึงพอใจฉบับที่สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบซึ่งเป็น
มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่กำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ ดังนี้

1. หาคะแนนเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 76)
- 2.

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. หาค่าความแปรปรวนของคะแนน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ . 2538 : 76)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

4. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 76)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	X^2	แทน	คะแนนแต่ละช่องยกกำลังสอง
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละช่องยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทุกช่องทั้งหมดยกกำลังสอง

5. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้สูตร t – test แบบ Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ . 2538 : 104) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังทดลอง
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างคะแนนแต่ละคู่
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างคะแนนแต่ละคู่ยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคู่

(ถ้า t ที่ได้จากการคำนวณมากกว่าหรือเท่ากับ t ในตารางแสดงว่าสูงกว่ากันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ)

6. ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) การหาความสอดคล้องกันระหว่างคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index Item Objective Congruence หรือ IOC) หาได้จากสูตรต่อไปนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 59)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินใจว่า IOC ถ้ามีค่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่า คำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ แสดงว่าคำถามนั้นใช้ได้

วิธีการ คือ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้คะแนนในแต่ละข้อ โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง ข้อคำถามวัดได้ตรงตามจุดประสงค์นั้น

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามจุดประสงค์นั้น

ให้คะแนน 1 หมายถึง ข้อคำถามวัดไม่ได้ตรงตามจุดประสงค์นั้น

7. หาค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของ (นิสาร์ตัน ศิลปะเดช. 2542, หน้า 144)

$$P = \frac{f \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ

f แทน จำนวนความถี่ที่ต้องการหาค่าร้อยละ

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

7. สถิติที่ใช้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) หรือสัมประสิทธิ์แอลฟา (a-Coefficient) (อนุวัติ คุณแก้ว. 2546 : 138)

$$a = \left(\frac{K}{K-1} \right) \left(1 - \frac{\sum_i s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ	a	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	s_i^2	$\sum s_i^2$ แทน	คะแนนแปรปรวนรายข้อ
	s_t^2	แทน	คะแนนแปรปรวนทั้งฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบทักษะการวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ตอนที่2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ตอนที่3. เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ตอนที่4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

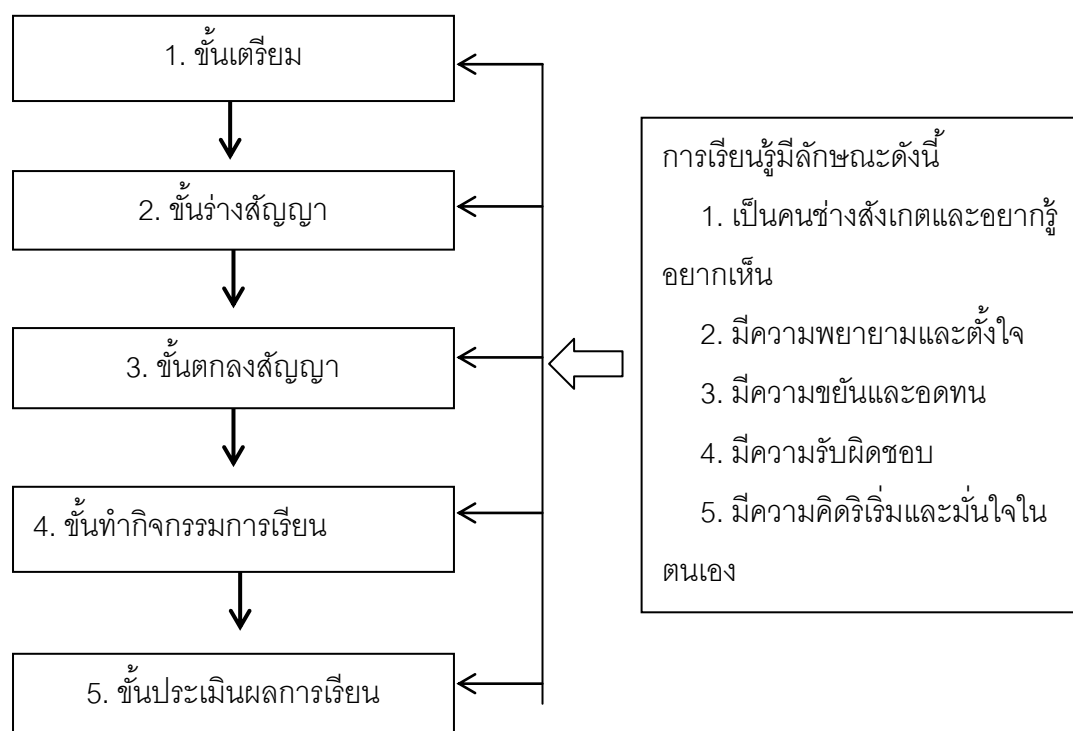
1. ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนักศึกษา และการสัมภาษณ์ครูและอาจารย์ผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 10 คน ในด้านการจัดการเรียนการสอนวิจัยด้านปฐมวัย เทคนิคและวิธีการสอนวิจัยด้านปฐมวัยในรูปแบบวิธีการสอนต่างๆ เกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญในการสอนวิจัยด้านปฐมวัย และการสัมภาษณ์ถึงสภาพปัญหาความต้องการของสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมระดับปฐมวัยไปใช้ในการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรม การจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย และแนวคิดของอาจารย์ผู้สอนที่คิดว่า จะช่วยพัฒนาความสามารถในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์นำมาสรุปผลได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหานำมาสู่การพัฒนาวัตกรรมการด้านปฐมวัยการกำหนดหัวข้อวิจัย การค้นคว้าเอกสารข้อมูล และการพัฒนาทักษะในเด็กปฐมวัยดังต่อไปนี้

1.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย ทักษะกระบวนการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยหลักการ วิธีการกำหนดปัญหาการวิจัย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการวิจัย การเก็บข้อมูล การสรุปผลและการเขียนรายงานการวิจัย

1.2 คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ การใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นคนช่างสังเกตอยากรู้อยากเห็นชอบฟัง ชอบอ่านและชอบค้นคว้าเพิ่มเติมความรู้ตนเองติดตามข่าวสารเรื่องราวต่างๆเพิ่มเติมความรู้ตนเองมีความคิดริเริ่มมั่นใจในตนเองแสดงออกซึ่งความเชื่อมั่นในการทำกิจกรรมและความกล้าในการซักถามข้อสงสัยแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

1.3 กระบวนการเรียนรู้มีการจัดกิจกรรมแบบคู่สัญญา 5 ขั้น โดยขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้น ผู้เรียนอาจเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังภาพ คือ

ภาพที่ 5 กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและ หาประสิทธิภาพ ของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

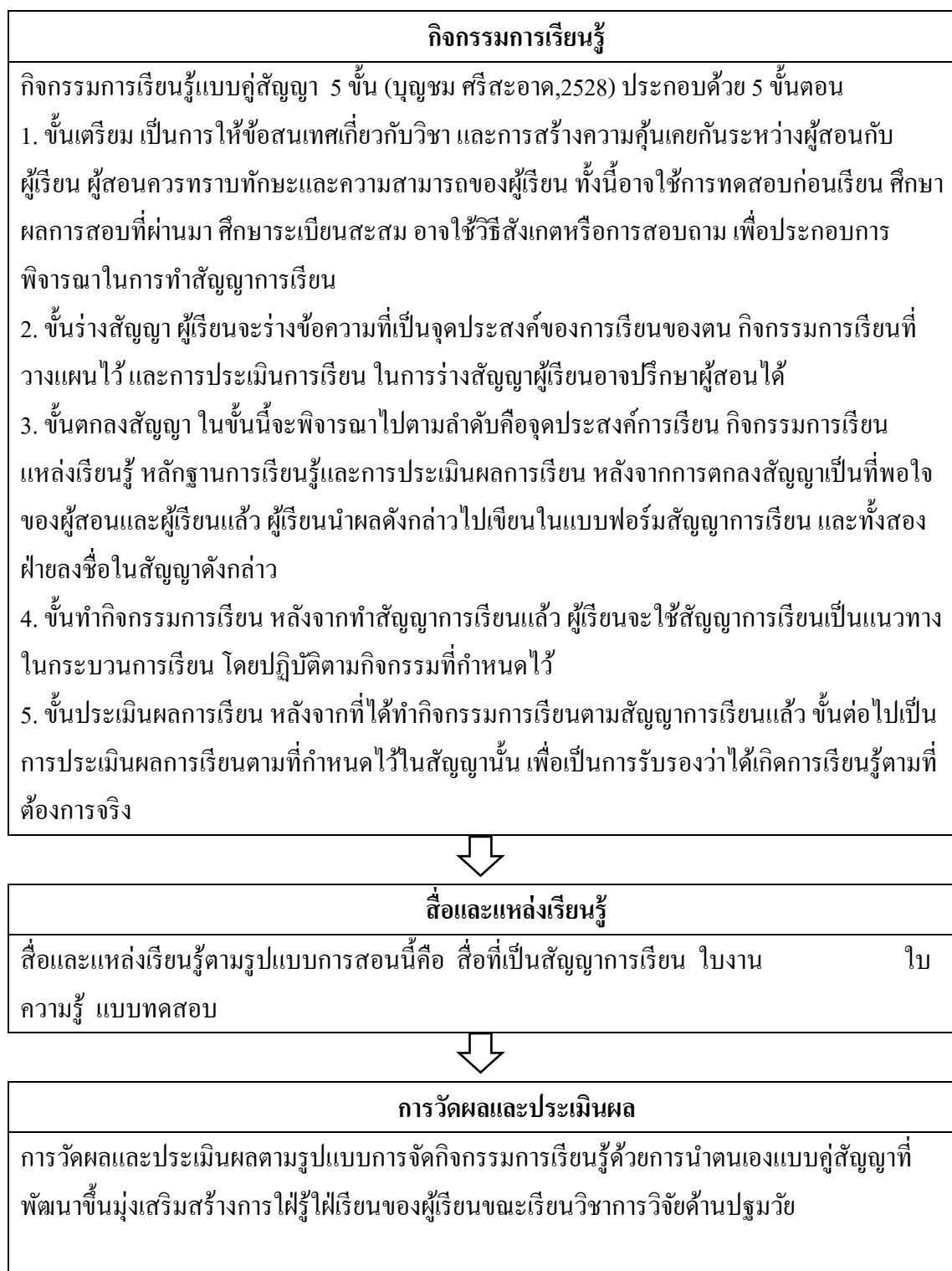
1. ผลการสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้ผ่านการพัฒนาตามขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือคือ 1) วิเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ 2)ยกร่างรูปแบบ 3)จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบ 4) หาประสิทธิภาพของรูปแบบ 5)ทดลองนำร่องเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ และ 6)แก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์ ผลที่ได้คือ

1.1 ได้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นคือ “รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา” ตามแนวคิการสอนวิจัยด้านปฐมว้ย มืองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังแผนภาพ

ภาพ 2:รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ภาพ 2 (ต่อ)รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

1.2 แผนการสอน ซึ่งเป็นเอกสารที่เขียนขึ้นตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย 2) ประเภทของการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย 3) การกำหนดปัญหาในการวิจัย 4) การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เวลา 24 ชั่วโมง และมีลักษณะเหมือนกันดังนี้ สารสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และบันทึกหลังการสอน รวมถึงสื่อที่เป็นสัญญาณการเรียน ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นด้วยการหาค่าความเหมาะสม โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้วยการใช้การหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของรูปแบบจากรูปแบบการสอนและแผนการสอน กำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ระดับมาก ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป (รัตนะ บัวสนธ์, 2544 :45) ดังตารางต่อไปนี้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
รูปแบบการสอน			
1.ด้านความเป็นมาและความสำคัญ หลักการ			
แนวคิดของรูปแบบ			
1.1 มีความสอดคล้องกัน	4.41	0.56	มาก
1.2 มีความชัดเจน	4.22	0.46	มาก
1.3 แสดงให้เห็นจุดเน้นและความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
1.4 เป็นกรอบในการกำหนดสาระและวิธีการ	4.60	0.55	มากที่สุด
1.5 การใช้ภาษามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.61	0.56	มากที่สุด
รวม	4.53	0.52	มากที่สุด
2. ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ			
2.1 ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับหลักการ	4.40	0.55	มาก
2.2 ความชัดเจนแสดงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในผู้เรียน	4.61	0.56	มากที่สุด
2.3 ความเป็นไปได้	4.20	0.45	มาก
รวม	4.40	0.52	มาก
3. ด้านสาระและกระบวนการของรูปแบบ			
3.1 ขอบเขตของสาระและกระบวนการ	4.60	0.55	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3.2 สอดคล้องและนำไปสู่วัตถุประสงค์	4.60	0.55	มากที่สุด
3.3 มีความเหมาะสม	4.40	0.55	มาก
3.4 มีความเป็นไปได้	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.55	0.55	มากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
4.1 มีความชัดเจนของกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในรูปแบบการสอน	4.20	0.45	มาก
4.2 มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
4.3 ความเหมาะสมสามารถทำให้การสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	4.60	0.55	มากที่สุด
4.4 การใช้ภาษามีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.50	0.50	มากที่สุด
5. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้			
5.1 มีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
5.2 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น มีความชัดเจน	4.50	0.55	มากที่สุด
รวม	4.45	0.55	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล			
6.1 ตัวบ่งชี้ในการวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
6.2 เกณฑ์การประเมินตามตัวบ่งชี้ในการวัดและประเมินผล	4.25	0.45	มาก
6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
6.4 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอน	4.60	0.55	มากที่สุด
6.5 ความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติได้	4.40	0.55	มาก
รวม	4.49	0.53	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
แผนการสอน			
1. ด้านจุดประสงค์			
1.1 จุดประสงค์ในแผนการสอนมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน	4.20	0.45	มาก
1.2 จุดประสงค์มีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3 จุดประสงค์มีความเป็นไปได้	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.53	0.48	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา			
2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์และสามารถนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.40	0.55	มาก
รวม	4.50	0.55	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
3.1 ขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
3.2 กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนมีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้	4.20	0.45	มาก
3.3 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนครอบคลุมสอดคล้องกับการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยทั่วถึง	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.50	0.53	มากที่สุด
4. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้			
4.1 มีการกำหนดวิธีการใช้ที่ชัดเจน	4.40	0.55	มาก
4.2 เรียงลำดับรายการสื่อที่ใช้ได้อย่างเหมาะสม	4.20	0.45	มาก
รวม	4.30	0.50	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล			
5.1 การใช้วิธีวัดและประเมินผล	4.80	0.45	มากที่สุด
5.2 มีเกณฑ์การประเมินตามตัวบ่งชี้ในการวัดผลและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
5.4 การวัดผลและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอน	4.40	0.55	มาก
5.5 ความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติได้	4.60	0.55	มากที่สุด
5.6 เกณฑ์การประเมินตามตัวบ่งชี้เสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเหมาะสม	4.20	0.45	มาก
รวม	4.53	0.52	มากที่สุด
6. ด้านเวลาที่ใช้			
6.1 เวลาที่กำหนดไว้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.60	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.49	0.53	มาก

จากตาราง 2 พบว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสอน มีประเด็นการประเมิน 23 ประเด็น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 1.3 แสดงให้เห็นจุดเน้นและความชัดเจนจากด้านความเป็นมาและความสำคัญ หลักการ แนวคิดของรูปแบบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$)

2.2 ผลการประเมินเอกสารประกอบรูปแบบการสอน มีประเด็นการประเมินจำนวน 18 ประเด็น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ประเด็นที่ 1.2 จุดประสงค์มีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน จากด้านจุดประสงค์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) และประเด็นที่ 5.1 การใช้วิธีวัดผลและประเมินผล จากด้านการวัดผลและประเมินผลมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) และในส่วนปลายเปิด ผู้เชี่ยวชาญสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ดังนี้ คือ รูปแบบการสอนและแผนการสอนนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้

ได้ และชื่อเรื่องของการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้คู่สัญญา เพื่อส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เหมาะสมดี

3. ผลการหาค่าประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบด้วยเทคนิควิธีการประเมินประสิทธิภาพ การประเมินหนึ่งต่อหนึ่ง และกลุ่มขนาดเล็ก (Smith and Ragan, 1993 : 391 - 425) แล้วได้ทดลองใช้แบบทดสอบวัดความสามารถนี้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 30 คน ทุกวันจันทร์ ระหว่างเวลา 09.00 – 12.00 น.รวม 8 สัปดาห์ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบตามเกณฑ์ปรากฏผลการหาค่าประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาตามเกณฑ์กับนักศึกษาจำนวน 28 คนผลการทดลองนำร่องพบว่า การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง โดยมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ที่พัฒนาขึ้นจากการนำเอกสารประกอบรูปแบบคือ รูปแบบและแผนการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มจาก 3 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียน จำนวน 28 คน ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยใช้วิธี One group, Pretest-Posttest design เพื่อดูว่ารูปแบบการสอนด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเรียนหรือไม่ ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบการเรียนก่อน-หลังการทดลองของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนา

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาก่อนและหลังเรียนของ
กลุ่มทดลอง

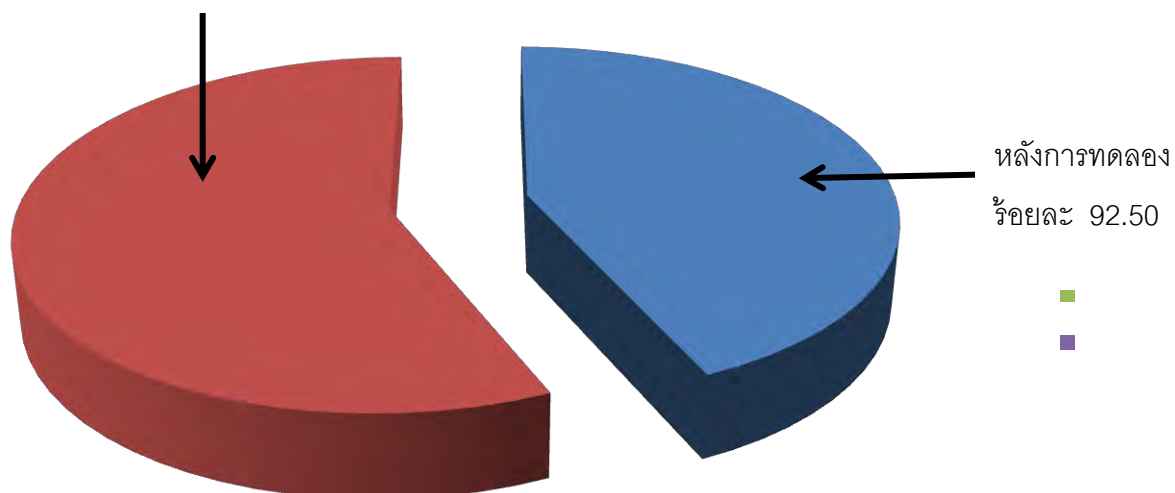
ที่	ก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	หลังเรียน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	ค่าความต่าง
1	20	28	8
2	21	27	6
3	17	26	9
4	19	28	9
5	23	29	6
6	24	28	4
7	22	27	5
8	24	28	4
9	23	29	6
10	19	28	9
11	20	27	7
12	21	26	5
13	17	28	11
14	19	29	10
15	23	28	5
16	24	27	3
17	22	28	6
18	24	29	5
19	23	28	5
20	19	27	8
21	20	26	6
22	21	28	7
23	17	29	12
24	19	28	9
25	23	27	4

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ที่	ก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	หลังเรียน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	ค่าความต่าง
26	24	28	4
27	22	29	7
28	24	27	3
รวม	594	777	183
ค่าเฉลี่ย	21.21	27.75	6.54
S.D	2.33	0.93	2.40
ร้อยละ	70.71	92.50	21.79

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังการทดลองของนักศึกษากลุ่มทดลอง ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ก่อนการทดลองคิดเป็นร้อยละ 70.71 และหลังการทดลองคิดเป็นร้อยละ 92.50 แสดงให้เห็นได้ว่าการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ก่อนการทดลอง ร้อยละ 70.71

รูปภาพที่ 6 แสดงเปรียบเทียบผลการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังทดลอง

ตารางที่ 10 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S^2	t
ก่อนทดลอง	28	21.21	4.74	1.01
หลังทดลอง	28	27.75	5.83	

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($_{.975} t_{58} = 2.001$)

จากตาราง 10 แสดงคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่พัฒนาก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.21 ค่าความแปรปรวนมีค่าเท่ากับ 4.74 และหลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.75 ค่าความแปรปรวนมีค่าเท่ากับ 5.83 เมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเพื่อตรวจสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า ค่า t จากการคำนวณต่ำกว่าค่า t จากตาราง สรุปได้ว่าการทดลองนักศึกษามีผลการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการวิเคราะห์แบบบันทึกการเรียนรู้แบบคู่สัญญาของนักศึกษาในกลุ่มทดลองพบว่า ส่วนใหญ่กระตือรือร้น เข้าใจและสนใจการเรียนเพิ่มขึ้นมาก จากบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ได้เรียนรู้วิชาวิจัยด้านปฐมวัยหลังการเรียนรู้ พบว่า 1) ประเด็นที่ได้จากการเรียนรู้คือ

ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยด้านปฐมวัยตามกระบวนการรูปแบบการสอนด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา 2) สิ่ง que เรียนรู้ที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้คือ ได้มีความเข้าใจยิ่งขึ้นจากโอกาสที่ได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาวิจัยด้านปฐมวัย ซึ่งเป็นการวิจัยจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อนำผลวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งต้องทำการวิจัยควบคู่กับการเรียนการสอน คือ สอนไปวิจัยไป แล้วนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน และทำการเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ 3) บรรยากาศในการเรียน ผู้เรียนทุกคนมีความกระตือรือร้น และมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น 4) สิ่ง que ผู้เรียนส่วนใหญ่ประทับใจคือ ได้เข้าใจถึงกระบวนการค้นคว้าหาข้อมูล หาคำตอบ การแก้ปัญหา โดยวิธีการที่เป็นระบบหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือวิธีการที่เชื่อถือได้

โดยการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นกระบวนการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีเป้าหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีจิตใจที่งดงาม และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 5) ประเด็นอื่นที่ควรให้ผู้สอนทราบคือ ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสทำวิจัย มีความภาคภูมิใจที่ตนเองสามารถปฏิบัติตามกระบวนการวิจัยได้ ได้รู้จักวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถสร้างและพัฒนางาน พัฒนาคน และพัฒนานวัตกรรม

เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป ควรมีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ในวิชาอื่น ๆ ด้วยทุกภาคเรียน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่กำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินไว้ 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ปรากฏผลดังตาราง 6

ตารางที่ 11 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.ปัจจัยนำเข้า			
1.1 ครูเปิดโอกาสให้เรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัย	4.32	0.48	มาก
1.2 การเรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัยมีสื่อที่หลากหลายและเหมาะสม	4.24	0.44	มาก
1.3 ครูให้ท่านเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้อยู่เสมอ	4.56	0.51	มาก
1.4 เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมเหมาะสมต่อการเรียนรู้เนื้อหาในแต่ละหน่วย	4.40	0.50	มาก
1.5 คำแนะนำแนวทางการร่วมกิจกรรมมีความชัดเจน	4.56	0.51	มาก
1.6 สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับกิจกรรม	4.24	0.44	มาก
1.7 เนื้อหาที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน	4.32	0.48	มาก

ตารางที่ 11(ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
รวมเฉลี่ยด้านปัจจัยนำเข้า	4.38	0.48	มาก
2. ด้านกระบวนการ			
2.1 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้	3.88	0.48	มาก
2.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ	3.88	0.48	มาก
2.3 การเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน	3.88	0.44	มาก
2.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สังเกตและมีการอภิปราย	3.88	0.51	มาก
2.5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง	4.15	0.44	มาก
2.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในวิชาวิจัยด้านปฐมวัย	4.21	0.46	มาก
2.7 กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีจินตนาการ	4.21	0.46	มาก
รวมเฉลี่ยด้านกระบวนการ	4.01	0.47	มาก
3. ด้านผลผลิต			
3.1 ผู้เรียนมีความสุขและสนุกสนานในการจัดการเรียนการสอนวิจัยด้านปฐมวัยแบบนี้	4.03	0.51	มาก
3.2 ผู้เรียนได้มีการคิดไตร่ตรองและรู้จักเรียนรู้ด้วยตัวเอง	4.15	0.48	มาก
3.3 การเรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัยแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจและการใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.09	0.48	มาก
3.4 ผู้เรียนมีผลงานจากการได้ทดลองปฏิบัติ	4.24	0.51	มาก
3.5 ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัยแบบนี้มากขึ้น	4.03	0.51	มาก
3.6 ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.15	0.48	มาก
3.7 ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยด้านปฐมวัยได้			มาก

ตารางที่ 11(ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
3.8 คิดว่าเรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัยนี้มีประโยชน์	4.24	0.51	มาก
3.9 ชอบที่จะเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน วิจัยด้านปฐมวัยแบบนี้	4.03	0.51	มาก
3.10 การเรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัยแบบนี้ทำให้ ผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงความคิดเห็น	4.21	0.46	มาก
รวมเฉลี่ยด้านผลผลิต	4.13	0.49	มาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.17	0.48	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ในภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏผลพบว่า นักศึกษามีผลการประเมินความพึงพอใจดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้ามีผลรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) ด้านกระบวนการมีผลรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) ด้านผลิตมีผลรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$)

บทที่ 5

สรุปผล และอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบ ทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัย ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงานตามกรอบวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีขั้นตอนดังนี้ คือ การสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนักศึกษา และการสัมภาษณ์ครูและอาจารย์ผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 10 คน ในด้านการจัดการเรียนการสอนวิจัยด้านปฐมวัย เทคนิคและวิธีการสอนวิจัยด้านปฐมวัย ในรูปแบบวิธีการสอนต่างๆ เกี่ยวกับองค์ความรู้ที่สำคัญในการสอนวิจัยด้านปฐมวัย และการสัมภาษณ์ถึงสภาพปัญหาความต้องการของสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมระดับปฐมวัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม การจัดประสบการณ์ระดับ

ปฐมวีย์ และแนวคิดของอาจารย์ผู้สอนที่คิดว่า จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏน่านมาสรุปผลได้องค์ความรู้นำมาสู่การพัฒนาวัตกรรมการรูปแบบการจัด กิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์

ขั้นที่ 2 สร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวีย์ด้วยการเรียนรู้ แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัด กิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์

2. ยกร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา โดยกำหนดขั้นตอน การเรียนรู้แบบคู่สัญญา 5 ขั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2528) ประกอบด้วย 1. ขั้นเตรียม 2. ขั้นร่างสัญญา 3. ขั้นตกลงสัญญา 4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5. ขั้นประเมินผลการเรียน โดยเน้นการเรียนรู้แบบ นำตนเองแบบคู่สัญญาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ใฝ่เรียน โดยมีกิจกรรมปฐมนิเทศ กิจกรรมที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย กิจกรรมที่ 2 ประเภทของการวิจัยทางการศึกษาปฐมวีย์ กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหาในการวิจัย กิจกรรมที่ 4 หัวข้อการวิจัย และปัจฉิมนิเทศ

3. จัดทำแผนการสอน ตามลำดับขั้นตอนของการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบ คู่สัญญา ใช้เวลา 24 ชั่วโมง โดยมีรูปแบบดังนี้ คือ

4. หาประสิทธิภาพรูปแบบการสอน ด้วยการหาค่าความเหมาะสม โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยการหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของรูปแบบจากรูปแบบการสอนและ แผนการสอน กำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ระดับมาก ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป (รัตนะ บัวสนธิ์, 2544 : 45)

5. ทดลองนำร่องรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา โดยนำรูปแบบ การจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาที่เป็นเอกสารประกอบด้วย แผนการสอน จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย หน่วยที่ 2 ประเภทของ การวิจัยทางการศึกษาปฐมวีย์ หน่วยที่ 3 การกำหนดปัญหาในการวิจัย หน่วยที่ 4 การศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บทที่ 2) ตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบ คู่สัญญา ประกอบด้วย 1. ขั้นเตรียม 2. ขั้นร่างสัญญา 3. ขั้นตกลงสัญญา 4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากทำสัญญาการเรียนแล้ว 5. ขั้นประเมินผลการเรียน หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ตาม สัญญาการเรียนแล้ว ได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวีย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 28 คน ทุกวัน

จันทร์ ระหว่างเวลา 09.00 – 12.00 น.รวม 8 สัปดาห์ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบตามเกณฑ์ ผลการทดลองนำร่องพบว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

6. ผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อทดลองใช้

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้และศึกษาผลของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ นำแผนการสอนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาไป ทดลองใช้จริงกับ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครูสาครมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 28 คน ทุกวันจันทร์ ระหว่างเวลา 09.00 – 12.00 น.รวม 8 สัปดาห์ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้หรือไม่ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ก่อนหลังของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. เพื่อวิเคราะห์แบบบันทึกการเรียนรู้แบบคู่สัญญาของนักศึกษากลุ่มทดลอง วิชาวิจัยด้านปฐมวัย

ขั้นที่ 4 ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยหลังจากทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา และนำแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาที่ได้คืนมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ด้านการเสริมสร้างการเรียนรู้ใฝ่เรียน คือ

1.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยทักษะกระบวนการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการ วิธีการกำหนดปัญหาการวิจัย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการวิจัย การเก็บข้อมูล การสรุปผลและการเขียนรายงานการวิจัย

1.2 คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ การใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นคนช่างสังเกตอยากรู้อยากเห็นชอบฟัง ชอบอ่านและชอบค้นคว้าเพิ่มเติมความรู้ตนเองติดตามข่าวสารเรื่องราวต่างๆเพิ่มเติมความรู้ตนเองมีความคิดริเริ่มมั่นใจในตนเองแสดงออกซึ่งความเชื่อมั่นในการทำกิจกรรมและความกล้าในการซักถามข้อสงสัยแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

1.3 กระบวนการเรียนรู้มีการจัดกิจกรรมแบบคู่สัญญา 5 ขั้น โดยขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้น ประกอบด้วย 1. ขั้นเตรียม 2. ขั้นร่างสัญญา 3. ขั้นตกลงสัญญา 4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากทำสัญญาการเรียนรู้แล้ว 5. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ การช่างสังเกตและสนใจใฝ่รู้ ความพยายามและตั้งใจ มีความขยันและอดทน มีความรับผิดชอบ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

2.1 ผลการสร้างรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

2.1.1 ได้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นคือ “รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา” โดยกำหนดให้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ

ตอนที่ 1 ที่มาของรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สาระและกระบวนการ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยมีทฤษฎีและข้อสมมติฐานที่รองรับรูปแบบ ความเป็นมาและความสำคัญและหลักการแนวคิดของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ดังนี้

หลักการ

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ได้พัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวผู้เรียนโดยต้องอาศัยเงื่อนไขของการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

สาระและกระบวนการ

รูปแบบ ทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมว้ยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่พัฒนาขึ้นมีสาระเกี่ยวกับ 1.ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย 2. ประเภทของการวิจัยทางการศึกษาปฐมว้ย 3.การกำหนดปัญหาในการวิจัย 4.การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เพื่อเสริมสร้างการใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่พัฒนาขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่สัญญา 5 ขั้น (บุญชม ศรีสะอาด,2528) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

1. ขั้นเตรียม เป็นการให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับวิชา และการสร้างความคุ้นเคยกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนควรทราบทักษะและความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้อาจใช้การทดสอบก่อนเรียน ศึกษาผลการสอบที่ผ่านมา ศึกษาระเบียบนสะสม อาจใช้วิธีสังเกตหรือการสอบถาม เพื่อประกอบการพิจารณาในการทำสัญญาการเรียน
2. ขั้นร่างสัญญา ผู้เรียนจะร่างข้อความที่เป็นจุดประสงค์ของการเรียนของตน กิจกรรมการเรียนที่วางแผนไว้ และการประเมินการเรียน ในการร่างสัญญาผู้เรียนอาจปรึกษาผู้สอนได้
3. ขั้นตกลงสัญญา ในขั้นนี้จะพิจารณาไปตามลำดับคือจุดประสงค์การเรียน กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียน หลังจากการตกลงสัญญาเป็นที่พอใจของผู้สอนและผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนนำผลดังกล่าวไปเขียนในแบบฟอร์มสัญญาการเรียน และทั้งสองฝ่ายลงชื่อในสัญญาดังกล่าว
4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียน หลังจากทำสัญญาการเรียนแล้ว ผู้เรียนจะใช้สัญญาการเรียนเป็นแนวทางในกระบวนการเรียน โดยปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้
5. ขั้นประเมินผลการเรียน หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนตามสัญญาการเรียนแล้ว ขั้นต่อไปเป็นการประเมินผลการเรียนตามที่กำหนดไว้ในสัญญานั้น เพื่อเป็นการรับรองว่าได้เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการจริง

สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนนี้คือ สื่อที่เป็นสัญญาการเรียน ใบงานใบความรู้แบบทดสอบ

การวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาที่พัฒนาขึ้นมุ่งเสริมสร้างการเรียนของผู้เรียนขณะเรียนวิชาการวิจัยด้านปฐมว้ย

ตอนที่ 2 รูปแบบแผนการสอนที่ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการวิจัย การศึกษาด้านปฐมวัย โดยคุณลักษณะของผู้เรียนที่ต้องเสริมสร้างให้มีการเรียน ได้แก่ แผนการสอน จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย หน่วยที่ 2 ประเภทของการวิจัยทางการศึกษาด้านปฐมวัย หน่วยที่ 3 การกำหนดปัญหาในการวิจัย หน่วยที่ 4 การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บทที่ 2) ตามกิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่สัญญา 5 ขั้น ของบุญชม ศรีสะอาด(บุญชม ศรีสะอาด,2528)

ตอนที่ 3 การนำรูปแบบแผนการสอนไปใช้ เป็นการยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบทักษะ การศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อบกพร่องอันจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 4 ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือ เสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และผลทางอ้อมคือ ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชา การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย

1. ผลการทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์พบว่าการใ้รู้ใ้เรียนสำหรับ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ก่อนการทดลองนักเรียนใ้รู้ใ้เรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์พบว่านักศึกษา มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาที่พัฒนาขึ้น เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.48)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ทั้งผลทางตรงคือ เสริมสร้างการใ้รู้ใ้เรียนให้กับผู้เรียน มีประเด็นในการอภิปราย 4 ประเด็น คือ 1) ด้านข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา 3) ด้านการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา และ 4) ด้านความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ดังรายละเอียดการอภิปราย คือ

1. ด้านข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ด้านข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ที่พัฒนาขึ้นมีการอภิปรายในประเด็น ดังนี้ ผลจากการศึกษาพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทักษะกระบวนการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการ วิธีการกำหนดปัญหาการวิจัย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการวิจัย การเก็บข้อมูล การสรุปผลและการเขียนรายงานการวิจัย สอดคล้องกับผลสรุปของ วาโร เฟ็งสวัสดี. (2542) พบว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฐมวัยประกอบด้วย

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ การเป็นคนช่างสังเกตอยากรู้อยากเห็นชอบฟังชอบอ่านและชอบค้นคว้าเพิ่มเติมความรู้ตนเองติดตามข่าวสารเรื่องราวต่างๆเพิ่มเติมความรู้ตนเองมีความคิดริเริ่มมั่นใจในตนเองแสดงออกซึ่งความเชื่อมั่นในการทำกิจกรรมและความกล้าในการซักถามข้อสงสัยแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับผลสรุปของบังอร เกิดดา (2549, หน้า 13) ได้สรุปคุณลักษณะการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ไว้ดังนี้

1. เป็นคนช่างสังเกตอยากรู้อยากเห็น
2. มีความพยายามและตั้งใจ
3. มีความขยันและอดทน
4. มีความรับผิดชอบ และ
5. มีความคิดริเริ่มมั่นใจในตนเอง

2. รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยกระบวนการเรียนรู้มีการจัดกิจกรรมแบบคู่สัญญา 5 ขั้น โดยขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้น ประกอบด้วย 1. ขั้นเตรียม 2. ขั้นร่างสัญญา 3. ขั้นตกลงสัญญา 4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากทำสัญญาการเรียนแล้ว 5. ขั้นประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับผลสรุปของ ทิศนา ขัมมณี(2546 ,หน้า 35-36) เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองโดยใช้คู่สัญญา ว่าผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองจะเป็นผู้ควบคุมตนเองโดยตลอดซึ่งส่วนใหญ่มักจะกระตือรือร้นและเข้มแข็งในช่วงต้นๆต่อมาก็ค่อยหย่อนการปฏิบัติลงไป ดังนั้นเพื่อแก้จุดอ่อนนี้ ระบบคู่สัญญาจึงกำหนดให้ผู้ปฏิบัติแสวงหาคู่สัญญาที่จะมาช่วยรับรู้ ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติ โดยผู้ปฏิบัติจะต้องส่งบันทึกผลการปฏิบัติให้คู่สัญญาทราบเป็นระยะๆ คู่สัญญานี้ไม่ได้ทำหน้าที่ควบคุม แต่จะทำหน้าที่เป็นกลไกทางจิตที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติควบคุมตนเองได้ ให้สามารถดำเนินการตามความตั้งใจของตนจนประสบผลสำเร็จ การพัฒนาตนเองโดยใช้คู่สัญญาดังกล่าวอยู่บนพื้นฐาน กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งคล้ายกับผลสรุปของ Goglielmino (1977) ได้ศึกษาลักษณะของผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย 1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน (Openness to Learning Opportunities) 2. เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดี

ได้ (Self Concept as an Effective Learner) 3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and Independence in Learner) 4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง (Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) 5. มีความรักที่จะเรียน (Love of Learning) 6. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) 7. การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) และ 8. ความสามารถใช้ทักษะศึกษาหาความรู้ และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to Use Basic Study Skills Problem – Solving Skills)

3. ด้านการทดลองใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ด้านการทดลองใช้รูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองแบบคู่สัญญา มีประเด็นในการอภิปราย คือ ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา พิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า การเรียนหลังสอนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาสูงกว่าการเรียนก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่ายังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนโดยตรง ซึ่งผลการวิจัยที่พบเป็นไปในแนวทางที่คล้ายกับงานวิจัยของ มาสรีน จันทรังม (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังจากการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัย และเปรียบเทียบการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความสามารถในการคิดวิจารณ์ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัย และกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัย คือ แผนการสอนเน้นวิจัย คู่มืออาจารย์ คู่มือนักศึกษา และแบบสอบถามความสามารถในการคิดวิจารณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเน้นวิจัยหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ความสามารถในการคิดวิจารณ์ของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเน้นวิจัยก่อนและหลังการสอนไม่แตกต่างกัน การใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการสอนในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบวิจัยและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติไม่แตกต่างกัน

4. ด้านความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ด้านความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาในด้านปัจจัยนำเข้า ผลผลิต และกระบวนการ สามารถนำมาอภิปรายผลได้คือ ผลโดยภาพรวม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำ

ตนเอง อยู่ในระดับมากมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษา ทุกคนมีความกระตือรือร้น และมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น นอกจากมีพัฒนาการด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า นักศึกษามีความรู้สึกที่ดีเรียงลำดับ คือ 1. ครูให้ท่านเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้อยู่เสมอ 2. คำแนะนำแนวทางการร่วมกิจกรรมมีความชัดเจน 3. ครูเปิดโอกาสให้เรียนรู้วิจัยด้านปฐมวัย 4. เนื้อหาที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน อันเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเองแบบกลุ่มสัญญา โดยใช้ขั้นตอนการเรียนรู้ที่เริ่มจาก 1. ขั้นเตรียม 2. ขั้นร่างสัญญา 3. ขั้นตกลงสัญญา 4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากทำสัญญาการเรียนแล้ว 5. ขั้นประเมินผลการเรียน ซึ่งผลการวิจัยที่พบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง อังสุโขทัย (2550) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองพบว่า ทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งผลต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองแต่ไม่เกิดสัมพันธกับกระบวนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำรูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

1.1 ควรส่งเสริมให้ผู้สอนวิชาการศึกษาการศึกษาด้านปฐมวัย นำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบกลุ่มสัญญาไปใช้ต่อไป เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาให้ผลเป็นที่น่าสนใจว่า สามารถพัฒนาการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และจากแบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาช่วยให้ นักศึกษาเกิดการกระตือรือร้น เข้าใจและสนใจการเรียนเพิ่มขึ้นมาก ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยด้านปฐมวัย มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาวิจัยด้านปฐมวัย ซึ่งเป็นการวิจัยจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อนำผลวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอน เข้าใจถึงกระบวนการค้นคว้าหาข้อมูล หาคำตอบ การแก้ปัญหา บรรยายภาคในการเรียนมีความกระตือรือร้น และมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

1.2 ในรายวิชาการวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย หรือรายวิชาอื่นสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละรายวิชา เพราะเป็นรูปแบบที่พัฒนาให้ผลเป็นที่น่าพอใจว่า ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความขยันอดทน มีความพยายามและตั้งใจ ช่างสังเกตและอยากรู้อยากเห็น และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.3 ผู้สอนในรายวิชาการวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย หรือรายวิชาอื่นสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญาไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละรายวิชา เพราะรูปแบบที่พัฒนาให้ผลเป็นที่น่าพอใจว่า ได้พัฒนาการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและในบันทึกการเรียนรู้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น เข้าใจและสนใจการเรียนเพิ่มขึ้นมาก

1.4 สถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นรูปแบบที่พัฒนาให้ผลเป็นที่น่าพอใจว่า ได้พัฒนาการใฝ่รู้ใฝ่เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการกระตือรือร้น เข้าใจและสนใจการเรียนเพิ่มขึ้นมาก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา โดยติดตามผลการคงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงการใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วย

2.2 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา ควรได้มีการศึกษาพัฒนาการของแต่ละคนอย่างเจาะลึก โดยทำกับกลุ่มตัวอย่างเดียว ผลการวิจัยอาจช่วยให้ได้ผลที่ลึกซึ้งว่าผู้เรียนแต่ละคนได้มีการพัฒนาการใฝ่รู้ใฝ่เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณอย่างไร

2.3 ควรศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา เกี่ยวกับตัวแปรเพิ่มเติม เช่น พื้นฐานการเลี้ยงดู สาขาวิชาอื่น เพศ วัยหรือตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้. กองวิจัยทางการศึกษา : กรมวิชาการ.
- กรมวิชาการ. (2546). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.
- โกณฑา และคณะ. (2544). โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2543). ปรัชญาการศึกษานอกระบบ. (อัครา).
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การพัฒนาทักษะความคิด. อัครา.
- คณาพร คมสัน. (2540). “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัครา).
- งามตา วณินทานนท์. (2537). จิตวิทยาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่สอง) กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็กซ์เพรสมีเดีย.
- จิระวัฒน์ ยุวมรพิทักษ์. (2544). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. อัครา.
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมที่มีต่อองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนและความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของศึกษาธิการจังหวัดจันทบุรี ศึกษาศาสตรปรัทัศน์ ปีที่19 ฉบับที่ 3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นัคดา อังสุโวทัย. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้. แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปริญญาโท กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา).
- นันทวัน ชุมตันติ. (2549). ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนิสิตชั้นปีที่ 1 วิชาเอกภาษาอังกฤษ.
- นรินทร์ บุญชู. (2532). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ .

- นิรันดร์ ตั้งธีรบัณฑิตกุล อนันต์ ทองคำ และ อนันต์ ไชยศักดิ์. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่รู้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ.
- บ้งอร เกิดคำ. (2549). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ. (สาเนา).
- บุญจิต มณีโชติ. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการพยาบาลอนามัยชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปีสันญา วงศ์บุญ. (2550). การศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนयोแซฟอุปถัมภ์. สารนิพนธ์ (กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)) : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พ่องศรี สมยา. (2545). การส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้. อุบลราชธานี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา.
- พัชร มะแสงสม. (2544). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง. วิทยานิพนธ์. การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทักษ์ วงแหวน. (2546). การศึกษาปัจจัยพระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2552). การวิจัยทางการศึกษา : หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2540). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์.
- มาสริน จันทรงาม. (2543). ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยต่อการใฝ่รู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สาเนา).
- ยุพิน โกณทาและคนอื่น ๆ. (2544). โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว. กรุงเทพฯ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2541). กระบวนทัศน์ใหม่. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล มศว. ศิลปะ.
- วิชาญ อัครวนสกุล. (2545). การใช้เวลาว่างที่ดีสำหรับวัยรุ่น. วารสารวิชาการ.

- วินัย พัฒนรัฐ และคณะ. (2538). การบริหารโรงเรียนประจำ. อัดสำเนา.
- วิภาดา คุปตานนท์. (2544). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิภาพขององค์กร. รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลพรรณ. (2538). ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของครูอาสาสมัครในเขตการศึกษา
11. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2533). วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวทางหลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ : อำนวยการพิมพ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2538). เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเตรียมวิทยากรแกนนำแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- สรรรักษ์ ห่อไพศาล. (2552). บทความการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. (2540). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วิทยานิพนธ์ กศม : มศว ประสานมิตร.
- สุดธิดา มีสวัสดิ์ และชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ. (2547). ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองและความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนันทา เลहनันท์. (2551). การสร้างทีมงาน. กรุงเทพฯ : ดี.ดี.บุ๊คส์ไตร์.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2544). “ฉลาดรู้ รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ.” วารสารลาน ปัญญา.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2532). การเรียนรู้ด้วยตนเอง. วารสารการศึกษานอกระบบ.
- _____. (2538). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย. กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2541). การเรียนรู้ด้วยตนเอง กลวิธีสู่การศึกษาเพื่อความสมดุล. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 27 ฉบับที่ 1.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2541). เทคนิคการสอนแนวใหม่. กรุงเทพฯ.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2536). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545)

- อารี พันธุ์ณี. (2545). **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : ไชยโหม.
- อินทรา รอบรู้. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. อุดรธานี.
- อิศริยา ทองงาม. (2545). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. (2544). **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี**. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ. ปฏิรูปการศึกษา .
- อุทัย ดุลยเกษม. (2543). **ศึกษาเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- Borich. (1992). **Effective teaching methods**. Second edition, New York : Merrill. Briggs, L. Ed.).
- Brookfield. (1987). **International Editorial Advisory Board member of Studies in Continuing Education (Australia) since**.
- Chickering and Gamson. (1987). **Seven Principles For Good Practice in Undergraduate Education** by Arthur W. Chickering and Zelda F.
- Dejoy and Herrmann. (1993). **Counseling adults for academic and technological Learning : emotional dimensions**. Self directed
- Dixon. (1992). **"Parental involvement, in almost any form, produces measurable gains in student achievement"**.
- Faure and Others. (1972). **Learning to Be**, Paris: UNESCO. 312 pages.
- Gardner. (1992). **A student's contributions to second language acquisition**. Part 1: Cognitive variables. Language Teaching.
- Gibbons, Maurice. (2002). **The Self-Directed Learning Handbook : Challenging adolescent students to excel**.
- Guglielmino. (1977). **Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale**. (Doctoral dissertation, University of Georgia.
- Heimlich and Norland. (1994). **"teaching is a skill and a gift; a talent and a technique."**
- Hersey and Blanchard. (1996). **Teaching for Learning at University : Theory and Developing Teaching Style in Adult Education**.
- Hiemstra. (1994). **Self-directed learning**. In T. Husen & T. N. Postlethwaite (Eds.),

Kidd cited in Brockett and Hiemstra. (1991). **describe several self-directed efforts in China,**
Indonesia, Japan, Norway, Russia, Saudi Arabia, Sweden, and Tanzania. Knowles.

Knowles. (1975). **Self-directed learning : A guide for learners and teachers.** Englewood
Cliffs:

Prentice Hall/Cambridge.

_____. (1980). **The Modern Practice of Adult Education.** Andragogy versus pedagogy,
Englewood Cliffs: Prentice Hall/Cambridge.

Matthews. (1994). **Attention and emotion : A clinical perspective** Hove (UK): Lawrence
Erlbaum.

Mezirow. (1981). **“A critical theory of adult learning and education”**, Adult
Education Quarterly. 32 (February 1981).

Rogers. (1969). **Modernization among peasants: The impact of communication.** New York:
Holt, Rinehart & Winston.

Tough, A. (1979). **The Adult Learning Projects.** Ontario: The Ontario Institute for Studies in
Education.

Treffinger. (1995). Self-Directed Learning. In Maker, C. June and Nielson, Alleene B. **Teaching
Models in Educations of the Gifted.** (2nd edition) Texas : PRO-ED.

Skager. (1978). **Lifelong education and evaluation practice.** Oxford Frankfurt UNESCO Institute
for Education.

Skager and Dave. (1977). R.H. **Curriculum Evaluation of lifelong education** Toronto :
Pergamon Press,

Spear, G.E., and Mocker, D.w. (1984). **“The Organizing Circumstance Environmental
Determinants in Self-directed Learning.”** Adult Education Quarterly.

<http://www.banprak-nfe.com/webboard/index.php?topic=463.0/online>

ภาคผนวก
ประมวลภาพกิจกรรม

การปฐมนิเทศก่อนเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

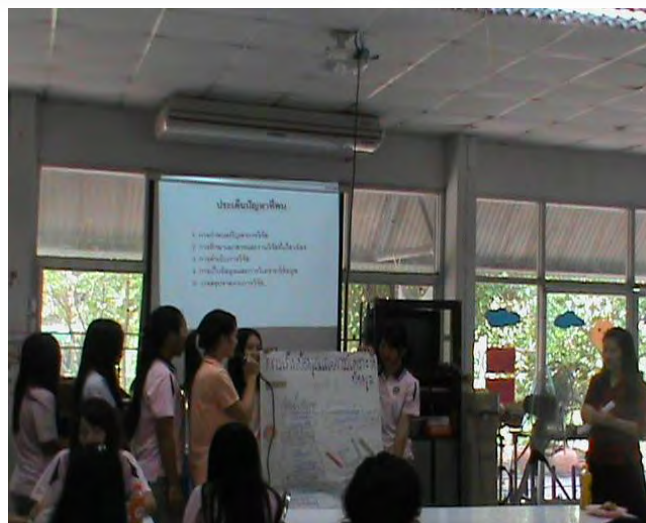
การประเมินเทคก่อนเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคู่สัญญา

การจัดกิจกรรมองค์ความรู้จากการจัดการปัญหาการวิจัย

การนำเสนอองค์ความรู้จากปัญหาในการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล นางสรวงพร กุศลส่ง

Mrs. Srourngporn Kusolsong

2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3101000501748

3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์

4. ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

5. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อ.เมือง จ. เพชรบูรณ์ 76000

โทรศัพท์ 056-717147, 081-8394832 E-mail hometoy@hotmail.com

6. ประวัติการศึกษา

กศ.ม. (การศึกษาศาสตร์)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

การศึกษาศาสตร์